

Agenda – Y Pwyllgor Deisebau

Lleoliad: I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch a:
Ystafell Bwyllgora 1 – y Senedd Graeme Francis – Clerc y Pwyllgor
Dyddiad: Dydd Mawrth, 13 Medi 2016 Kath Thomas – Dipwrwy Glerc
Amser: 08.45 0300 200 6565
SeneddDeisebau@cynulliad.cymru

Cyfarfod preifat cyn y cyfarfod cyhoeddus: Datblygiad proffesiynol parhaus yr
Aelodau (08:45 – 09:00)

Members' Brief

1 Cyflwyniad, ymddiheuriadau, dirprwyon a datganiadau o fuddiant

2 Deisebau newydd

2.1 P-04-688 Gorsaf Bŵer Tata Steel ym Mhort Talbot

(Tudalennau 40 – 42)

2.2 P-05-698 Ailenwi Maes Awyr Rhyngwladol Caerdydd yn Maes Awyr Rhyngwladol y Dywysoges Diana

(Tudalennau 43 – 46)

2.3 P-05-699 Cronfa Driniaeth i Gymru – rhaid dod â'r Loteri Cod Post ynghylch lechyd i ben

(Tudalennau 47 – 56)

2.4 P-05-700 Ariannu Cyllid Myfyrwyr ar gyfer Cyrsiâu Ôl-raddedig

(Tudalennau 57 – 63)

2.5 P-05-701 Gwelliannau i Ddiogelwch y Ffordd ar Hyd Cefnffordd yr A487 Rhwyng Aberteifi ac Aberystwyth, i Gynnwys Mannau Pasio

(Tudalennau 64 – 70)

2.6 P-05-702 Gofynion presenoldeb y Lwfans Cynhaliaeth Addysg ar gyfer Oedolion Ifanc sy'n Ofalwyr

(Tudalennau 71 – 79)

- 2.7 P-05-703 Cynnig i ohirio'r Cyfyngiadau ar Bysgota yn Afonydd Cymru
(Tudalennau 80 – 88)
- 2.8 P-05-706 Sicrhau bod ein Cynghorau yn cael eu Hadfywio drwy Gyflwyno
Tymor Sefydlog
(Tudalennau 89 – 99)
- 2.9 P-05-708 Gwneud Iechyd Meddwl yn Rhan o'r Cwricwlwm Cenedlaethol
(Tudalennau 100 – 105)

3 Y wybodaeth ddiweddaraf am ddeisebau blaenorol

Amgylchedd a Materion Gwledig

- 3.1 P-04-683 Coed mewn Trefi
(Tudalennau 106 – 109)
- 3.2 P-05-691 Bargen Deg ar gyfer Raliö mewn Coedwigoedd yng Nghymru
(Tudalennau 110 – 116)
- 3.3 P-05-654 Gwrthwynebu'r Cynigion Presennol o ran Dynodi Ardaloedd
Cadwraeth Arbennig ar gyfer Llamhidyddion
(Tudalennau 117 – 126)
- 3.4 P-04-547 Gwahardd Deunydd Pacio Polystyren ar gyfer Bwyd a Diod Cyflym
(Tudalennau 127 – 129)

Addysg

- 3.5 P-04-516 I wneud gwyddor gwleidyddiaeth yn rhan orfodol o addysg
(Tudalennau 130 – 132)
- 3.6 P-04-637 Diogelu Dyfodol Cerddoriaeth Ieuencid yng Nghymru
(Tudalennau 133 – 137)
- 3.7 P-04-677 Mynediad Cyfartal i'r Iaith Gymraeg
(Tudalennau 138 – 141)
- 3.8 P-05-694 Amseroedd Ysgol Awr yn Hwyrach
(Tudalennau 142 – 147)
- 3.9 P-05-695 Cyflwyno Addysg Iechyd Meddwl Orfodol mewn Ysgolion
Uwchradd
(Tudalennau 148 – 154)

Iechyd, Llesiant a Chwaraeon

3.10 P-04-553 Ymchwiliad llawn ac annibynnol i'r risgiau iechyd sy'n gysylltiedig â thechnolegau diwifr a ffonau symudol yng Nghymru, gan gynnwys yr holl ysgolion

(Tudalennau 155 – 173)

3.11 P-05-693 Rhowch y Brechlyn Llid yr Ymennydd B i Bob Plentyn yng Nghymru am ddim

(Tudalennau 174 – 181)

3.12 P-05-697 45,000 o Resymau Pam bod ar Gymru Angen Strategaeth ar Dementia

(Tudalennau 182 – 186)

3.13 P-04-564 Adfer Gwlâu i Gleifion, Gwasanaeth Mân Anafiadau ac Uned Pelydr-X i Ysbyty Coffa Ffestiniog

(Tudalennau 187 – 190)

Economi a'r Seilwaith

3.14 P-04-667 Cylchfan ar gyfer Cyffordd yr A477/A4075

(Tudalennau 191 – 192)

3.15 P-05-689 Gwelliannau i'r Ddarpariaeth Reilffyrdd yng Nghydsweli Sir Gaerfyrddin

(Tudalennau 193 – 201)

3.16 P-04-686 Dylid Gosod System Goleuadau Traffig yng Nghylchfan Cross Hands

(Tudalennau 202 – 203)

3.17 P-05-690 Arwynebu Ffordd A40 Rhaglan-Y Fenni

(Tudalennau 204 – 209)

Prif Weinidog

3.18 P-04-672 Dod â Defnydd o'r Gymraeg i Ben.

(Tudalennau 210 – 212)

Sesiwn dystiolaeth

4 P-04-668 Cefnogi Sgrinio Blynyddol ar gyfer Canser yr Ofari (CA125)

(10:15 – 10:45)

(Tudalennau 213 – 218)

Deisebydd – Margaret Hutcheson

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Eitem 2.1

P-04-688 – Gorsaf Bêr Tata Steel ym Mhort Talbot

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Peter Bamsey ar ôl casglu 531 llofnod.

Geiriad y ddeiseb

Rydym ni, sydd wedi llofnodi isod, yn galw ar Lywodraeth Cymru i ddefnyddio pob dull sydd ar gael iddi, gan gynnwys dulliau ariannol, i gefnogi'r gwaith o gwblhau'r orsaf bêr newydd sydd wedi'i chynllunio ar gyfer gwaith dur Port Talbot. Bydd adeiladu'r orsaf hon yn creu swyddi a phan fydd yn weithredol, bydd yr orsaf yn lleihau allyriadau, yn lleihau costau rhedeg Tata ac yn helpu i ddiogelu swyddi hollbwysig yn yr ardal.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Aberafan
- Gorllewin De Cymru

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

DATGANIAD YSGRIFENEDIG GAN LYWODRAETH CYMRU

TEITL Cyfarfod Tasglu Tata Steel
DYDDIAD 4 Awst 2016
GAN Ken Skates AC, Ysgrifennydd y Cabinet ar gyfer yr Economi a'r Seilwaith

Ar 4 Awst roeddwn yn cadeirio chweched cyfarfod Tasglu Tata Steel. Hwn oedd fy nghyfarfod cyntaf fel Cadeirydd y Tasglu. Roedd cynrychiolaeth gref gan bawb, gan gynnwys Tata Steel, Unite ac Undebau Cymunedol a phartneriaid, sy'n dangos yr ymrwymiad parhaus ar draws sefydliadau i gefnogi'r rhai hynny yr effeithir arnynt gan yr argyfwng dur. Roedd Ysgrifennydd Gwladol Cymru yno hefyd yn cynrychioli Llywodraeth y DU.

Rhoddodd Tata Steel yng Nghymru adroddiad o'r perfformiad busnes sy'n parhau i ddangos gwelliant. Mae hyn o ganlyniad i amrywiol ffactorau allanol a mewnol, ac yn arbennig ymrwymiad ac ymdrechion y gweithlu. Rhoddodd Tata y newyddion diweddaraf ar y broses ddiswyddo a ddechreuodd ym mis Ionawr, sydd bellach bron â'i chwblhau. Rhoddwyd diolch i'r holl asiantaethau cymorth sydd wedi bod yn rhan o'r broses.

Roedd yr Undebau Llafur hwythau yn cymeradwyo y llwyddiannau a chyfraniad y gweithlu i'r gwelliannau dros y misoedd diwethaf. Rhoddodd yr Undebau y newyddion diweddaraf i'r Tasglu ar eu sefyllfa bresennol, yn enwedig yr ansicrwydd o ran y broses werthu, gan bwysleisio pwysigrwydd sicrhau dyfodol cynaliadwy hirdymor i'r gwaith.

Rhoddodd y ffrydiau gwaith y newyddion diweddaraf ar y datblygiadau.

Mae'r cymorth i weithwyr Tata drwy'r ffrwd gwaith Hyfforddiant a Sgiliau wedi mynd rhagddo ac mae sesiynau cynghori wedi bod ar gael i weithwyr yn y gadwyn gyflenwi. Mae'r cymorth wedi ei ddarparu gan ystod eang o sefydliadau gan gynnwys y Money Advice Service, UK Steel Enterprise, sefydliadau gwirfoddol lleol a CThEM. Mae Canolfan Byd Gwaith wedi

bod ar y safle tan ddiwedd Gorffennaf. Mae Gyrfa Cymru wedi darparu cyflwyniadau gyda phartneriaid ac wedi gweithio'n unigol gyda nifer o weithwyr Tata a rhai o is-contractwyr Tata. Mae'r Undebau wedi rhoi canmoliaeth gref i'r cymorth hyblyg a sensitif sydd wedi'i ddarparu hyd yma gan bob asiantaeth.

Cafwyd y newyddion diweddaraf ar waith y Gadwyn Busnes a Chyflenwi. Trwy Busnes Cymru, mae 30 o gwmnïau wedi derbyn cymorth penodol ac mae 24 o gwmnïau wedi derbyn, neu yn mynd i dderbyn y cymorth hwnnw, tra bod rhai cwmnïau wedi gofyn i'r cymorth sy'n cael ei gynnig gael ei ohirio oherwydd eu hamgylchiadau a heriau busnes penodol. Bydd y ffrwd gwaith yn parhau i fonitro'r sefyllfa ac mae'r cymorth gan Busnes Cymru yn parhau i fod ar gael ar gyfer busnesau sy'n chwilio am gymorth.

Mae'r ffrwd gwaith iechyd, o dan arweiniad Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan yn datblygu rhaglen o waith i fynd i'r afael ag anghenion iechyd a lles staff a gweithwyr Tata yn y gadwyn gyflenwi. Mae'r gwaith hwn yn canolbwyntio ar weithredu yn y gymuned, sy'n cynnwys anghenion aelodau ehangach y teulu, gan gynnwys y plant. Mae taflen wybodaeth wedi ei chynhyrchu i hyrwyddo'r cymorth sydd ar gael ac mae'r ffrwd waith yn gweithio'n galed i sicrhau bod yr wybodaeth hon yn cyrraedd pawb sydd ei hangen. Mae diolch ynddi i'r Undebau, Tata, sefydliadau gwirfoddol a'r awdurdod lleol am eu cymorth.

Cytunodd y Tasglu y byddai'r ffrwd waith Sgiliau a Hyfforddiant a ffrwd waith Busnes a'r Gadwyn Gyflenwi yn cael eu cyfuno i barhau'r gweithredu ar y cyd rhwng sefydliadau i gefnogi gweithwyr Tata a'r rhai hynny sydd yn y gadwyn gyflenwi. Mae Roger Evans MBE, wedi cytuno i Gadeirio'r ffrwd waith newydd, yn ogystal â gweithredu fel Dirprwy Gadeirydd Prif Dasglu Tata. Bydd y ffrwd waith hon a'r ffrwd waith Iechyd yn cydweithio'n agos.

Bu Ysgrifennydd Gwladol Cymru yn rhoi sylwadau ar y berthynas weithio gref rhwng pawb hyd yma. Dywedodd wrth y Tasglu bod Llywodraeth y DU yn parhau i gysylltu â phob buddsoddwr posibl i ddatblygu cymorth posibl i'r gwaith. Dywedodd wrth y Tasglu bod yr ymateb i ymgynghoriad Llywodraeth y DU ar bensiynau, ddaeth i ben ar 24 Mehefin, yn cael eu dadansoddi ar hyn o bryd.

Rhoddais y newyddion diweddaraf i'r Tasglu ar ddatblygiadau Ardal Fenter Glannau Port Talbot. Mae'r Bwrdd yn gweithio gyda Dinas-ranbarth Bae Abertawe, prifysgolion a chanolfannau ymchwil, Busnes Cymru ac awdurdodau lleol a chyflogwyr amlwg i gefnogi busnesau lleol.

Ers fy mhenodiad, rwyf wedi ymweld â rhan fwyaf o'r gweithfeydd dur yng Nghymru, gan dreulio amser yn ddiweddar yn ymweld â safleoedd Tata yn Shotton, Llanelli, Casnewydd a Phort Talbot. Rwy'n bwriadu cadw mewn cysylltiad agos â phob un o'r gweithfeydd ledled Cymru yn ogystal â gweithfeydd ehangach y diwydiant dur yng Nghymru.

Mae'r cyfnod hwn yn parhau i fod yn ansicr iawn i nifer o weithwyr dur, eu teuluoedd a chymunedau lleol ledled Cymru. Mae'n hollbwysig nad yw'r datblygiadau sydd wedi eu gweld yn y misoedd diwethaf yn cael eu tarfu gan newid staff yn San Steffan. Mae angen i Lywodraeth y DU weithredu ar bensiynau ac ynni, sy'n hanfodol i helpu i sicrhau bod y diwydiant dur yng Nghymru mewn sefyllfa gynaliadwy yn yr hirdymor.

Byddaf yn parhau i hysbysu'r Aelodau wrth i faterion ddatblygu gyda'r gwaith hwn.

Mae'r datganiad hwn yn cael ei gyhoeddi yn ystod y toriad er gwybodaeth i'r aelodau. Os bydd yr aelodau am imi wneud datganiad pellach neu ateb cwestiynau am y mater hwn pan fydd y Cynulliad yn ailymgynnull, byddaf yn fwy na pharod i wneud hynny.

Eitem 2.2

P-05-698 – Ailenwi Maes Awyr Rhyngwladol Caerdydd yn Maes Awyr Rhyngwladol y Dywysoges Diana

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Mohammed Sarul Islam ar ôl casglu 16 llofnod.

Geiriad y ddeiseb

Rydym ni sydd wedi llofnodi isod yn galw ar Lywodraeth Cymru i ailenwi Maes Awyr Rhyngwladol Caerdydd yn "Maes Awyr Rhyngwladol y Dywysoges Diana

Gwybodaeth ychwanegol

Trwy ailenwi Maes Awyr Rhyngwladol Caerdydd, gellir cael mwy o gyhoeddusrwydd a chwsmeriaid o Gymru.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Gorllewin Caerdydd
- Canol De Cymru

Ailenwi Maes Awyr Caerdydd

Y Pwyllgor Deisebau | 13 Medi 2016

Petitions Committee | 13 September 2016

Papur briffio gan y Gwasanaeth Ymchwil:

Rhif y ddeiseb: P-05-698

Teitl y ddeiseb: Ailenwi Maes Awyr Rhyngwladol Caerdydd yn Maes Awyr Rhyngwladol y Dywysoges Diana

Testun y ddeiseb: Rydym ni sydd wedi llofnodi isod yn galw ar Lywodraeth Cymru i ailenwi Maes Awyr Rhyngwladol Caerdydd yn "Maes Awyr Rhyngwladol y Dywysoges Diana".

Trwy ailenwi Maes Awyr Rhyngwladol Caerdydd, gellir cael mwy o gyhoeddusrwydd a chwsmeriaid o Gymru.

Cefndir

Prynodd Llywodraeth Cymru'r maes awyr ar 27 Mawrth 2013 am £52 miliwn, i'w weithredu ar sail fasnachol ar hyd braich oddi wrth Weinidogion.

Mae tri o feysydd awyr y DU wedi eu henwi ar ôl unigolion:

- Yn 2001, newidiwyd enw Maes Awyr Lerpwl i [Faes Awyr Lerpwl John Lennon](#);
- Yn 2006, newidiwyd enw Maes Awyr Dinas Belfast i [Faes Awyr Dinas Belfast George Best](#);
- Mae Maes Awyr Doncaster Sheffield hefyd yn defnyddio'r enw [Maes Awyr Robin Hood](#), neu Faes Awyr Robin Hood Doncaster Sheffield.

Mae'r syniad o ailenwi Maes Awyr Caerdydd yn cael sylw yn y cyfryngau o bryd i'w gilydd. Yn 2014, cafwyd [awgrym](#) gan Geraint Davies AS y gellid newid yr enw i Faes Awyr Rhyngwladol Caerdydd Dylan Thomas.

Cafodd brand Maes Awyr Caerdydd ei ddiwygio yn 2009, pan newidiwyd yr enw o Faes Awyr Rhyngwladol Caerdydd i 'Faes Awyr Caerdydd' a 'Cardiff Airport', ac fe gyflwynwyd brand gweledol a logo newydd ar yr un pryd.

Camau gweithredu Llywodraeth Cymru

Nid yw Llywodraeth Cymru wedi awgrymu bod newid enw Maes Awyr Caerdydd yn un o'i blaenoriaethau. Fodd bynnag, mae Llywodraeth Cymru wedi nodi y byddai newid enw'r maes awyr yn fater gweithredol i Faes Awyr Caerdydd.

Camau gweithredu Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Yn 2014, bu Pwyllgor Deisebau'r Cynulliad yn trafod [deiseb](#) i ailenwi Maes Awyr Caerdydd yn Faes Awyr Rhyngwladol Robert Owen Cymru, er cof am yr arloeswr o Gymru a chwaraeodd ran flaenllaw yn y Mudiad Cydweithredol. Dywedodd y Gweinidog cyfrifol blaenorol nad oedd unrhyw gynlluniau i ailenwi'r maes awyr, felly caewyd y ddeiseb.

Cyflwynwyd dwy ddeiseb arall yn galw am ailenwi Maes Awyr Caerdydd yn ystod y Pedwerydd Cynulliad, ond ystyriwyd bod y ddwy yn annerbyniadwy. Roedd un o'r deisebau hynny yn galw am ailenwi'r maes awyr yn Awyrle Dewi Sant Airport. Roedd yn annerbyniadwy am fod y Pwyllgor wedi ystyried deiseb debyg iawn yn ystod y 12 mis blaenorol (y ddeiseb y cyfeirir ati uchod). Barnwyd bod y ddeiseb arall yn annerbyniadwy am ei bod yn defnyddio iaith y gellid ei hystyried yn dramgwyddus.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Ken Skates AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi a'r Seilwaith
Cabinet Secretary for Economy and Infrastructure

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-05-698
Ein cyf/Our ref KS/06087/16

Mike Hedges AM
Chair - Petitions Committee

SeneddPetitions@assembly.wales

17 August 2016

Dear Mike,

Thank you for your letter of 4 August regarding Petition P-05-698, renaming Cardiff Airport the Princess Diana International Airport.

Cardiff Airport is managed at arm's length from Welsh Government on a commercial basis by Cardiff International Airport Limited. They are responsible for the day to day operation and development of the airport and its services. Any change of name for the airport would be an operational matter for Cardiff Airport.

Yours ever,

Ken Skates AC/AM

Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi a'r Seilwaith
Cabinet Secretary for Economy and Infrastructure

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Ken.Skates@llw.cymru
Correspondence.Ken.Skates@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Tudalen y pecyn 47

Eitem 2.3

P-05-699 – Cronfa Driniaeth i Gymru – rhaid dod â'r Loteri Cod Post Ynghylch Iechyd i ben

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Angharad Roche ar ôl casglu 27 llofnod.

Geiriad y ddeiseb

Un o'r datblygiadau pwysicaf a ddaeth o Gymru erioed oedd y Gwasanaeth Iechyd Gwladol. Mae'n un o'n hasedau mwyaf gwerthfawr ac mae'n rhaid i ni gadw gafael ynddo. Ar hyn o bryd, rydym mewn sefyllfa anobeithiol lle nad yw mynediad at driniaethau sy'n defnyddio cyffuriau costus sy'n achub bywydau ar gael mewn ffordd deg neu gyfartal ledled Cymru. Mae cleifion sydd ag angen dybryd am gyffuriau i achub eu bywydau yn cael eu hatal gan eu Byrddau Iechyd Lleol rhag cael mynediad at y triniaethau sydd eu hangen arnynt ar gymaint o frys, gan arwain at ganlyniadau difrifol i'w hiechyd a'u disgwyliad oes. Rwy'n galw ar Lywodraeth Cymru i adolygu eu gweithdrefnau o ran sancsiynu triniaethau costus ar unwaith. Yn ogystal â hyn, galwaf ar Lywodraeth Cymru i asesu anghenion pob claf fesul achos oherwydd bod y gofyniad presennol bod yr holl gyffuriau y gellir eu hariannu yn ymddangos ar restr o 'Gyffuriau Cymeradwy' yn rhy gul, ac yn atal cleifion rhag cael mynediad at driniaethau nad ydynt eto ar y rhestr triniaethau y mae meddygon ymgynghorol yn dweud y byddant yn cael effaith gadarnhaol ar iechyd hirdymor a disgwyliad oes cleifion.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Gorllewin Caerdydd
- Canol De Cymru

Papur Briffio i'r y Pwyllgor Deisebau

Y Pwyllgor Deisebau | 13 Medi 2015

Petitions Committee | 13 September 2016

Rhif y ddeiseb: P-05- 699

Teitl y ddeiseb: Cronfa Triniaethau i Gymru – rhaid dod â'r Loteri Cod Post ynghylch lechyd i ben

Testun y ddeiseb: Un o'r datblygiadau pwysicaf a ddaeth o Gymru erioed oedd y Gwasanaeth Iechyd Gwladol. Mae'n un o'n hasedau mwyaf gwerthfawr ac mae'n rhaid i ni gadw gafael ynddo. Ar hyn o bryd, rydym mewn sefyllfa anobeithiol lle nad yw mynediad at driniaethau sy'n defnyddio cyffuriau costus sy'n achub bywyd ar gael mewn ffordd deg neu gyfartal ledled Cymru. Mae cleifion sydd ag angen dybryd am gyffuriau i achub eu bywydau yn cael eu hatal gan eu Byrddau Iechyd Lleol rhag cael mynediad at y triniaethau sydd eu hangen arnynt ar gymaint o frys, gan arwain at ganlyniadau difrifol i'w hiechyd a'u disgwyliad oes. Rwy'n galw ar Lywodraeth Cymru i adolygu eu gweithdrefnau o ran sancsiynu triniaethau costus ar unwaith. Yn ogystal â hyn, galwaf ar Lywodraeth Cymru i asesu pob claf ac anghenion pob claf fesul achos oherwydd, ar hyn o bryd, rhaid i'r holl gyffuriau a ariennir fel rhan o'u triniaeth ymddangos ar restr o 'Gyffuriau Cymeradwy,' ac mae'r gofyniad hwn yn rhy gul ac mae'n atal cleifion rhag cael triniaethau nad ydynt eto ar y rhestr triniaethau ond a fyddai, yn ôl meddygon ymgynghorol, yn cael effaith gadarnhaol ar iechyd hirdymor a disgwyliad oes cleifion.

Cefndir

Arfarnu meddyginiaethau

Cyn y caiff meddyginiaethau newydd eu defnyddio fel mater o drefn i drin cleifion y GIG, cynhelir proses arfarnu i benderfynu a yw'r budd i gleifion yn cyfiawnhau'r gost.

Mae'r Sefydliad Cenedlaethol dros Ragoriaeth Iechyd a Gofal (NICE) yn rhoi cyngor i'r GIG ynghylch effeithiolrwydd rhai meddyginiaethau sydd newydd eu trwyddedu, a hynny o safbwynt clinigol ac o safbwynt y gost. Mae sail statudol i'r cyngor hwn yng Nghymru a Lloegr, ac mae rheidrwydd cyfreithiol ar fyrddau iechyd Cymru i ariannu meddyginiaethau y bydd NICE yn eu cymeradwyo.

Un o gyfrifoldebau Grŵp Strategaeth Feddyginiaethau Cymru Gyfan (AWMSG) yw arfarnu meddyginiaethau newydd nad ydynt yn rhan o raglen waith NICE. Mae rheidrwydd cyfreithiol ar fyrddau iechyd Cymru i ariannu meddyginiaethau a gymeradwywyd gan AWMSG hefyd.

Cronfa Cyffuriau Canser

Yn Lloegr, mae'r Gronfa Cyffuriau Canser yn ariannu nifer o feddyginiaethau canser nad ydynt ar gael drwy'r GIG. Drwy gydol y Pedwerydd Cynulliad, gwrthododd Llywodraeth Cymru alwadau i sefydlu cronfa debyg. Ym marn y Llywodraeth, roedd y gronfa'n gwahaniaethu yn erbyn cyflyrau iechyd eraill, a dywedodd nad yw cleifion yn Lloegr wedi cael mwy o feddyginiaethau newydd a chost effeithiol na chleifion yng Nghymru o ganlyniad i'r gronfa.

Ceisiadau Cyllido Cleifion Unigol (IPFR)

Os nad yw meddyginiaeth benodol wedi'i chymeradwyo gan NICE neu AWMSG i'w defnyddio'n gyffredinol drwy GIG Cymru, gall clinigydd anfon Cais Cyllido Claf Unigol (IPFR) at fwrdd iechyd. Caiff y ceisiadau hyn eu hystyried yn ôl pa mor 'eithriadol' yw'r achos. Cyhoeddwyd polisi IPFR Cymru gyfan yn 2011, er mwyn ceisio sicrhau cysondeb yn y modd y gwneir penderfyniadau.

Mae'r broses hon wedi'i beirniadu'n gyson. Clywodd yr ymchwiliad canser a gynhaliodd y Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol y Pedwerydd Cynulliad yn 2014 ei bod yn bosibl bod paneli IPFR y byrddau iechyd yn ymdrin â cheisiadau mewn ffyrdd gwahanol, ac argymhellodd y Pwyllgor fod panel IPFR cenedlaethol yn cael ei sefydlu er mwyn sicrhau cysondeb a thegwch ledled Cymru. Comisiynodd Llywodraeth Cymru adolygiad (a gyhoeddwyd yn 2014) a wnaeth nifer o argymhellion i gryfhau'r broses IPFR, ond nid oedd yn argymhell creu un panel IPFR ar gyfer Cymru gyfan.

Mae Canolfan Therapiwteg a Thocsicoleg Cymru Gyfan wedi sefydlu llwybr ariannu posibl ar gyfer rhai triniaethau newydd yng Nghymru. Drwy'r broses hon, bydd modd comisiynu meddyginiaethau dros dro ar gyfer carfannau penodol o gleifion, cyhyd ag y bo'r gwneuthurwyr ymrwymo i gymryd rhan mewn arfarniad dilynol gan AWMMSG neu NICE. Rhagwelir na fyddai'r broses hon yn cael ei ddefnyddio yn aml. Un enghraifft o'r modd y defnyddiwyd y broses hon yn ddiweddar oedd y penderfyniad i ganiatáu i feddygon ddefnyddio docetaxel, y cyffur cemotherapi, yn gynharach i drin cleifion canser y brostad yng Nghymru.

Y camau y mae Llywodraeth Cymru wedi'u cymryd

Ar [12 Gorffennaf, 2016](#), dywedodd Vaughan Gethin AC, Ysgrifennydd y Cabinet dros lechyd, Lles a Chwaraeon, fod Llywodraeth Cymru yn bwrw ymlaen â dau fesur i helpu i sicrhau bod cleifion yng Nghymru yn cael yr un driniaeth lle bynnag y maent yn byw. Cyhoeddodd Ysgrifennydd y Cabinet y bydd Llywodraeth Cymru yn cyflwyno Cronfa Triniaethau Newydd yng Nghymru, a ddylai fod yn weithredol erbyn Rhagfyr 2016:

Bydd £80 miliwn ar gael yn ystod oes y Llywodraeth hon i sicrhau bod meddyginiaethau newydd ar gael sy'n mynd i'r afael ag anghenion clinigol sydd heb eu diwallu, ac sy'n gam sylweddol ymlaen ar gyfer trin clefydau sy'n bygwth bywyd a chlefydau sy'n cyfyngu ar fywyd. Bydd hyn yn cael ei ddarparu yn gyson ar draws Cymru cyn gynted ag y bo modd yn dilyn argymhelliad cadarnhaol gan naill ai NICE neu AWMMSG.

Cadarnhaodd yr Ysgrifennydd y Cabinet hefyd y caiff adolygiad annibynnol o'r broses IPFR ei gynnal, gan nodi:

Mae proses IPFR GIG Cymru wedi ei gwella yn dilyn adolygiad yn 2013-14. Cynhelir adolygiad pellach yn awr i sicrhau gwell cysondeb o ran penderfyniadau ledled Cymru ac i wneud argymhellion ynghylch pa feini prawf clinigol y dylid eu cymhwyso wrth benderfynu pwy sy'n gymwys.

[...]Bydd yr adolygiad yn ystyried yn benodol y meini prawf eithriadoldeb clinigol a'r posibilrwydd o sefydlu un panel IPFR cenedlaethol.

Rwyf yn dymuno gweld adolygiad byr sy'n canolbwyntio'n benodol ar fynd i'r afael â'r materion hyn, a byddaf yn rhoi diweddariad pellach i'r Aelodau ym mis Medi.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol, fodd bynnag, nad yw'r papurau briffio hyn

yn cael eu diweddarau na'u diwygio o reidrwydd i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Vaughan Gething AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros Iechyd, Llesiant a Chwaraeon
Cabinet Secretary for Health, Well-being and Sport

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Your ref P-05-699
Our ref VG/05837/16

Mike Hedges AM
Chair - Petitions Committee
Ty Hywel
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

SeneddPetitions@assembly.wales

21 August 2016

Dear Mike,

Thank you for your letter of 3 August, seeking my views on the petition raised by Angharad Roche.

I am committed to ensuring that all patients in Wales have equitable access to treatment that has proven clinical and cost effectiveness. This evidence-based approach utilises the independent expertise of the National Institute for Health and Care Excellence (NICE) and the All-Wales Medicines Strategy Group (AWMSG), which undertake robust, comprehensive appraisals of new medicines. It is our responsibility to ensure NHS resources are invested where the proven benefits are in balance with the cost. All medicines recommended by NICE or AWMSG are made available routinely where clinically appropriate. Since AWMSG was established in 2002, 84% of medicines appraised have received a positive recommendation and, in the last financial year, 96% of medicines appraised have been recommended for use in Wales.

We will continue to place the appraisal process at the centre of our evidence-based approach to medicines in Wales, ensuring people have access to effective treatment for their illness or disease. The new treatment fund I announced in July will support this approach by providing early access to innovative medicines, which offer new treatment options to people with life-long and life-limiting conditions. This new investment will provide health boards the time to plan and prioritise future funding from within their budgets. Work is progressing to refine the criteria and mechanisms needed to manage the fund effectively. I anticipate the fund will be operational by December.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Vaughan.Gething@llyw.cymru
Correspondence.Vaughan.Gething@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 53

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Where a health professional believes a particular treatment that is not recommended is the most suitable, an application can be made under the NHS Wales protocol for the *Individual Patient Funding Request (IPFR)* process. This process involves an assessment of the clinical suitability for a non-recommended treatment with supporting evidence showing why the individual patient will gain more clinical benefit from it than the evidence base suggests; usually referred to as clinical exceptionality.

It is right that we have a process in Wales to enable access to treatments and devices not normally available via the NHS. Each health service in the UK has such a process, with clinical criteria to determine accessibility. The IPFR process has been streamlined and improved following the review in 2013-14. Last month, I announced my intention of arranging a further review looking specifically at the clinical exceptionality criteria and revisiting the issue of reducing the number of IPFR panels we have in Wales. The review will be undertaken by an independent panel and will draw on the expertise and experience of the system in Wales, including that of patients, and bring a fresh perspective from outside Wales. We have made good progress to establish the panel and I will be updating the National Assembly at the end of September.

Taken together, these measures build on our evidence-based approach to accessing new medicines and will help to ensure that patients in Wales have access to equitable treatment wherever they live.

I hope the committee finds this information helpful in considering Ms Roche's petition and may I suggest the committee considers the full text of my announcement "Access to New Medicines" dated 12 July, a copy of which is enclosed?

Yours sincerely,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Vaughan Gething'.

Vaughan Gething AM/AC

Ysgrifennydd y Cabinet dros Iechyd, Llesiant a Chwaraeon
Cabinet Secretary for Health, Well-being and Sport

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

**STATEMENT
BY
THE WELSH GOVERNMENT**

TITLE *ACCESS to NEW MEDICINES*

DATE *12 July 2016*

BY *Vaughan Gething, Cabinet Secretary for Health, Well-being
and Sport*

In our manifesto, we made a commitment to improve the introduction of innovative treatments by establishing a new treatment fund in Wales. We also agreed with Plaid Cymru, as part of the Compact to Move Wales Forward, to undertake an independent review of the Individual Patient Funding Request (IPFR) process.

In Wales, we are proud to take an evidence-based approach towards the introduction of new medicines in the NHS.

New treatments are being discovered, licensed and approved for use in the NHS on an almost monthly basis, bringing with them the prospect of a cure or a better quality of life for people with life-long or life-limiting conditions.

Some of these new medicines come with a high price tag for the NHS, placing a responsibility on us to ensure our resources are invested where the proven benefit for patients is in balance with the cost. We will continue to take an evidence-based approach to determine which treatments should be routinely available in the Welsh NHS.

We rely on the expert and authoritative advice from the National Institute for Health and Care Excellence (NICE) and the All-Wales Medicines Strategy Group (AWMSG). Both these organisations undertake robust appraisals of new licensed medicines by assessing evidence of clinical effectiveness for patients against the cost to the NHS charged by the manufacturer.

Over the course of the last five years, we have invested in our own medicines appraisal programme to ensure that Wales can determine which new medicines should be available

in the NHS as quickly as possible, giving people access to the most clinically-effective and cost-effective new medicines.

Since the AWMSG was set up in 2002, it has provided advice on 286 new medicines, recommending 84% for use in NHS Wales. In 2015-16, 45 of the 47 medicines appraised were approved for use in Wales.

To improve the likelihood of a positive appraisal, we introduced the Wales Patient Access Scheme in 2012 to encourage the pharmaceutical industry to offer prices for new medicines more in balance with their clinical benefits. This has created new opportunities for new medicines to be routinely available in Wales. To date, 21 new medicines have been made available through this scheme.

New Treatment Fund

The new treatment fund will support the early introduction of the newest and most innovative high-cost medicines which have been recommended by NICE or AWMSG.

We will make £80m available over the life of this government to ensure new medicines, which address unmet clinical need and represent a significant step forward for the treatment of life-limiting and life-threatening diseases are available. This will be delivered consistently across Wales as soon as possible following a positive recommendation by either NICE or AWMSG.

The new treatment fund will meet the cost of these new medicines for a maximum of 12 months, giving health boards the time to plan and prioritise funding from within their budgets.

The fund has developed from our experience of making new high-cost treatments for a range of life-changing conditions available to people in Wales. Last summer, for example, the Welsh Government provided significant funding from its central reserves to enable the NHS to fund four new treatments for hepatitis C and a new treatment for a rare, genetic and progressive disease called aHUS. The medicines represented a major step forward in treatment and secured significant health and social benefits for patients.

It is essential the new treatment fund is operated transparently and is widely understood. During the summer we will be refining the criteria and mechanisms needed to manage the fund effectively. I anticipate the fund will be operational by December.

Most importantly, it will ensure patients in Wales have faster access to life-changing and life-saving treatments wherever they live.

Individual Patient Funding Request (IPFR) Process

Where a medicine or treatment has not been appraised or approved for use in NHS Wales, a clinician can apply, on their patient's behalf, for it to be made available via the individual patient funding request (IPFR) process.

It is right that we have a process in Wales to enable access to treatments and devices which are not normally available via the NHS. Each health service in the UK has such a process, with clinical criteria to determine accessibility.

The NHS Wales process has been improved following a review in 2013-14. A further review will now take place to ensure better consistency of decisions across Wales and make recommendations about what clinical criteria should be applied when determining eligibility.

I have discussed the scope for an independent review of the IPFR process with the health spokespeople of each of the parties represented in the National Assembly. There is general agreement for the review panel to draw on expertise and experience of the system in Wales and bring a fresh perspective from outside Wales. The patient perspective will also be an essential element of the review. The review will consider in particular the clinical exceptionality criteria and the possibility of a single national IPFR panel.

I want the review to be short and sharply focused to address these issues. I will provide a further update in September.

We will continue to place the appraisal process at the centre of our evidence-based approach to medicines in Wales; ensuring people have access to effective treatment for their illness or disease.

The new treatment fund will support this approach by providing early access to high-cost, innovative medicines, which offer new treatment options to people with life-long and life-limiting conditions.

We are also committed to reviewing the IPFR process to ensure it is both fair and consistent across Wales.

Taken together, these measures will help to ensure that patients in Wales have access to equitable treatment wherever they live.

Embargoed until after Vaughan Gething, Cabinet Secretary for Health, Well-being and Sport has delivered the statement.

Eitem 2.4

P-05-700 – Ariannu Cyllid Myfyrwyr ar gyfer Cyrsiau Ôl-raddedig.

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Huw Rhys Norvill ar ôl casglu 33 llofnod.

Geiriad y ddeiseb

Mae llawer o bobl sy'n dymuno cael addysg y tu hwnt i lefel israddedig bellach yn cael eu rhwystro gan y ffaith ei bod yn ofynnol iddynt gael benthyciad banc er mwyn ariannu eu hastudiaethau.

Credaf y dylai'r Llywodraeth wneud mwy i sicrhau y gall pobl sy'n gweithio fforddio i barhau gyda'u haddysg. Ar hyn o bryd, mae hynny'n arwain at ddyled fawr, a hynny ond os ydynt yn gymwys ar gyfer benthyciad banc.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Tor-faen
- Dwyrain De Cymru

Cyllid ar gyfer Cyrsiau Ôl-raddedig

Y Pwyllgor Deisebau | 13 Medi 2016
Petitions Committee | 13 September 2016

Papur briffio gan y Gwasanaeth Ymchwil:

Rhif y ddeiseb: P-05-700

Teitl y ddeiseb: Ariannu Cyllid Myfyrwyr ar gyfer Cyrsiau Ôl-raddedig

Testun y ddeiseb: "Mae llawer o bobl sy'n dymuno cael addysg y tu hwnt i lefel israddedig bellach yn cael eu rhwystro gan y ffaith ei bod yn ofynnol iddynt gael benthyciad banc er mwyn ariannu eu hastudiaethau. Credaf y dylai'r Llywodraeth wneud mwy i sicrhau y gall pobl sy'n gweithio fforddio i barhau gyda'u haddysg. Ar hyn o bryd, mae hynny'n arwain at ddyled fawr, a hynny ond os ydynt yn gymwys ar gyfer benthyciad banc."

Cefndir

Mae'r sefyllfa o ran cyllid ar gyfer cyrsiau ôl-raddedig yn 2016-17 yn wahanol yng Nghymru a Lloegr. Disgwylir i'r sefyllfa yng Nghymru newid ar gyfer blwyddyn academaidd 2017/18.

Y sefyllfa yn Lloegr

O 1 Awst 2016, gall myfyrwyr cymwys sy'n hano o Loegr ac yn dechrau cwrs Meistr amser-llawn neu ran-amser wneud cais am fenthyciad ôl-raddedig. Bydd myfyrwyr yn gallu benthycio hyd at £10,000 i dalu eu ffioedd a helpu gyda chostau byw. Bydd myfyrwyr cymwys:

- O dan 60 oed;
- Yn byw yn Lloegr fel arfer;
- Heb fod yn meddu ar radd Meistr neu gymhwyster uwch.

Ni fydd y benthyciad yn dibynnu ar incwm personol neu incwm teulu. Mae rhagor o wybodaeth i'w chael ar wefan Llywodraeth y DU. [Cyllid ar gyfer astudiaeth ôl-raddedig yn Lloegr](#)

Y sefyllfa yng Nghymru

Ar hyn o bryd (ym mlwyddyn academiaidd 2016/17), nid oes cynllun tebyg yn bodoli ar gyfer benthyciadau ôl-raddedig yng Nghymru. Fodd bynnag, ym mis Medi 2015, dywedodd Huw Lewis, y Gweinidog Addysg a Sgiliau ar y pryd, mai dyma fyddai 'nod polisi' Llywodraeth Cymru.

Mae Llywodraeth Cymru yn ddibynnol ar y Cwmni Benthyciadau Myfyrwyr (SLC) fel ei unig asiant cyflenwi ar gyfer cymorth i fyfyrwyr addysg uwch ac addysg bellach o Gymru. Cwmni cyfyngedig yw SLC a'i unig gyfranddalwyr yw pedair llywodraeth y DU. Mewn [llythyr dyddiedig 28 Medi 2015](#) at Jo Johnson AS, Gweinidog y DU dros Brifysgolion a Gwyddoniaeth, dywedodd Huw Lewis:

- Cafodd newidiadau diweddar i'r fframwaith llywodraethu a nawdd y mae SLC yn gweithredu ynddo eu hysgogi gan fuddiannau Adran Busnes, Arloesi a Sgiliau [y DU], a hynny ar draul y gweinyddiaethau datganoledig;
- Daeth y pedair adran nawdd yn y DU i 'ddealltwriaeth gyffredin' na ddylid rhoi unrhyw newidiadau polisi mawr ar waith nes bod SLC wedi sefydlogi ei allu i gyflawni ac wedi gosod systemau craidd newydd;
- O ganlyniad i alwadau 'sylweddol iawn' gan yr Adran Busnes, Arloesi a Sgiliau, ni lwyddodd SLC i ymateb i unrhyw geisiadau gan y gweinyddiaethau datganoledig ar gyfer blwyddyn academiaidd 2016/17.

Ymgynghoriad Llywodraeth Cymru

Rhwng mis Mawrth a mis Mai 2016, cynhaliodd Llywodraeth Cymru ymgynghoriad ynghylch y [Cymorth ar gyfer astudiaethau ôl-radd a graddau peirianeg, technoleg neu gyfrifiadureg rhan-amser](#). Amlinellodd yr ymgynghoriad gynllun benthyciadau dros dro arfaethedig i'w roi ar waith ar gyfer blwyddyn academiaidd 2017/18 i gefnogi myfyrwyr ôl-raddedig Cymru. Cafodd yr achos dros newid ei gydnabod ym mharagraff 28:

28. Mae'r dystiolaeth ynglŷn â phwysigrwydd economaidd cynyddol cymwysterau ôl-radd, y cysylltiad rhwng cyfoeth, astudiaethau ôl-radd blaenorol a symudedd cymdeithasol, a'r sylw cynnar gan adolygiad Diamond ynglŷn â'r sefyllfa yng Nghymru o'i chymharu â Lloegr, yn cyflwyno sail resymegol argyhoeddiadol o blaid darparu cymorth ariannol. Gall darpariaeth o'r fath gefnogi llyddiant amcanion llesiant Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015.

Bydd cynllun interim arfaethedig Cymru yn debyg iawn i'r un yn Lloegr. Cynigir y bydd myfyrwyr cymwys sy'n hanu o Gymru yn gallu benthycio hyd at £10,000 i'w helpu i astudio'n amser-llawn. Rhaid eu bod yn bodloni'r canlynol:

- Nid ydynt dros 60 oed
- Nid ydynt eisoes yn meddu ar gymhwyster ôl-raddedig ar lefel gyfwerth ac
- Maent yn dilyn cwrs cymeradwy (cwrs a addysgir neu gwrs ymchwil).

Cynigir y canlynol: bydd ad-daliadau yn dechrau ar £21,000 (gyda'r trothwy hwn wedi'i rewi tan 2021); codir llog ar y mynegai prisiau manwerthu + 3%; a gwneir ad-daliadau ochr yn ochr ag unrhyw ad-daliadau dyledion israddedig.

Yr Adolygiad Annibynnol o Drefniadau Cyllido Addysg Uwch a Chyllid Myfyrwyr, dan gadeiryddiaeth yr Athro Syr Ian Diamond

Disgwylir i adroddiad terfynol ac argymhellion [yr adolygiad annibynnol o drefniadau cyllido addysg uwch a chyllid myfyrwyr](#) gael eu cyhoeddi ym mis Medi 2016. Un o flaenoriaethau allweddol yr adolygiad yw gwneud argymhellion clir ynghylch dyfodol cyllid tymor hwy a chryfhau'r ddarpariaeth ar gyfer ôl-raddedigion Cymru.

Camau gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru

Yn ystod [gwaith craffu'r Pwyllgor Busnes a Menter ar y Gyllideb Ddrafft](#) (14 Ionawr 2016), holwyd Julie James, y Dirprwy Weinidog Sgiliau a Thechnoleg ar y pryd, ynghylch cyflwyno benthyciadau ôl-raddedig. Wrth ymateb, dywedodd:

“The postgraduate loan situation has been a very fraught one. I’m sure you’ve seen that the Minister has made several public pronouncements about how distressed we are about the situation of the Student Loans Company and, in fact, Chair, I’d like to suggest, if I may—and forgive me if it’s a bit cheeky—that perhaps the committee would like to ask the Student Loans Company chief executive and chair, to come down and speak to you personally about why they have not been able to support Wales in this next financial year in the way that they’ve supported England, because, quite frankly, we’re very angry about it. So, what they’ve done is that they’ve responded to pressure from English Ministers to do a postgraduate loan, and we have been told categorically that they cannot do that for us in the same period and I just think that that’s not acceptable.”

Aeth yn ei blaen i ddweud:

“So, the answer to your question is: they know that we want to do it as soon as possible. We would have liked to do it now. We haven’t been able to, just for the administrative problems that they’ve had, but we are on record as saying that we’d like to do it as soon as possible.”

Yn dilyn hyn, ysgrifennodd y Pwyllgor Menter a Busnes at y Cwmni Benthyciadau i Fyfyrwyr ac at Weinidog y DU dros Brifysgolion a Gwyddoniaeth (3 Chwefror 2016) yn gofyn am eu

hasesiad o'r materion. Yn ei ymateb (8 Mawrth 2016), dywedodd Jo Johnson, Gweinidog Gwladol y DU dros Brifysgolion a Gwyddoniaeth ar y pryd wrth y Pwyllgor:

The SLC has a unique operating status as the joint delivery partner for all UK administrations in a devolved policy area. The Company's shareholders are also its customers, and the size of each Administration's shareholding aligns to the contribution it makes to the SLC's operating costs. BIS owns 85 % of the company and fund approximately 85% of its operating costs.

Hefyd

Your letter states that it was Wales' policy goal to implement a Postgraduate Loans product in AY16/17. This was not explicitly communicated to BIS officials before the SLC's commission was finalised in July 2015. As documented in the minutes of a quadrilateral meeting between officials from BIS and the DAs on 8 June 2015, Welsh Officials confirmed that the timing of the Diamond Review meant that the earliest timing for a Postgraduate Loan product to be implemented in Wales was AY17/18.

I am pleased that the UK Administrations have been able to work together in recent months to deliver improvements to the SLC's governance arrangements and commissioning process. My

Mae'r ymateb gan Christian Brodie, Cadeirydd y Cwmni Benthyciadau i Fyfyrrwyr wedi'i gyhoeddi yma: [Tudalen 58, llythyr gan y Cwmni Benthyciadau i Fyfyrrwyr](#).

Yn ei llythyr at y Pwyllgor Deisebau, dywedodd Kirsty Williams ei bod yn disgwyl i'r Cwmni Benthyciadau i Fyfyrrwyr fod mewn sefyllfa i redeg cynllun benthyciadau dros dro ar gyfer myfyrrwyr sy'n huanu o Gymru yn 2017.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Kirsty Williams AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg
Cabinet Secretary for Education

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Ein cyf/Our ref KW/05551/16

Mike Hedges AM
Assembly Member for Swansea East
Chair - Petitions Committee
Ty Hywel
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

seneddpetitions@assembly.wales

15 August 2016

Dear Mike

Thank you for your letter of 4 August regarding a petition on postgraduate funding from Huw Rhys Norvill.

Unfortunately, a Student Finance Wales (SFW) postgraduate loan scheme could not be implemented for Welsh students in academic year 2016/17 because of resource issues within the Student Loans Company (SLC), but on 3 March 2016 the Welsh Government published a consultation which closed on 26 May 2016. This consultation outlined a proposed interim loan scheme to be implemented for academic year 2017/18 to support Welsh postgraduate students.

<http://gov.wales/consultations/education/support-for-postgraduate-study-and-part-time-engineering/?skip=1&lang=en>

I expect the SLC to be in a position to run the scheme for Welsh domiciled students in 2017.

Professor Sir Ian Diamond and a panel of experts are also considering postgraduate support as part of a wider review into higher education and student finance. The 'Summary of Evidence' was published in December 2015 and can be found at:

<http://gov.wales/docs/dcells/publications/151215-review-of-higher-education-funding-and-student-finance-arrangements-in-wales-call-for-evidence-summary-of-responses-en.pdf>.

The final report is due to be published this September.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Kirsty.Williams@llyw.cymru
Correspondence.Kirsty.Williams@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Funding options are therefore limited for Welsh students intending to start Masters courses this year. One option to consider would be deferring entry (with the University's agreement) until AY 2017/18 when a postgraduate loan scheme should be available, or consider a part-time option in 2016/17. Some universities offer a postgraduate bursary depending on the subject area.

There are certain educational trusts and charities that may be prepared to assist by means of small grants or loans. There are standard lists in most public reference libraries including the Educational Grants Directory.

As you have indicated, if no other funding is available, and subject to eligibility, a Professional and Career Development Loan (PCDL) can help to pay for course fees and any associated costs. However, the course provider and course has to be listed on the PCDL register. Further information is available at: <https://www.gov.uk/career-development-loans/overview> or by contacting a careers adviser on 0800 100 900. The need to take up this type of commercial loan should be much reduced in academic year 2017/18 when the SFW scheme is implemented and it is likely that the Diamond review will also give a clear steer about postgraduate support.

Yours sincerely

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Kirsty Williams'.

Kirsty Williams AC/AM

Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg
Cabinet Secretary for Education

P-05-701 – Gwelliannau i Ddiogelwch y Ffordd ar Hyd Cefnffordd yr A487 Rhwng Aberteifi ac Aberystwyth, i Gynnwys Mannau Pasio.

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Maldwyn Lewis ar ôl casglu 93 llofnod.

Geiriad y ddeiseb

Yn dilyn digwyddiadau niferus ar hyd cefnffordd yr A487 yn enwedig rhwng Aberteifi ac Aberystwyth, cyflwynaf ddeiseb i Lywodraeth Cymru i wneud gwelliannau ar hyd y ffordd arfordirol hon, yn cynnwys manau pasio mewn amrywiol leoliadau, er mwyn lliniaru traffig yn cronni y tu ôl i gerbydau araf. Rwyf o'r farn y byddai cael manau pasio wedi'u lleoli mewn lleoedd strategol yn lleihau rhwystredigaeth gyrrwyr a chymryd risgiau wrth geisio goddiweddyd cerbydau eraill.

Pan fydd y gefnffordd hon rhwng Abergwaun a Chaerdybi wedi'i chau o ganlyniad i ddigwyddiad, mae'r dargyfeiriad ar hyd isffyrdd a all fod yn hunllefus, yn enwedig pan fydd Cerbydau Nwyddau Trwm, bysiau a choetsis yn cwrdd â'i gilydd wrth ddod o gyfeiriadau gwahanol.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Ceredigion
- Canolbarth a Gorllewin Cymru

Deiseb: Gwelliannau i Ddiogelwch y Ffordd ar Hyd Cefnffordd yr A487

Y Pwyllgor Deisebau | 13 Medi 2016
Petitions Committee | 13 September 2016

Papur Briffio:

Rhif y ddeiseb: P-05-701

Teitl y ddeiseb: Gwelliannau i Ddiogelwch y Ffordd ar Hyd Cefnffordd yr A487 Rhwng Aberteifi ac Aberystwyth, i Gynnwys Mannau Pasio

Testun y ddeiseb:

Yn dilyn digwyddiadau niferus ar hyd cefnffordd yr A487 yn enwedig rhwng Aberteifi ac Aberystwyth, cyflwynaf ddeiseb i Lywodraeth Cymru i wneud gwelliannau ar hyd y ffordd arfordirol hon, yn cynnwys manau pasio mewn amrywiol leoliadau, er mwyn lliniaru traffig yn cronni y tu ôl i gerbydau araf. Rwyf o'r farn y byddai cael manau pasio wedi'u lleoli mewn lleoedd strategol yn lleihau rhwystredigaeth gyrywyr a chymryd risgiau wrth geisio goddiweddyd cerbydau eraill.

Pan fydd y gefnffordd hon rhwng Abergwaun a Chaerdybi wedi'i chau o ganlyniad i ddigwyddiad, mae'r dargyfeiriad ar hyd isffyrdd a all fod yn hunllefus, yn enwedig pan fydd Cerbydau Nwyddau Trwm, bysiau a choetsis yn cwrdd â'i gilydd wrth ddod o gyfeiriadau gwahanol.

Cefndir

Mae cefnffordd yr A487 yn llunio rhan o'r rhwydwaith o gefnffyrdd rhwng y gogledd a'r de sy'n cysylltu Abergwaun yn Sir Benfro â rhannau gogleddol Cymru. Mae'n ymuno â'r A470 yn Cross Foxes ger Dolgellau, ac yn ailymddangos fel yr A487 i'r gogledd o Drawsfynydd. Mae map o rwydwaith cefnffyrdd Cymru ar gael [yma](#).

Llywodraeth Cymru yw'r awdurdod priffyrdd ar gyfer y rhwydwaith cefnffyrdd a thraffyrdd yng Nghymru, gan gynnwys yr A487. Mae'r cyfrifoldeb dros gynnal a chadw a gweithredu'r rhwydwaith yn gorwedd gydag [Asiant Cefnffyrdd De Cymru](#) (Abergwaun i Aberteifi) ac [Asiant Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru](#) (i'r gogledd o Aberteifi).

Mae [gwefan Asiant Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru](#) yn disgrifio'r ffordd:

Mae'r A487 yn cario lefelau sylweddol o Gerbydau Nwyddau Trwm gydol y flwyddyn a thraffig twristiaid trwm yn ystod cyfnod yr haf a thraffig cymudwyr mewn ardaloedd lleol. Mae'r A487 yn darparu coridor ar gyfer trafndiaeth gyhoeddus, gwasanaethu'r trefi a'r pentrefi cyfagos, busnesau gwledig, ysgolion a gweithgareddau hamdden.

Safon ffordd sengl sydd i'r rhan fwyaf o goridor yr A487.

Mae'r [Sefydliad Diogelwch ar y Ffyrdd](#), elusen yn y DU i leihau nifer y marwolaethau ar ffyrdd, yn bartner i'r [Rhaglen Asesu Ffyrdd Ewropeaidd \(EuroRAP\)](#), cymdeithas ryngwladol ddielw sydd â'r diben o hyrwyddo ffyrdd mwy diogel. Cyhoeddodd y Sefydliad Diogelwch ar y Ffyrdd ganlyniadau blynyddol EuroRAP ar gyfer Prydain yn asesu diogelwch y ffyrdd, **gan gynnwys map risg** yn darparu asesiad o'u diogelwch. Mae adroddiadau blaenorol, gan gynnwys y rhai ar gyfer [2013](#), [2014](#) a [2015](#), ar gael ar wefan y Sefydliad.

Mae'r mapiau risg yn darparu graddfa risg pum lefel yn amrywio o ffyrdd risg isel i rai risg uchel, gan ddangos y risg ystadegol o farwolaeth neu anaf difrifol ar y ffordd. Mae'r Sefydliad yn disgrifio'r fethodoleg a ddefnyddir:

The risk is calculated by comparing the frequency of road crashes resulting in death and serious injury on every stretch of road with how much traffic each road is carrying. For example, if there are 20 crashes on a road carrying 10,000 vehicles a day, the risk is 10 times higher than if the road has the same number of collisions but carries 100,000 vehicles.

Yn 2013, aseswyd yr A487 fel ffordd risg canolig o dde-orllewin Cymru i Ddolgellau, ac fel ffordd risg isel-canolig ar gyfer gweddill y ffordd. Yn 2014, cynyddwyd y risg i ganolig i uchel i Ddolgellau, ac i risg canolig am weddill rhan ogleddol y ffordd. Mae'r map ar gyfer 2015 yn dangos bod y ffordd yn un risg canolig ar ei hyd.

Camau gweithredu Llywodraeth Cymru

Mae [Fframwaith Diogelwch Ffyrdd Llywodraeth Cymru](#), a gyhoeddwyd yn 2013, yn nodi targedau diogelwch ffyrdd y Llywodraeth a'r camau gweithredu cysylltiedig. Erbyn 2020, mewn perthynas â holl ffyrdd Cymru, mae Llywodraeth Cymru am weld yr hyn a ganlyn o gymharu â'r cyfartaledd ar gyfer 2004–2008:

- 40% yn llai o bobl yn cael eu lladd neu eu hanafu'n ddifrifol ar ffyrdd Cymru;
- 25% yn llai o yrwyr beiciau modur yn cael eu lladd neu eu hanafu'n ddifrifol ar ffyrdd Cymru; a
- 40% yn llai o bobl ifanc (16–24 oed) yn cael eu lladd neu eu hanafu'n ddifrifol ar ffyrdd Cymru.

Mae'r fframwaith yn nodi “grwpiau agored i niwed” ac yn ystyried “achosion gwrthdrawiadau”, adeiladu “ffyrdd mwy diogel”, yn ogystal â dulliau gweithredu a threfniadau rheoli. O ran “ffyrdd mwy diogel”, mae'n nodi'r hyn a ganlyn: “anogir awdurdodau priffyrdd i ddefnyddio'r

dystiolaeth sydd ar gael am wrthdrawiadau i ddatblygu mesurau peirianeg a fydd yn cael effaith gadarnhaol ar ddiogelwch ar y ffyrdd”.

Mae [Cynllun Cyllid Trafnidiaeth Cenedlaethol](#) Llywodraeth Cymru yn ymrwmo i “[g]yflawni'r camau gweithredu a nodwyd yn Fframwaith Diogelwch ar y Ffyrdd ar gyfer Cymru” hyd at “2020 a thu hwnt”, ac i ddarparu “rhaglen o welliannau diogelwch ar y ffyrdd y tu allan i ysgolion ar y gefnffordd”. Mae'r cynllun yn rhestru dau gynllun cefnffyrdd ar yr A487: y ffordd osgoi rhwng Caernarfon a Bontnewydd, a Phont Dyfi ar yr A487. Y bwriad yw i'r ddau gael eu cwblhau erbyn 2019. Ceir rhagor o wybodaeth am y ddau gynllun ar [wefan y Llywodraeth](#). Mae gwefan Llywodraeth Cymru yn rhestru lleihau nifer y marwolaethau ymysg yr amcanion ar gyfer y naill brosiect a'r llall. Fodd bynnag, mae'r ddau i'r gogledd o Aberystwyth ac felly y tu allan i'r ardal a nodir fel blaenoriaeth benodol gan y deisebwyr.

Mae'r llythyr at y Cadeirydd gan Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi a Seilwaith ynghylch y ddeiseb yn nodi bod cefnffyrdd canolbarth Cymru, gan gynnwys yr A487, yn cael eu harolygu i weld a ellir cyflwyno cyfleoedd i oddiweddyd. Mae Ysgrifennydd y Cabinet yn nodi y bydd yr arolwg yn ystyried a yw trefniadau “2+1” yn bosibl, yn amodol ar gyllid, a bydd yn gallu cyflwyno'r canfyddiadau yn ddiweddarach eleni.

Mae ffordd “2+1” yn cynnwys dwy ffordd sy'n mynd i'r un cyfeiriad ac un ffordd yn wynebu'r ffordd arall, sy'n darparu cyfleoedd i oddiweddyd i'r ceir sy'n teithio ar y ddwy ffordd sydd ochr yn ochr, ond yn gwahardd goddiweddyd ar y ffordd sengl. Gellir cyfnewid y rhain ar wahanol bwyntiau ar hyd y ffordd, lle bo hynny'n bosibl, sy'n caniatáu goddiweddyd i'r naill gyfeiriad a'r llall.

Camau gweithredu Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Trafodaethau yn y Cyfarfod Llawn

Mae'r drafodaeth yn y Cyfarfod Llawn am yr A487 ers dechrau'r Pedwerydd Cynulliad wedi canolbwyntio ar gynlluniau i ddarparu ffordd osgoi a phont Dyfi, a drafodir uchod.

Ar 4 Ebrill 2014, cododd Elin Jones AC y mater o ddiogelwch ar yr A487 o amgylch yr ysgol yn Llanarth, gan awgrymu nad yw'n briodol cael terfyn cyflymder o 40mya ar gefnffordd ger ysgol. Cyfeiriodd y Gweinidog dros yr Economi, Gwyddoniaeth a Thrafnidiaeth ar y pryd at arolwg o ysgolion ar y gefnffordd gan ddweud bod hyn yn un o'r materion y byddai'n ei ystyried.

Y Pwyllgor Deisebau

Trafododd y Pwyllgor Deisebau yn y Pedwerydd Cynulliad ddeiseb yn galw am “[d]erfyn cyflymder gorfodol o 40mya ar ffordd yr A487 ym Mlaen-porth, Ceredigion”. Trafodwyd y ddeiseb am y tro cyntaf ym mis Hydref 2012 a chafodd ei chau ym mis Medi 2013 ar ôl cael

cadarnhad gan y Gweinidog ar y pryd bod bwriad i gyflwyno terfyn cyflymder o 40mya yn gynnar yn 2014.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol, fodd bynnag, nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau na'u diwygio fel arall o reidrwydd i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Ken Skates AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi a'r Seilwaith
Cabinet Secretary for Economy and Infrastructure

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Your ref P-05-701
Our ref KS/06088/16

Mike Hedges AM
Chair - Petitions Committee

government.committee.business@wales.gsi.gov.uk

16 August 2016

Dear Mike,

Thank you for your letter of 4th August regarding P-05-701 Road Safety Improvements Along the A487 Trunk Road between Cardigan and Aberystwyth, to Include Passing Places.

Ensuring the safety and reliability of the strategic road network is my primary transport concern and we regularly monitor collision data to establish the need for road safety improvements.

My officials are currently reviewing the trunk road network in Mid Wales to identify locations where it may be possible to introduce safe overtaking opportunities. The A487 along with the other corridors are being surveyed to determine where "2+1" arrangements are possible and which will deliver maximum benefits in terms of improving road safety and journey reliability. I hope to be in a position later this year to report on the findings of this review and I am confident, subject to availability of funding, the programme of improvements identified will go towards addressing the concerns expressed by the petitioners.

Yours ever,

Ken Skates AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi a'r Seilwaith
Cabinet Secretary for Economy and Infrastructure

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Ken.Skates@llyw.cymru
Correspondence.Ken.Skates@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Tudalen y pecyn 69

5th September 2016

Mike Hedges AM
Chair- Petitions Committee
Welsh Assembly Government
Tŷ Howell
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

Your Ref P-05-701

Re: Road Safety Improvements along the A487 Trunk Road from Cardigan to Aberystwyth.

Dear Chair and Petitions Committee,

As the principal petitioner and a Ceredigion person I write in an attempt to give you some reasons for my action to petition.

1. The A487 runs from Fishguard to Holyhead along the Cardigan Bay, it is the main artery, backbone running North / South and Vice Versa and is essential for trade, tourism, commuters and attracting investment into the County and it therefore needs to be fit for purpose.
2. There is no alternative 'A' road heading North / South and when there is an incident along this road, the diversion route usually means travelling along narrow 'B' and 'C' class roads. A road closure usually results in hours of disruption with confusion as drivers of HGV, PCV, cars, Caravans etc try to negotiate narrow back country lanes to reach their desired destination.
3. The volume of traffic has increased and the infrastructure has not evolved at the same rate. As quoted by a politician recently ' Wales is in danger of falling behind the UK in respect of transport Infrastructure'. Certainly I feel the A487 is falling behind.
4. The volume of HGV and PCV traffic has increased, and there are no guaranteed passing places between Cardigan and Aberystwyth or vice versa whereby an overtaking manoeuvre can be carried out without using the on-coming traffic lane. The only tract of dual carriageway is at Cardigan and this has a speed restriction of 40m.p.h.
5. As there are no dedicated passing places, drivers take risks to overtake slow moving vehicles at locations undesirable.
6. Visibility and safety at junctions along the A487. There are Cross Roads and Junctions which cause me concern or have been brought to my attention along the route including (but not an exhaustive list) :-
 - a. Gogerddan Cross Roads(north of Blaenporth);
 - b. Sarnau Junction with Rhydlewis;
 - c. Brynhoffnant Junction with Llangrannog;
 - d. The village of Plwmp and the Cross Roads there

- e. Synod Inn where the A486 Llandysul to New Quay and A487 intersect (although grateful improvements have been made along the A486, concerns have been raised that its very difficult to negotiate at this junction due to the volume of traffic.
 - f. Pen Croes Castell (North of Llanarth) visibility approaching this junction from Pencae is impossible (B4342).
 - g. Junction with Llanddeiniol (North of Llanrhystud)
 - h. Junction with A485 at Llanfarian.
 - i. Junction of A4120 (Devils Bridge Road) and B4340 with the A487
7. There have been other issues raised in respect of pedestrians crossing at various locations within villages along the A487; Blaenplwyf being one and Llanfarian being mentioned to myself.
 8. On the 11th March 2016 I made freedom of Information requests to the Emergency services; Police, Ambulance and Fire Services for figures relating to incidents that they have been in attendance during the last five years. The Ambulance Service noted they had attended to 257 incidents with 382 of their vehicles involved in providing services. The Fire Authority 110 appliances, the police did not provide details. The above incidents are ones where services were called to the scene, there are others where minor incidents have happened and the matters dealt between parties.

It should be noted that the coastline of Ceredigion between Cardigan and Aberystwyth has only the road infrastructure to rely on as a transport link No Railway or Metro !.

Having started the petition I'm quite proud to state that 99 people signed the on-line version and 860 signatures, were received via the written version a **Total of 959**, a statement in itself that people are asking for improvements.

I do not ask for by-passes built for villages, I don't ask for dual carriageways the length of the route, I don't ask for roundabouts or traffic lights at every junction; however I do ask for a study into making improvements which would allow safe overtaking lanes at sensible locations, make modifications at Junctions and Cross Roads in order to increase visibility and safety.

Currently there are tracts of land along the A487 undeveloped, some of them as wide grass verges, others running along straight lengths of road which in my opinion would seem suitable for allowing some improvements.

I understand that the A487 cannot be transformed overnight, but do ask for a forward work political commitment to improve our Main artery in order to Preserve Life, allow better investment, employment, tourism but above all Increase in Road Safety with reduction in incidents.

I thank you for your time in considering the petition.

Yours Faithfully

Maldwyn Lewis

CC:- Elin Jones AM; Ceredigion County Council.

Eitem 2.6

P-05-702 – Gofynion presenoldeb y Lwfans Cynhaliaeth Addysg ar gyfer Oedolion Ifanc sy'n Ofalwyr.

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Melanie Rees ar ôl casglu 59 llofnod.

Geiriad y ddeiseb

Rwy'n galw ar y Cynulliad Cenedlaethol i annog Llywodraeth Cymru i ddiwygio meini prawf presennol y Lwfans Cynhaliaeth Addysg (LCA) ynghylch Oedolion Ifanc sy'n Ofalwyr yng Nghymru.

Ar hyn o bryd, mae'r meini prawf presenoldeb, perfformiad ac ymddygiad yn Ffurflen Cytundeb Dysgu yr LCA yn nodi bod yn rhaid i fyfyrwyr fodloni gofynion presenoldeb y coleg 100 y cant o ran y rhaglen y cytunwyd arni oni bai iddynt gael eu hatal rhag gwneud hynny gan salwch, neu reswm da arall y cytunwyd arno gan y coleg, yn ogystal â mynychu pob dosbarth ar yr amser cywir ac yn y lle cywir, gan gyflwyno'r holl waith erbyn y dyddiadau cau a bennwyd.

Mae'r meini prawf hyn yn gweithredu fel rhwystr sy'n atal oedolion ifanc sy'n ofalwyr rhag dilyn addysg bellach ac yn cyfrannu at nifer uchel yr oedolion ifanc sy'n ofalwyr sydd wedyn yn rhoi'r gorau i'w cyrsiau oherwydd gofynion eu rolau gofalu. Ceir tystiolaeth o hyn yng nghanfyddiadau'r gwaith ymchwil 'Time to Be Heard' sy'n dweud nad yw 21 y cant o'r 22,655 o oedolion ifanc sy'n ofalwyr yng Nghymru mewn addysg, hyfforddiant na chyflogaeth a'u bod bedair gwaith yn fwy tebygol o adael y coleg na'r rhai sydd heb ymrwymadau gofalu.

O dan ganllawiau'r LCA ar hyn o bryd, nid oes unrhyw ystyriaeth yn cael ei rhoi i gyfrifoldebau gofalu a all effeithio ar allu'r oedolyn ifanc sy'n ofalwr i gymryd rhan mewn addysg, sy'n enghraifft o wahaniaethu ac sy'n cyfyngu ar ei ddewisiadau o ran gwireddu ei botensial yn llawn, hyrwyddo ei yrfa a gwneud cyfraniad cadarnhaol i gymdeithas.

Er mwyn gostwng nifer yr oedolion ifanc sy'n ofalwyr nad ydynt mewn addysg, hyfforddiant na chyflogaeth a chynyddu'r nifer sy'n dilyn addysg bellach a hynny gan gwblhau eu cyrsiau, credaf fod angen cydnabod rôl hanfodol oedolion ifanc sy'n ofalwyr drwy ystyried eu cyfrifoldebau gofalu drwy gyflwyno gofyniad presenoldeb is o 80 y cant.

Cynigiaf fod cwestiwn yn cael ei gynnwys ar ffurflen gofrestru'r LCA er mwyn nodi oedolion ifanc sy'n ofalwyr a chydabod y gall fod angen cymorth arnynt i ddilyn addysg bellach a dal ati, annog oedolion ifanc sy'n ofalwyr i gofrestru â Gwasanaeth Gofalwyr a/neu'r Gwasanaethau Cymdeithasol a chynorthwyo Llywodraeth Cymru i fonitro nifer yr oedolion ifanc sy'n ofalwyr yng Nghymru.

Gwybodaeth ychwanegol

Astudiaethau achos profiadau dyddiol gofalwyr ifanc:

Rwyf wedi gofalu am fy mam ers pan oeddwn i'n 11 oed. Oherwydd na all mam wneud llawer ei hun, fi sy'n gwneud yr holl waith tŷ, fi sy'n rhoi'r feddyginiaeth i fy mam bob dydd a fi sy'n mynd â hi i unrhyw apwyntiadau. Rydym yn byw 14 milltir o'r dref agosaf, felly mae'n cymryd amser hir i deithio i'r coleg ac yn ôl ar y bws. Rwyf yn fy nhrydedd flwyddyn yn y coleg. Rwy'n dibynnu llawer ar fy arian LCA, oherwydd bod mam yn cael budd-daliadau ac mae arian yn dynn. Pan fydd mam yn cael diwrnod gwael, rwy'n hwyr yn cyrraedd y dosbarth gan fy mod yn colli'r bws ysgol. Rwyf hefyd yn colli coleg oherwydd fy mod yn mynd â mam i'w hapwyntiadau meddygol. Oherwydd hyn, mae fy arian LCA wedi'i atal, sydd wedi golygu nad wyf wedi gallu prynu bwyd rai wythnosau, felly rwy'n credu y dylid caniatáu mwy o hyblygrwydd o fewn gofyniad presenoldeb yr LCA." (Gofalwr ifanc benywaidd 18 oed o Sir Gaerfyrddin)

Rwy'n gofalu am fy mam sydd â thiwmor ar yr ymennydd sydd wedi ei gadael bron yn ddall. Mae Dad yn gweithio swydd amser llawn, a gan mai fi yw'r hynaf o 8 o blant, fi yw'r prif ofalwr, a fi sydd hefyd yn edrych ar ôl fy mrodyr a chworydd. Rwy'n ei chael hi'n anodd ymdopi gan fy mod yn fy nhrydedd

flwyddyn yn y coleg. Rwy'n awyddus i gwblhau fy addysg, er yn ddiweddar rwyf wedi bod yn meddwl efallai y bydd yn rhaid i mi roi'r gorau iddi oherwydd fy mod yn ei chael hi'n anodd cadw lefel fy mhresenoldeb yn ddigon uchel ac rwyf weithiau'n hwyr yn cyflwyno aseiniadau. Rwy'n meddwl, felly, y byddai'n help pe bai mwy o hyblygrwydd i oedolion ifanc sy'n ofalwyr yng nghytundeb dysgu yr LCA fel na fyddai'n rhaid i mi hefyd boeni am fy LCA yn cael ei atal gan fy mod yn dibynnu ar yr arian hwn fel fy unig incwm." (Gofalwr ifanc benywaidd 18 oed o Sir Gaerfyrddin)

Rwyf wedi bod yn brif ofalwr i fy mam, sydd â phroblemau iechyd meddwl, ers i mi fod yn 16 oed, felly roedd yn rhaid i mi adael yr ysgol i ofalu amdani. Byddwn wedi hoffi parhau gyda fy addysg, ond mae arian yn dynn iawn ac roeddwn yn gwybod na fyddwn i wedi gallu cyflawni presenoldeb o 100 y cant oherwydd fy mod yn edrych ar ôl fy mam, felly gwn na fyddwn yn cael yr LCA. Os byddai'r rheolau'n wahanol ar gyfer oedolion ifanc sy'n ofalwyr, yna efallai y gallwn fod wedi mynd i'r coleg. Fodd bynnag, ar hyn o bryd rwy'n berson ifanc nad yw mewn addysg, hyfforddiant na chyflogaeth." (Gofalwr ifanc gwrywaidd 16 oed o Sir Gaerfyrddin).

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Llanelli
- Canolbarth a Gorllewin Cymru

Newidiadau i Ofynion Presenoldeb

y Lwfans Cynhaliaeth Addysg

Y Pwyllgor Deisebau | 13 Medi 2016

Papur briffio gan y Gwasanaeth Ymchwil:

Rhif y ddeiseb: P-05-702

Teitl y ddeiseb: Gofynion presenoldeb o ran Oedolion Ifanc sy'n Ofalwyr

Testun y Ddeiseb: Rwy'n galw ar y Cynulliad Cenedlaethol i annog Llywodraeth Cymru i ddiwygio meini prawf presennol y Lwfans Cynhaliaeth Addysg (LCA) ynghylch Oedolion Ifanc sy'n Ofalwyr yng Nghymru.

Ar hyn o bryd, mae'r meini prawf presenoldeb, perfformiad ac ymddygiad yn Ffurflen Cytundeb Dysgu yr LCA yn nodi bod yn rhaid i fyfyrwyr fodloni gofynion presenoldeb y coleg 100 y cant o ran y rhaglen y cytunwyd arni oni bai iddynt gael eu hatal rhag gwneud hynny gan salwch, neu reswm da arall y cytunwyd arno gan y coleg, yn ogystal â mynychu pob dosbarth ar yr amser cywir ac yn y lle cywir, gan gyflwyno'r holl waith erbyn y dyddiadau cau a bennwyd.

Mae'r meini prawf hyn yn gweithredu fel rhwystr sy'n atal oedolion ifanc sy'n ofalwyr rhag dilyn addysg bellach ac yn cyfrannu at nifer uchel yr oedolion ifanc sy'n ofalwyr sydd wedyn yn rhoi'r gorau i'w cyrsiau oherwydd gofynion eu rolau gofalu. Ceir tystiolaeth o hyn yng nghanfyddiadau'r gwaith ymchwil 'Time to Be Heard' sy'n dweud nad yw 21 y cant o'r 22,655 o oedolion ifanc sy'n ofalwyr yng Nghymru mewn addysg, hyfforddiant na chyflogaeth a'u bod bedair gwaith yn fwy tebygol o adael y coleg na'r rhai sydd heb ymrwymadau gofalu.

O dan ganllawiau'r LCA ar hyn o bryd, nid oes unrhyw ystyriaeth yn cael ei rhoi i gyfrifoldebau gofalu a all effeithio ar allu'r oedolyn ifanc sy'n ofalwr i gymryd rhan mewn addysg, sy'n enghraifft o wahaniaethu ac sy'n cyfyngu ar ei ddewisiadau o ran gwireddu ei botensial yn llawn, hyrwyddo ei yrfa a gwneud cyfraniad cadarnhaol i gymdeithas.

Er mwyn gostwng nifer yr oedolion ifanc sy'n ofalwyr nad ydynt mewn addysg, hyfforddiant na chyflogaeth a chynyddu'r nifer sy'n dilyn addysg bellach a hynny gan gwblhau eu cysiau, credaf fod angen cydnabod rôl hanfodol oedolion ifanc sy'n ofalwyr drwy ystyried eu cyfrifoldebau gofalu drwy gyflwyno gofyniad presenoldeb is o 80 y cant.

Cynigiaf fod cwestiwn yn cael ei gynnwys ar ffurflen gofrestru'r LCA er mwyn nodi oedolion ifanc sy'n ofalwyr a chynabod y gall fod angen cymorth arnynt i ddilyn addysg bellach a dal ati, annog oedolion ifanc sy'n ofalwyr i gofrestru â Gwasanaeth Gofalwyr a/neu'r Gwasanaethau Cymdeithasol a chynorthwyo Llywodraeth Cymru i fonitro nifer yr oedolion ifanc sy'n ofalwyr yng Nghymru.

Cefndir

Y LCA yw lwfans ariannol sydd ar gael i bobl ifanc 16, 17 a 18 mlwydd oed sy'n byw yng Nghymru, i'w hannog a'u cefnogi i barhau mewn addysg ar ôl oedran gadael ysgol gorfodol. Fe'i cyflwynwyd gyntaf ar gyfer pobl ifanc 16 mlwydd oed yn 2004/05 a chafodd ei ymestyn i gynnwys pobl ifanc 17 mlwydd oed yn 2005/06 a phobl ifanc 18 mlwydd oed yn 2006/07.

Cafwyd [30,465 o geisiadau am LCA yn 2014/15](#). Cymeradwywyd 94 y cant o'r ceisiadau a gafwyd, gwrthodwyd 3 y cant ac roedd 2 y cant yn anghyflawn.

Caiff myfyrwyr cymwys lwfans wythnosol o £30 a delir bob pythefnos. Y sefydliadau unigol, lle y mae myfyrwyr yn cael eu LCA, sy'n gyfrifol am gyfarwyddo'r cwmni benthyciadau myfyrwyr (SLC) i fwrw ymlaen â thalu LCA y myfyriwr. Mae'r sefydliadau yn gofyn i'r cwmni benthyciadau myfyrwyr dalu myfyrwyr ar sail presenoldeb boddhaol a chyrraedd nodau dysgu y cytunwyd arnynt. Nodir y nodau dysgu hyn a'r targedau presenoldeb mewn Cytundeb Dysgu a lofnodir gan y myfyrwyr a'r sefydliad ar ddechrau'r cwrs (gweler isod).

Y cwmni benthyciadau myfyrwyr, o dan yr enw brand [Cyllid Myfyrwyr Cymru](#), sy'n gyfrifol am reoli a thalu'r LCA yng Nghymru. Mae gan yr Alban a Gogledd Iwerddon gynlluniau Lwfansau Cynhaliaeth Addysg, ond daeth Lloegr â'i chynllun i ben yn 2011, a sefydlu [Cronfa Bwrsari ar gyfer pobl ifanc 16 -19 mlwydd oed](#) yn ei le.

Nid yw'r LCA yn effeithio ar unrhyw arian y mae myfyrwyr yn ei ennill o swyddi rhan-amser nac unrhyw fudd-daliadau a delir i deuluoedd, fel y Budd-dal Plant, credydau treth, y credyd cynhwysol neu'r Lwfans Cyflogaeth a Chymorth.

Meini prawf cymhwyster

Rhaid i fyfyrwyr cymwys fynychu ysgolion neu sefydliadau addysg bellach cydnabyddedig yng Nghymru neu mewn mannau eraill yn y DU.

Mae [Incwm yr aelwyd yn faen prawf allweddol](#) ar gyfer dyfarnu LCA. Ar hyn o bryd, ni all myfyrwyr gael LCA oni bai bod eu hincwm cartref yn £20,817 neu lai; neu'n £23,077 neu lai mewn amgylchiadau penodol (fel, bod dibynyddion ychwanegol yn byw ar yr aelwyd).

Rhaid bod cwrs y myfyriwr yn cael ei ystyried yn gymwys hefyd. Er mwyn i gwrs fod yn gymwys, rhaid iddo fod yn:

- gwrs academaidd neu alwedigaethol hyd at, a chan gynnwys, lefel 3; ac yn
- amser llawn yn yr ysgol, neu'n cynnwys o leiaf 12 awr dan arweiniad yn y coleg; ac
- am gyfnod o 10 wythnos o leiaf.

Mae [rhestr lawn o'r meini prawf](#) ar gyfer LCA ar gael ar-lein.

Nodwyd newidiadau i'r meini prawf cymhwysedd o ran y LCA yn yr [Asesiad Effaith](#)

[Cydraddoldeb y Cynllun LCA \(Cymru\) 2014/15](#)(Saesneg yn unig). Nododd:

The SLC will assess applications made to the EMA Scheme where an applicant meets the eligibility criteria for age, income thresholds and residency, but is unable to meet other criteria (learning sessions at a recognised educational institution) of the Scheme due to the nature of their disability. Successful applicants will receive an equivalent award (of £30 per week).

Cytundebau Dysgu

Os bydd y myfyriwr yn bodloni'r holl feini prawf cymhwysedd bydd yn rhaid iddo ymrwymo i Gytundeb Dysgu gyda'r coleg neu'r ysgol lle y bydd yn cynnal ei astudiaethau. Bydd cadw at y Cytundeb hwn yn sail i dalu LCA parhaus i'r myfyriwr.

O 2016/17 ymlaen, bydd y cwmni benthyciadau myfyrwyr yn darparu templed Cytundeb Dysgu gorfodol ar gyfer ei ddefnyddio gan sefydliadau. Mae hyn i sicrhau cysondeb, i helpu i wahaniaethu rhwng y cytundeb Lwfans Cynhaliath Myfyrwyr a chytundebau ar wahân y sefydliadau eu hunain ar gyfer myfyrwyr, ac i atgyfnerthu pwysigrwydd y cytundeb LCA. Y sefydliadau sy'n gweinyddu'r Lwfans sy'n gyfrifol am lenwi'r bylchau gyda'r myfyriwr.

Mae'r cwmni benthyciadau myfyrwyr hefyd yn darparu Canllawiau i'r Canolfannau Dysgu i gefnogi sefydliadau i ddrafftio eu Cytundebau Dysgu, ac i reoli agweddau eraill ar weinyddu'r Lwfans. Mae tudalennau 15–20 o'r Canllawiau hyn yn ymdrin ag absenoldebau. Noda:

Er mwyn cael LCA rhaid i'r myfyriwr fod wedi llofnodi ei gytundeb LCA ac, o ran yr wythnos y mae'r dyfarniad yn ymwneud â hi, fod wedi bod yn bresennol ym mhob sesiwn ddysgu mewn cysylltiad â'u cwrs cymwys, neu **os nad yw'r myfyriwr wedi bod yn bresennol ym mhob sesiwn ddysgu, bod yr ysgol neu'r coleg wedi awdurdodi eu habsenoldeb [pwyslais yr awdur].**

Aiff ymlaen i ddarparu enghreifftiau a allai fod yn 'rhesymau derbyniol ar gyfer awdurdodi absenoldebau'. Mae'r rhain yn cynnwys:

- Teulu mewn argyfwng, fel yr angen i ofalu am aelod o'r teulu. (Gallai hyn fod yn bwysig i fyfyrwyr sydd â chyfrifoldebau gofalu e.e. gofawyr ifanc / oedolion sy'n ofalwyr ifanc sy'n gyfrifol am aelod o'r teulu); neu
- Apwyntiadau meddygol na ellir eu gwneud y tu allan i oriau ysgol neu goleg. (Yn achos gofawyr ifanc / oedolion sy'n ofalwyr ifanc, efallai y bydd angen i'r person y maent yn gofalu amdano fynd i apwyntiadau meddygol).

O'r herwydd, mae rhyw gymaint o ddisgresiwn ar gael i golegau benderfynu faint o amser y byddant yn ei ganiatáu fel absenoldeb awdurdodedig a pharhau i dalu LCA. Mae tudalen 21 y canllawiau yn nodi:

Pan fydd yr ysgol/coleg wedi penderfynu nad yw'r myfyriwr wedi bodloni'r meini prawf presenoldeb ar gyfer yr wythnos honno, ac na chaiff y taliad LCA wythnosol, mae gan y myfyriwr hawl i apelio i'r ysgol/coleg yn unig. Yr ysgol/coleg sydd i benderfynu a oes sail dros apelio yn y lle cyntaf.

Mae disgwyl i ysgolion a cholegau fod â phroses apelïadau eu hunain ar waith, a phroses sydd wedi'i chyhoeddi ac sydd ar gael i'w disgyblion/myfyrwyr.

Dylid nodi nad yw'r holl Nodiadau Cyfarwyddyd yn rhai cyhoeddus. Cânt eu darparu i sefydliadau sydd wedi cofrestru i weinyddu'r LCA yn unig, sydd â mynediad i borth diogel ar-lein y cwmni benthyciadau i fyfyrwyr.

Gwerthusiad y Lwfans Cynhaliath Addysg

Yn 2014 [cyhoeddodd Llywodraeth Cymru werthusiad o'r Cynllun LCA](#). Ar y cyfan canfuwyd bod y LCA yn chwarae rhan gadarnhaol yn systemau addysg Cymru. Rhai argymhellion a allai fod o werth eu nodi yw:

- Argymhelliad 5 – y cytundebau dysgu yn cael eu cryfhau a'u gwneud yn fwy ystyrlon... Gellid hefyd gryfhau cytundebau dysgu drwy nodi'r gofynion am bresenoldeb o fewn y dogfennau.
- Argymhelliad 6 – bod canolfannau dysgu yn mabwysiadu polisiau mwy cyson yng nghyswllt gofynion presenoldeb derbynwyr LCA yn ogystal â mwy o gysondeb yn eu harferion i fonitro presenoldeb. Byddai hyn yn arwain at ddarpariaeth decach i dderbynwyr LCA, yn neilltuoel yn ymwneud â diffyg presenoldeb oherwydd salwch.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Eich cyf/Your ref P-05-702
Ein cyf/Our ref ARD/05238/16

Mike Hedges AM
Assembly Member for Swansea East
Chair - Petitions Committee
Ty Hywel
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

government.committee.business@wales.gsi.gov.uk

17 August 2016

Dear Mike

Thank you for your letter of 4 August, regarding a petition submitted by Melanie Rees to the Petitions Committee, to consider amending the current Education Maintenance Allowance (EMA) criteria for Young Adult Carers (YACs) in Wales. The EMA Scheme falls within my portfolio.

I recognise the challenges that young carers and adult carers face and the important role they play in providing care to family members whilst they are studying.

My officials were aware of the petition and met (on 12 July) Melanie Rees, who runs the Young Adult Carer Project in Carmarthenshire, and a small group of YACs from the Project to discuss their concerns. A representative from our delivery partner, the Student Loans Company (SLC), the body delegated to administer the EMA (Wales) Scheme on behalf of the Welsh Ministers, also attended.

A number of options such as including a question in the EMA application were discussed with Melanie and the YACs. Officials are undertaking exploratory discussions with SLC to consider the practicalities, benefits and costs to amend the EMA application form to help identify young carers/YACs in future academic years (applications for academic year 2016/17 are already published and available to students). My officials have also contacted Carers Trust (Wales) who have agreed to take forward some of the issues with their Young Adult Carer Advisory group. The Trust will feed back comments to my officials in due course.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Alun.Davies@llyw.cymru
Correspondence.Alun.Davies@gov.wales

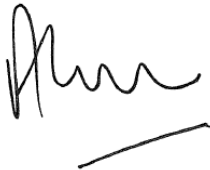
Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 80
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

In terms of attendance requirements, schools and colleges in Wales are responsible for their own attendance policies and, within reason, a level of discretion can be applied for EMA attendance. The SLC also provides guidance to those schools/colleges who administer EMA annually, setting out examples for authorised and non-authorised absences. Schools/colleges who run EMA are responsible for electronically submitting weekly attendance confirmations to SLC to allow the Company to release eligible payments to EMA students.

My officials also informed Melanie that, prior to her petition, a separate Young Carers Network in Wales, who met the then Health Minister in February 2016, had raised similar concerns in February 2016 about EMA. Following the Network's comments, positive steps were taken to help raise awareness of the issues. The SLC included a session as part of their annual Further Education Seminars (held in April 2016). Around 140 school/college representatives attended. SLC's EMA guidance for academic year 2016/17 has also been strengthened for schools/colleges, acknowledging the important role of young carers/YACs when schools/colleges are making informed decisions about authorised and non-authorised absences. The guidance was issued to those schools/colleges who administer EMA in July.

Yours sincerely

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Alun', with a horizontal line underneath.

Alun Davies AC/AM

Gweinidog y Gymraeg a Dysgu Gydol Oes
Minister for Lifelong Learning and Welsh Language

Eitem 2.7

P-05-703 – Cynnig i ohirio'r Cyfyngiadau ar Bysgota yn Afonydd Cymru.

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Alex Young ar ôl casglu 641 llofnod.

Geiriad y ddeiseb

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i sicrhau bod y cynnig dal a rhyddhau 10 mlynedd ar gyfer yr holl eogiaid ar afonydd Cymru yn cael ei ohirio ar unwaith, er mwyn i asesiad effaith llawn a phriodol gael ei wneud o effeithiau ar fusnesau lleol a'r economi twristiaeth, ar adeg pan mae economi Cymru eisoes yn dioddef oherwydd y dirywiad mewn cynhyrchu dur. Rydym yn credu bod y mater hwn yn gofyn am sylw brys.

Yr wyf yn gadeirydd Clwb Pysgota Abergwili, a leolir yng Nghaerfyrddin ac rwy'n poeni am gynigion diweddar gan Cyfoeth Naturiol Cymru i osod polisi dal a rhyddhau yn unig deng mlynedd ar gyfer eog ar holl afonydd Cymru, heb unrhyw dystiolaeth wyddonol bod pysgotwyr pleser yn gyfrifol am y dirywiad mewn stoc eogiaid mudol.

Mae canran uchel o aelodau'n clwb yn teithio i mewn i Gymru gan ddod â referniw mawr ei angen i'r economi leol. Isod fe welwch ddarnau o adroddiad technegol Cyfoeth Naturiol Cymru ei hun sy'n tynnu sylw at y colledion a allai ddigwydd, yn dilyn pysgotwyr yn peidio â dod i Gymru, fel y disgwylir, os bydd Cyfoeth Naturiol Cymru yn bwrw ymlaen â rhaglen dal a rhyddhau eog 10 mlynedd.

Gwybodaeth ychwanegol

Isod ceir darnau o 'ymgyngoriad' diweddar gyda physgotwyr, yng Ngorllewin Cymru: –

NRW B B 40.15 Atodiad 2 ADRODDIAD TECHNEGOL: OPSIYNAU RHEOLI I FYND I'R AFAEL A'R DIRYWIAD MEWN STOCIAU EOG A RHAI SEWIN YNG NGHYMRU

7. Mae eogiaid a sewin yn rhywogaethau eiconig a phwysig yn ein hafonydd. Maent yn cefnogi pysgodfeydd hamdden sy'n dod â budd economaidd (mwy na £74 miliwn o wariant blynyddol yng Nghymru, gan gefnogi tua 1,500 o swyddi yng Nghymru a £32 miliwn o incwm aelwydydd, Mawle a Peirson, 2009), yn aml i gymunedau gwledig, ac yn cael eu cydnabod yn eang fel dangosyddion ansawdd amgylcheddol da. Mae eog yn cefnogi dynodiadau chwe afon sydd wedi'u dynodi yn Ardaloedd Cadwraeth Arbennig. Y rhain yw'r afonydd ACA, fel a ddynodwyd o dan y Gyfarwyddeb Cynefinoedd (Cyfarwyddeb y Cyngor 92/43/ EEC) yng Nghymru. Mae'r eog hefyd yn nodwedd o safle Morol Ewropeaidd Aber Afon Hafren (ACA, a safle a ddynodwyd hefyd yn Ardal Gwarchodaeth Arbennig o dan y Gyfarwyddeb Adar a safle Ramsar).

8. Mae Llywodraeth Cymru wedi pennu amcanion ar gyfer NRW i gyfrannu at amcanion ar gyfer rheoli pysgodfeydd dŵr croyw, yn fras trwy hyrwyddo cadwraeth a chynnal yr amrywiaeth o bysgod mudol a dŵr croyw, a thrwy wella'r cyfraniad y mae pysgodfeydd mudol a dŵr croyw yn ei wneud i'r economi, yn enwedig mewn ardaloedd gwledig anghysbell ac mewn ardaloedd gyda lefelau isel o incwm. Mae gan NRW hefyd ddyletswyddau statudol ar gyfer pysgodfeydd o dan Ddeddf yr Amgylchedd (1995), a rhwymedigaethau fel y nodir yng nghyfrifoldebau Llywodraeth y DU i NASCO (Sefydliad Cadwraeth Gogledd yr Iwerydd) y mae'r Comisiwn Ewropeaidd wedi'i arwyddo.

Ar ben hynny, mae'r ateb i gais Rhyddid Gwybodaeth diweddar -cyf: ATI - 09971a - wedi'i nodi isod: -

Fel rhan o unrhyw achos dros fesurau rheoli pysgota newydd arfaethedig mae'n rhaid i Gyfoeth Naturiol Cymru ystyried ffactorau economaidd-gymdeithasol. Gallaf gadarnhau nad yw hyn wedi digwydd eto, felly mae rheoliad 12.4(a) o Reoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol 2004 yn gymwys.

Dim gwybodaeth yn cael ei chadw. Nid oes gennym ddyddiad pryd y disgwylir y bydd hyn yn cael ei gwblhau - fodd bynnag, rydym yn gobeithio ei gwblhau yn ddiweddarach eleni.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Dwyrain Caerfyrddin a Dinefwr
- Canolbarth a Gorllewin Cymru

Papur Briffio ar gyfer y Pwyllgor Deisebau

Y Pwyllgor Deisebau | 12 Medi 2016

Papur briffio gan y Gwasanaeth Ymchwil:

Rhif y ddeiseb: P-05-703

Teitl y ddeiseb: Cynnig i ohirio'r Cyfyngiadau ar Bysgota yn Afonydd Cymru.

Testun y Ddeiseb:

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i sicrhau bod y cynnig dal a rhyddhau 10 mlynedd ar gyfer yr holl eogiaid ar afonydd Cymru yn cael ei ohirio ar unwaith, er mwyn i asesiad effaith llawn a phriodol gael ei wneud o effeithiau ar fusnesau lleol a'r economi twristiaeth, ar adeg pan mae economi Cymru eisoes yn dioddef oherwydd y dirywiad mewn cynhyrchu dur. Rydym yn credu bod y mater hwn yn gofyn am sylw brys.

Yr wyf yn gadeirydd Clwb Pysgota Abergwili, a leolir yng Nghaerfyrddin ac rwy'n poeni am gynigion diweddar gan Cyfoeth Naturiol Cymru i osod polisi dal a rhyddhau yn unig deng mlynedd ar gyfer eog ar holl afonydd Cymru, heb unrhyw dystiolaeth wyddonol bod pysgotwyr pleser yn gyfrifol am y dirywiad mewn stoc eogiaid mudol.

Mae canran uchel o aelodau'n clwb yn teithio i mewn i Gymru gan ddod â refeniw mawr ei angen i'r economi leol. Isod fe welwch ddarnau o adroddiad technegol Cyfoeth Naturiol Cymru ei hun sy'n tynnu sylw at y colledion a allai ddigwydd, yn dilyn pysgotwyr yn peidio â dod i Gymru, fel y disgwylir, os bydd Cyfoeth Naturiol Cymru yn bwrw ymlaen â rhaglen dal a rhyddhau eog 10 mlynedd.

Cefndir

Mae 31 o afonydd yng Nghymru sy'n cynnwys [stociau eog](#) (Saesneg yn unig), ac o'r rhain caiff [23 eu dynodi fel prif afonydd eogiaid](#). O'r 23 o afonydd hyn mae pedair wedi'u dynodi'n Ardaloedd Cadwraeth Arbennig (ACA) o dan y Gyfarwydddeb Cynefinoedd Ewropeaidd. Mae terfynau cadwraeth a thargedau rheoli wedi'u sefydlu ar gyfer y prif afonydd.

Cyfoeth Naturiol Cymru sy'n gyfrifol am reoli pysgodfeydd mewndirol a pysgodfeydd eogiaid yng Nghymru. Mae gan Gyfoeth Naturiol Cymru, fel awdurdodau pysgodfeydd eraill yn y DU, bwerau i lunio is-ddeddfau cenedlaethol a lleol i gynorthwyo gyda chadwraeth stociau pysgod yn afonydd Cymru. Mae'r is-ddeddfau hyn yn rhoi nifer o gamau rheoli ymdrech ar waith i sicrhau bod defnyddio stociau'n digwydd ar lefelau cynaliadwy. Gall y rhain gynnwys camau fel cyfyngiadau o ran y gêr y gellir eu defnyddio i bysgota gwahanol rywogaethau, yr adegau o'r flwyddyn y gellir bysgota gwahanol rywogaethau ac o ran y lleoliadau y gall gwahanol rywogaethau gael eu bysgota. Gelwir un dull o reoli ymdrech o'r fath yn ddull dal a rhyddhau. Mae hwn yn gosod gofyniad ar i bob pysgotwr ddychwelyd unrhyw bysgod y mae'n eu dal i'r afon.

Mae [nifer o is-ddeddfau cenedlaethol a lleol](#) eisoes ar waith ar gyfer pysgodfeydd eogiaid yng Nghymru. Mae'r rhain yn cynnwys is-ddeddf genedlaethol sy'n datgan y dylai unrhyw eogiaid a gaiff eu dal yng Nghymru cyn 16 Mehefin 2016 gael eu dychwelyd i'r afon. Mae is-ddeddfau lleol dal a rhyddhau hefyd eisoes ar waith ar yr Afon Gwy, yr Afon Taf a'r Afon Elái.

Mae Canolfan yr Amgylchedd, Pysgodfeydd a Gwyddor Acwafeithrin (CEFAS) ar y cyd â Chyfoeth Naturiol Cymru yng Nghymru, ac Asiantaeth yr Amgylchedd yn Lloegr, yn llunio [adroddiad blynyddol ar stociau eogiaid a pysgodfeydd](#) (Saesneg yn unig) yng Nghymru a Lloegr. Cyhoeddwyd asesiad rhagarweiniol ar y lefelau stoc ar gyfer 2015 ym mis Mai 2016. Mae'r adroddiad yn rhoi gwybodaeth flynyddol am statws stoc y prif afonydd eogiaid yng Nghymru a Lloegr. Caiff y statws stoc ei fesur yn ôl pedwar categori:

- Caiff afonydd lle y mae siawns y bydd 95 y cant o leiaf o'r targedau cadwraeth a rheolaeth yn cael eu cyrraedd eu dosbarthu fel rhai 'ddim mewn perygl';
- Caiff afonydd lle y mae siawns y bydd rhwng 50 a 95 y cant o leiaf o'r targedau cadwraeth a rheolaeth yn cael eu cyrraedd eu dosbarthu fel rhai 'yn ôl pob tebyg ddim mewn perygl';
- Caiff afonydd lle nad oes ond siawns y bydd rhwng 5 a 50 y cant o'r targedau cadwraeth a rheolaeth yn cael eu cyrraedd eu dosbarthu fel rhai 'mewn perygl yn ôl pob tebyg'; a
- Chaiff afonydd lle y mae llai na 5 y cant o siawns y byddant yn cyrraedd targedau cadwraeth a rheolaeth eu dosbarthu fel rhai 'mewn perygl'.

O blith y 23 o brif afonydd eogiaid yng Nghymru, mae Cyfoeth Naturiol Cymru yn nodi bod pob un ond dwy ohonynt wedi'u dosbarthu fel 'mewn perygl' neu 'mewn perygl yn ôl pob tebyg'. Bernir bod y pedair afon a ddynodwyd yn Ardaloedd Cadwraeth Arbennig mewn statws cadwraeth anffafriol. Mae rhestr o'r dosbarthiadau ar gyfer yr afonydd unigol ar gael [ar dudalen 65 o adroddiad CEFAS](#).

Camau Gweithredu Llywodraeth Cymru

Mae gan Gyfoeth Naturiol Cymru gyfrifoldeb dros reoli pysgodfeydd eogiaid yng Nghymru ar ran Llywodraeth Cymru. Mae'r corff wedi bod yn mynd drwy broses o ystyried pa gamau ychwanegol y gall fod eu hangen, os o gwbl, i fynd i'r afael â'r dirywiad mewn stociau eog yn afonydd Cymru.

Ar 17 Mawrth 2016, cyflwynwyd [papur](#) i Fwrdd Cyfoeth Naturiol Cymru a oedd yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am y camau a gymerwyd gan y corff yn ystod y flwyddyn ddiwethaf i fynd i'r afael â'r dirywiad o ran stociau, ac yn amlinellu cynigion ar gyfer gweithredu pellach. Roedd y papur yn nodi, er nad yw Cyfoeth Naturiol Cymru o'r farn mai pysgota â gwialenni a rhwydi yw prif achos y dirywiad o ran stociau, mae'n credu y gellir cynyddu nifer y pysgod sy'n goroesi i'r cam silio mewn afonydd yng Nghymru, yn y tymor byr, 'dim ond os bydd pysgotwyr gwialen a rhwyd yn rhoi'r gorau i'r lladd yn gyfan gwbl'. Mae Cyfoeth Naturiol Cymru wedi datgan bod dal a rhyddhau yn ffafriol o'i gymharu â chau pysgodfeydd yn gyfan gwbl, gan fod hynny'n galluogi llawer o fanteision cymdeithasol-economaidd y pysgodfeydd i barhau.

Mae Cyfoeth Naturiol Cymru yn datgan ei fod yn ymgynghori'n ffurfiol ac yn anffurfiol â physgotwyr a grwpiau pysgodfeydd lleol ar y camau posibl y gellir eu cymryd i reoli stociau eogiaid, gan gynnwys drwy dosbarthu holiadur. Mae'r corff yn disgwyl cynnal ymgynghoriad ffurfiol ar gynigion i fynd i'r afael â'r mater yn ystod hydref 2016 neu ar ddechrau 2017. Y cynharaf y gallai unrhyw fesurau newydd posibl fod ar waith fyddai'r tymor pysgota 2017.

Camau gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru

Nid yw'r mater hwn wedi cael ei ystyried gan y Cynulliad eto.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei chyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Lesley Griffiths AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Amgylchedd a Materion Gwledig
Cabinet Secretary for Environment and Rural Affairs

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-05-703
Ein cyf/Our ref LG/05846/16

Mike Hedges AM
Chair - Petitions Committee
Ty Hywel
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

government.committee.business@wales.gsi.gov.uk

August 2016

Dear Mike

Thank you for your letter of 4 August, regarding petition P-05-703, a proposal to postpone the restrictions on fishing in Welsh rivers.

Firstly, I must emphasise salmon stocks have been in decline for a number of years throughout all North Atlantic countries. The 2015 salmon stock assessment report undertaken by Natural Resources Wales (NRW) shows most Welsh rivers are now "at risk" and under international conventions, there is an obligation on statutory environmental bodies, including NRW, to address the decline of this iconic species.

The most likely cause of the decline in salmon stocks is climate-moderated changes to habitat, including ocean temperature, salinity and acidity and the availability of prey.

Within Wales, NRW faces the challenge of managing stocks to ensure sufficient survival of fish to spawn, whilst seeking to maintain the socio-economic benefits of fishing opportunities.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Lesley.Griffiths@llyw.cymru
Correspondence.Lesley.Griffiths@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 88
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

NRW is in the process of moving towards a formal consultation on salmon stock control measures around late 2016 or early 2017. This follows extensive informal consultation where NRW has sought stakeholders' views on potential options to tackle declining stock of salmon. One of the options being considered is mandatory measures to prevent the killing of any salmon in Welsh rivers. NRW's formal consultation document will outline all socio-economic and environmental issues associated with any potential course of action.

Following the closing date of this proposed formal consultation, NRW will proceed to collate and analyse objections received. NRW will then present me with all the information, enabling me to arrive at a fully informed decision on this matter.

Regards
Lesley

Lesley Griffiths AC/AM

Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Amgylchedd a Materion Gwledig
Cabinet Secretary for Environment and Rural Affairs

**P-05-703 Proposal to Postpone the Restrictions on Fishing in Welsh Rivers.
Correspondence – 01.09.2016**

SORRY IM SLIGHTLY LATE WITH THIS REPLY.

Not enough research has been done.

The effect on the economy

Taking away disabled anglers fishing methods.

They admitted that rod anglers are not the problem.

Fishing at sea will remain the same.

Small clubs will suffer.

Taking away mans natural instinct " to hunt for food"

With the uncertain times ahead who knows what funding NRW will get now we are out of Europe

Can they afford to loose the money that's paid for rod licences ? (which they have publicised) will increase next year by £10. Who is going to pay over £80 to catch a salmon and return it.

Pollution, environment habitat, poaching and exploitation at sea needs to be addressed before anything else.

NRW got their figures from the catch return section on the licence, people who poach do not send in returns and lots of anglers do not return theirs.

Please consider these points.

Alex Young

P-05-706 – Sicrhau bod ein Cyngorau yn cael eu Hadfywio drwy Gyflwyno Tymor Sefydlog

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Paul Stepczak ar ôl casglu 19 llofnod.

Geiriad y ddeiseb

Rwy'n cynnig er mwyn sicrhau bod ein cyngorau a'n cymunedau yn parhau i symud ymlaen, bod aelodau etholedig o'r cabinet a'r cyngor yn cael parhau yn eu swyddi am uchafswm o 2 dymor (8 mlynedd) yn unig yn ein cyngorau lleol. Bydd hyn yn darparu cylch parhaus o gynrychiolwyr lleol fydd yn dod â syniadau a brwdfrydedd newydd i'n cymunedau. Bydd hefyd yn rhoi cyfle i Gymru ddatblygu cenhedlaeth newydd o wleidyddion ifanc.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Merthyr Tudful a Rhymni
- Dwyrain De Cymru

Cyfyngu ar nifer y tymhorau y caiff cynghorwyr lleol wasanaethu

Y Pwyllgor Deisebau | 13 Medi 2016
Petitions Committee | 13 September 2016

Papur briffio gan y Gwasanaeth Ymchwil:

Rhif y ddeiseb: P-05-706

Teitl y ddeiseb: Sicrhau bod ein Cynghorau yn cael eu Hadfywio drwy Gyflwyno Tymor Sefydlog

Testun y ddeiseb: Rwy'n cynnig er mwyn sicrhau bod ein cynghorau a'n cymunedau yn parhau i symud ymlaen, bod aelodau etholedig o'r cabinet a'r cyngor yn cael parhau yn eu swyddi am uchafswm o 2 dymor (8 mlynedd) yn unig yn ein cynghorau lleol. Bydd hyn yn darparu cylch parhaus o gynrychiolwyr lleol fydd yn dod â syniadau a brwdfrydedd newydd i'n cymunedau. Bydd hefyd yn rhoi cyfle i Gymru ddatblygu cenhedlaeth newydd o wleidyddion ifanc.

Cefndir

Mae'r ddeiseb yn cyfeirio at gyflwyno 'tymor sefydlog' ar gyfer cynghorwyr lleol, a'r pwnc dan sylw yn y cyd-destun hwn yw'r syniad o gyfyngu ar nifer y tymhorau y cânt wasanaethu. Byddai cyfyngiad o'r fath yn pennu faint o dymhorau y câi cynghorydd lleol wasanaethu, ac yn ei atal, felly, rhag ymgeisio i gael ei ailethol ar ôl cyfnod penodedig. Gellid cyfyngu hefyd ar gyfnod gwasanaeth aelod o weithrediaeth Cyngor. Ar hyn o bryd, nid oes unrhyw gyfyngiadau mewn grym.

Yn wahanol i rai gwledydd, yn enwedig yr Unol Daleithiau, nid yw cyfyngiadau o'r fath yn nodwedd gyffredin o fywyd gwleidyddol yn y Deyrnas Unedig.

Cynigwyd y dylai Comisiynwyr yr Heddlu a Throseddau wasanaethu am uchafswm o ddau dymor, ond dilëwyd y ddarpariaeth honno o'r ddeddfwriaeth cyn iddi ddod yn gyfraith.

Camau gan Lywodraeth Cymru

Gwnaed rhai cynigion ym Mhapur Gwyn Llywodraeth Cymru 2015, [Diwygio Llywodraeth Leol: Grym i Bobl Leol](#) i gyfyngu ar nifer y tymhorau y câi cynghorwyr lleol wasanaethu. Yr awgrym oedd uchafswm o bum tymor. Cynigwyd cyfyngiad o ddau dymor hefyd ar gyfer yr amser y câi aelod fod yn rhan o weithrediaeth unrhyw Gyngor

Roedd y Papur Gwyn yn cyfeirio at waith ymchwil a oedd yn awgrymu y gallai cyfyngiadau o'r fath arwain at grwpiau mwy amrywiol o ymgeiswyr mewn etholiadau. Fodd bynnag, cydnabu Llywodraeth Cymru hefyd nad oedd yr ymchwil yn dod i gasgliad pendant, "a'r ddadl bennaf yw bod y blwch pleidleisio'n rhoi cyfle i etholwyr osod eu cyfyngiadau eu hunain ar nifer y tymhorau."

Roedd y [crynodedb o'r ymatebion](#) i'r ymgynghoriad yn dangos bod rhywfaint o gefnogaeth i gyfyngu ar nifer y tymhorau y caiff cynghorwyr lleol wasanaethu, ond nad oedd fawr ddim consensws ynghylch faint o dymhorau y dylent gael gwasanaethu. Roedd cyfanswm o 21 o awdurdodau lleol, a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, yn gwrthwynebu'r cynnig i gyfyngu ar nifer y tymhorau. Aeth y crynodeb ymlaen i nodi:

Ar gyfer yr holl gyfyngu ar dymhorau a awgrymwyd, roedd dwy brif ddadl wedi'u cyflwyno i gefnogi barn yr ymatebwyr. I ddechrau, awgrymwyd y dylai unrhyw newidiadau i'r cyfyngu ar dymhorau fod yn berthnasol i bob lefel o gynrychiolaeth wleidyddol ledled Cymru. Yn ail, dadleuwyd nad oedd y dystiolaeth a ddarparwyd gan Lywodraeth Cymru yn y Papur Gwyn yn sail ddigonol ar gyfer gwneud newid o'r fath.

Ar 17 Mehefin 2015, cyhoeddodd y Gweinidog blaenorol mewn [datganiad ysgrifenedig](#) ei fod wedi penderfynu peidio â bwrw ymlaen â'r cynnig.

Camau gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru

Trafododd Aelodau'r Pedwerydd Cynulliad y mater hwn yng nghyd-destun y cynigion a wnaed gan Lywodraeth Cymru mewn ymgynghoriad yn 2015. Yn benodol, holodd yr Aelodau pam y mae'r cynigion wedi'u cyfyngu i lywodraeth leol, ac a fyddent yn wir yn gwella amrywiaeth mewn llywodraeth leol.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Mark Drakeford AM/AC
Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyllid a Llywodraeth Leol
Cabinet Secretary for Finance and Local Government

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-05-706
Ein cyf/Our ref MD/052111/16

Mike Hedges AM
Chair - Petitions Committee
Ty Hywel
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

government.committee.business@wales.gsi.gov.uk

12 August 2016

Dear Mike,

Thank you for your letter dated 4 August asking for my views on Petition no. P-05-706 *Keep our Councils Rejuvenated by Introducing a Fixed Term*.

The issue of limiting terms for elected members was considered by the previous Minister in the fourth Assembly administration as part of series of consultations on local government reform. The consultation on the White Paper '*Reforming Local Government: Power to Local People*' ran for a 12 week period ending on 28 April 2015. It sought views on limiting the number of terms elected members, leaders and elected mayors may serve. The proposal was to limit elected members to five terms and limit leaders, executive members and elected mayors to two terms.

This particular proposal was not universally favourably received, and there was strong opposition in some quarters. The summary of consultation responses notes that specific arguments put forward against term limits for elected members were that they would restrict the pool of candidates, reduce the level of experience in local authorities, disregard the valuable contribution of current elected members, provide a barrier to diversity by discouraging younger candidates seeking a long-term commitment to their communities and would not be beneficial for democracy.

In his Written Statement, published on 17 July 2015, the previous Minister announced he had decided against taking forward this particular proposal, and the draft Local Government Mergers and Reform Bill, published in the autumn for consultation of 2015 did not contain it.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Mark.Drakeford@llyw.cymru
Correspondence.Mark.Drakeford@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Tudalen y pecyn 94

I published the consultation responses to the draft Bill on 12 July. There is no clear consensus on what the future organization of local government in Wales should be. I am taking the time over the summer to talk to all stakeholders and reflect on the options.

With regard to term limits for elected members: I do not think the evidence for adopting this proposal is strong enough for this issue to be reopened. It would put a limitation on the electorate's choice and this limitation does not apply to other levels of government. I support the need to encourage diversity amongst councillors but there are other methods to do so, which do not impinge on the right of voters to elect whom they chose.

Best wishes,

Mark

Mark Drakeford AM/AC

Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyllid a Llywodraeth Leol
Cabinet Secretary for Finance and Local Government

**P-05-706 Keep our Councils Rejuvenated by Introducing a Fixed Rem.
Correspondence – Petitioner to the Committee 31.08.2016**

Petition P-05-706 / Petitions Committee 13/09/2016

This proposal is being put forward to ensure we maintain a flow of new energy into our councils so that communities can continue to move forward, adapt, grow and develop. Without a formal structure at a governance level which states that elected cabinet and council members can only remain in post for a maximum of 2 terms (8 years) within our local authorities, we will not see this taking place. It is important for the future health and wellbeing of our communities that we adopt a system of renewal and change that will provide a continuous cycle of local representatives that will bring new ideas and enthusiasm to our communities. It will also provide an opportunity for Wales to develop a new generation of young politicians.

I understand that some consultation had been undertaken on a similar subject some time ago. However, I am uncertain if this consultation was of a public nature, or with the elected members themselves. If the latter, then this not a true consultation process.

I am also revising this proposal in light of the implementation of the Future Generations Act (2015).

A Diverse Wales Requires Diverse Representation

We are now living in a diverse Wales, yet ironically our “representatives” at local government in no way reflect this with the majority of local authority councillors being white males aged 60+. With less than 30% of councillors being female and with 99% of councillors being white, this is a statistic that in no way reflects the population of Wales and questions the promotion of equality. By maintaining the indefinite period, this allows little flexibility for this to change.

Table of Comparative Survey Data

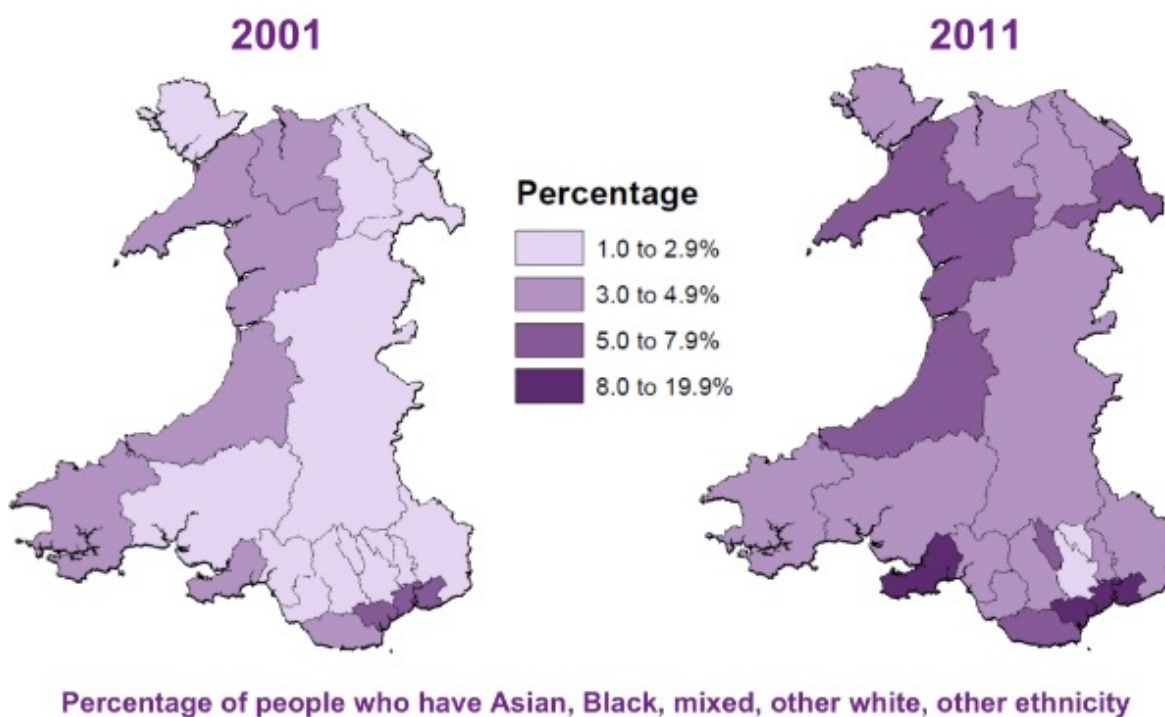
	Wales	England	Scotland	Northern Ireland
Gender				
Male	72%	68.5%	69.6%	76%
Female	28%	30.6%	30.4%	24%
Age				
18-29 years	2.1%	2.4%	3.2%	7%
30-39 years	4.7%	5.3%	6.7%	10%
40-49 years	11.3%	11%	16.6%	20%
50-59 years	25.4%	21.9%	28.3%	27%
60-69 years	38.8%	40.3%	38.2%	25%
70-79 years	17%	19.1%	6.7%	9%
80+ years	1%		03.%	
Ethnicity				
White	99%	96.3%	96.6%	100%
African			0.6%	
Asian			1.3%	
Mixed/Multiple ethnic group	1%	3.6%	1.6%	
Religion		NOT ASKED		
Christian	83%		49.9%	100%
Other	2%		4.3%	
None/no reply	15%		45.6%	
Sexual Orientation				NOT ASKED
Heterosexual	97%	84.2%		
Gay or lesbian	3%	3.3%		
Bisexual				
Other	<1%	0.3%		
Prefer not to say		12.2%		
Married/same sex civil partnership			72.3%	

On Balance: Diversifying Democracy in Local Government in Wales, 2014

Demographics from 2011 Census

Welsh resident population by broad age range										
	Total population	Under 16	16-24	25-44	45-64	65+				
Number	3,063,456	556,296	373,867	756,622	814,118	562,544				
%	100	18	12	25	27	18				
Welsh residents by gender										
	Total population	Male	Females							
Number	3,063,456	1,504,228	1,559,228							
%	100	49	51							
Welsh residents by religion										
	Total population	No Religion	Christian	Buddhist	Hindu	Jewish	Muslim	Sikh	Other	Religion not stated
Number	3,063,456	982,997	1,763,299	9,117	10,434	2,064	45,950	2,962	12,705	233,928
%	100	32	58	0.3	0.3	0.07	1.5	0.1	0.4	7.6
Stats Wales (2016) 2011 Census Results										

Growing ethnic diversity

Wales Race Forum, 2013.

This inequality must also have some impact on the level of interest and turnout at the polls; if the typical councillor is 60+ white male, can they relate to their potential voters such as the younger generation or those of different ethnicity and/or religion? Likewise, do the potential voters feel that they can relate to their councillor? This would answer the steady decline in the number of voters as the voting generation appears to be moving in alignment with the age of the councillor.

Not surprisingly, there has been little change in this local government structure for decades and coincidentally, neither has the level of poverty. If progress is not being made, then something needs to be changed.

I also believe that Wales is a state-dependant country. Its population (especially within its more deprived communities), has become dependent on state provision, whether it be financially via benefits and/or becoming over-dependent on services (both at a significant cost to the economy). So entrenched is the culture of having decisions made *for* them and services delivered *to* them that they have not only lost their voice, but they don't know that they have one. Evidence of this can be seen by the justification of BIG Lottery's Community Voice project throughout the country and/or the increased co-production initiatives that have significantly increased in the recent years. The Future Generation Act of 2015 encourages more community participation in not only decision making, but involvement. This can be alien to a number of long-standing councillors who have subconsciously deferred to an autocratic nature, rather than the democratic process that they represent. Therefore, like with any private organisation, a change in organisation culture usually requires a change in leader.

Length of Service

In addition to inequality, the current length of service also hinders development. It is now not uncommon for councillors to serve 10, 15 or even more than 20 years. Enabling councillors to remain in their position indefinitely leads to councillors becoming entrenched in their posts long after they have lost their effectiveness, long after other people have recognised that they should have stepped down and personal status and

campaigns take precedence over the needs of their constituency. This leads to people losing faith in politics and encourages a “nothing will ever change” culture that has contributed to, and will continue to contribute to the demise of some political parties in some regions. It also contributes to parties becoming less effective as people lose faith in the democratic system and the next generation doesn’t bother getting involved in politics as they can’t see a way through and therefore we don’t get effective opposition. It’s not that we have a limited pool of potential candidates, there’s simply no encouragement with opportunities being far and few between and an old school system that is counter-productive to engaging younger/new candidates. A lack of challenge results in a lack of drive and creates complacency and stagnation.

I understand that in 2012, 100 councillors were elected unopposed. Was this due to the amazing job that they were doing? Was it because other candidates believed that standing up against entrenched individuals (regardless of their political activity) was futile? Or was it because no-one cared? No opposition at such scale does not imply a democratic state.

Proposal

Wales has been a poor nation for too long and in order to tackle poverty, Welsh Government needs to impose a more radical and dynamic approach to engage our citizens; until now, a “do to”/ top-down culture has created a state-dependent population that are needlessly and subliminally using resources at an economic and social cost to the country. If we are to truly embed the Future Generations Act (2015), we need to work more co-productively and fully involve communities. At present, the current local government structure contradicts this – how can we have “A more equal Wales” (Future Generations Act, 2015), with local government having the aforementioned unequal representation? By implementing a fixed term for local government, this will encourage continuous improvement and enthuse wider community participation in local politics.

With wider participation come more skills and experience. Therefore, if councillors are truly committed to supporting their community and local

party, they could still do so in a mentor/consultancy/voluntary capacity, thus maintaining their level of expertise and still valuing their contribution.

If shorter terms cannot be taken forward, then another method of measuring the performance of councillors should be introduced and I encourage the following propositions:-

- There needs to be more promotion to encourage people with new energy and new ideas to let them know that they are welcome in local politics and that there is a viable route for their engagement.
- I also believe that there should be more formal structures made to encourage young people and women into politics.
- More accessible training courses, for all levels of ability in order to gain an understanding and create more community activism.
- Regular mandatory training for existing councillors.
- The establishment of a mentoring scheme.
- The establishment of local specialist boards that feed local and relevant information to the councillor, comprising of different expertise and specialisms.
- A mechanism for the public to report poor performance of their local councillor with independent enquiries to take place thereon.

I am fully supportive of the Future Generations Act and feel proud of our nation for adopting it. However, its ethos needs to be embedded right across our culture, starting with local governance.

Kind Regards

Paul Stepczak

Eitem 2.9

P-05-708 – Gwneud Iechyd Meddwl yn Rhan o'r Cwricwlwm Cenedlaethol

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Sarah Harmon ar ôl casglu 224 llofnod.

Geiriad y ddeiseb

Mae'n bwysig addysgu pobl ifanc am arwyddion a symptomau salwch meddwl, er mwyn hyrwyddo lles meddyliol, trwy ddysgu ffyrdd cadarnhaol o ymdopi a sut i sianelu emosiynau yn gadarnhaol. Mae'n bwysig codi ymwybyddiaeth o iechyd meddwl, er mwyn chwalu'r stigma a'r gwahaniaethu y mae miliynau o bobl yn eu hwynebu bob dydd. Bydd hyn yn dod â gwell dealltwriaeth o sut i gefnogi pobl sydd ag anawsterau meddyliol. Bydd yn haws i fwy o bobl deimlo y gallant geisio, a chael, y cymorth sydd ei angen yn daer, ynghyd ag ymyrraeth gynnar, a fydd yn golygu y gellir arbed mwy o arian y GIG ac achub bywydau. Dim ond os ydym yn gwneud gwahaniaeth yn awr. Rwyf o'r farn y byddai arwyddion a symptomau fy Anorecsia wedi cael eu canfod yn gynt pe buasai iechyd meddwl yn rhan o'r cwricwlwm cenedlaethol, yn lle ei gadael yn rhy hwyr. Rwyf o'r farn y byddai pobl wedi dangos mwy o gefnogaeth a dealltwriaeth pe buasai'r addysg ganddynt. Un fenyw ydw i, yn ceisio fy ngorau i addysgu'r genhedlaeth nesaf, diolch i Fixers UK. Rwy'n rhedeg fy mhrosiect fy hun o'r enw Black Cat Project. Rwy'n gobeithio y bydd y Llywodraeth yn rhoi sylw iddo. Gadewch inni wneud gwahaniaeth yn awr!

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Sir Drefaldwyn
- Canolbarth a Gorllewin Cymru

Papur Briffio ar gyfer y Pwyllgor Deisebau

Y Pwyllgor Deisebau | 13 Medi 2016
Petitions Committee | 13 September 2016

Papur briffio gan y Gwasanaeth Ymchwil:

Rhif y ddeiseb: [P5-05-708](#)

Teitl y ddeiseb: Gwneud Iechyd Meddwl yn Rhan o'r Cwricwlwm Cenedlaethol

Testun y ddeiseb:

Mae'n bwysig addysgu pobl ifanc am arwyddion a symptomau salwch meddwl, er mwyn hyrwyddo lles meddyliol, trwy ddysgu ffyrdd cadarnhaol o ymdopi a sut i sianelu emosiynau yn gadarnhaol. Mae'n bwysig codi ymwybyddiaeth o iechyd meddwl, er mwyn chwalu'r stigma a'r gwahaniaethu y mae miliynau o bobl yn eu hwynebu bob dydd. Bydd hyn yn dod â gwell dealltwriaeth o sut i gefnogi pobl sydd ag anawsterau meddyliol. Bydd yn haws i fwy o bobl deimlo y gallant geisio, a chael, y cymorth sydd ei angen yn daer, ynghyd ag ymyrraeth gynnar, a fydd yn golygu y gellir arbed mwy o arian y GIG ac achub bywydau. Dim ond os ydym yn gwneud gwahaniaeth yn awr. Rwyf o'r farn y byddai arwyddion a symptomau fy Anorecsia wedi cael eu canfod yn gynt pe buasai iechyd meddwl yn rhan o'r cwricwlwm cenedlaethol, yn lle ei gadael yn rhy hwyr. Rwyf o'r farn y byddai pobl wedi dangos mwy o gefnogaeth a dealltwriaeth pe buasai'r addysg ganddynt. Un fenyw ydw i, yn ceisio fy ngorau i addysgu'r genhedlaeth nesaf, diolch i Fixers UK. Rwy'n rhedeg fy mhrosiect fy hun o'r enw Black Cat Project. Rwy'n gobeithio y bydd y Llywodraeth yn rhoi sylw iddo. Gadewch inni wneud gwahaniaeth yn awr!

Llywodraeth Cymru

Y sefyllfa bresennol

Yn dilyn [adolygiad yr Athro Graham Donaldson o'r cwricwlwm a'r trefniadau asesu yng Nghymru](#), bydd cwricwlwm newydd ar gael erbyn mis Medi 2018 a bydd pob ysgol yn ei ddefnyddio o fis Medi 2021 ymlaen.

O ran y cwricwlwm presennol, mae [Deddf Addysg 2002](#) yn nodi gofynion cyffredinol y cwricwlwm, sef y dylai hybu datblygiad ysbrydol, moesol, diwylliannol, meddyliol a chorfforol disgyblion yn yr ysgol, a'r gymdeithas.

Yn y cwricwlwm presennol, ymdrinnir ag iechyd a lles meddyliol ac emosiynol yn y Cyfnod Sylfaen, y Cwricwlwm Cenedlaethol ac Addysg Personol a Chymdeithasol (ABCh). Mae darparu ABCh yn un o ofynion statudol y cwricwlwm sylfaenol mewn ysgolion, ond caiff ysgolion benderfynu ar y cynnwys yn ôl eu disgrisiwn. Mae'r [Fframwaith addysg personol a chymdeithasol ar gyfer dysgwyr 7 i 19 oed yng Nghymru](#) (2008) yn argymhell dull gweithredu a chanlyniadau dysgu. Canllawiau anstatudol yw'r rhain.

Mae iechyd a lles emosiynol yn un o bum thema'r fframwaith ABCh.

- Yng Nghyfnod Allweddol 3 (14 oed), dylai dysgwyr gael cyfleoedd i ddangos agwedd gyfrifol at gadw'r meddwl a'r corff yn ddiogel ac yn iach, ac i ddeall yr ystod o emosiynau y maent yn eu profi a sut i ddatblygu strategaethau ar gyfer ymdopi â theimladau negyddol a'r manteision o gael mynediad at wahanol ffynonellau o wybodaeth, cymorth a chynghor.
- Yng Nghyfnod Allweddol 4, dylai dysgwyr gael cyfleoedd i dderbyn cyfrifoldeb personol am gadw'r meddwl a'r corff yn ddiogel ac yn iach. Dylent ddeall y ffactorau sy'n effeithio ar iechyd meddwl a'r ffyrdd y gellir meithrin lles emosiynol. Dylent wybod am y sefydliadau statudol a gwirfoddol sy'n cefnogi iechyd a lles emosiynol a sut i gael gafael ar gynghor iechyd proffesiynol a chymorth personol yn hyderus.
- Dylai dysgwyr ôl-16 gael cyfleoedd i gymryd cyfrifoldeb am bob agwedd ar ddatblygiad personol a chymdeithasol a lles. Dylent ddeall sut i asesu'n feirniadol dewisiadau personol sy'n effeithio ar eich ffordd o fyw yng nghyd-destun iechyd corfforol a lles emosiynol, gan ystyried canlyniadau byrdymor a hirdymor unrhyw benderfyniadau o'r fath a'r profiadau bywyd sy'n gwella neu'n lleihau hunan-barch ac archwilio'r ffyrdd gorau o ymdopi â gofynion sefyllfaoedd o'r fath.

Y Cwricwlwm newydd

Fel y nodwyd eisoes, bydd [adolygiad yr Athro Graham Donaldson o'r cwricwlwm a'r trefniadau asesu yng Nghymru](#) yn arwain at gwricwlwm newydd, a fydd ar gael erbyn mis Medi 2018, a bydd pob ysgol yn defnyddio'r cwricwlwm hwn o fis Medi 2021 ymlaen. Yn ôl ei adroddiad, [Dyfodol Llwyddiannus: Adolygiad annibynnol o'r cwricwlwm a'r trefniadau asesu yng Nghymru](#) (Chwefror 2015):

Un thema barhaus yn y dystiolaeth oedd pwysigrwydd lles, yn enwedig iechyd meddwl. Mae angen i ysgolion ofalu am anghenion corfforol ac emosiynol eu plant a'u pobl ifanc a'u helpu i gymryd cyfrifoldeb dros eu bywyd eu hunain, drwy ddeall pwysigrwydd deiet a ffitrwydd, er enghraifft, a bod yn hyderus wrth reoli eu materion eu hunain.

Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ei hymateb i adolygiad Donaldson ym mis Hydref 2015: [Cwricwlwm i Gymru: cwricwlwm am oes](#). Mae gwybodaeth am y newidiadau ar wefan y Llywodraeth.

Un o [bedwar diben y cwricwlwm newydd](#) yw y bydd plant a phobl ifanc yn unigolion iach, hyderus sydd:

- yn meithrin eu lles meddyliol ac emosiynol drwy ddatblygu hyder, cadernid ac empathi;
- yn cymhwyso gwybodaeth am effaith deiet ac ymarfer ar iechyd corfforol a meddyliol yn eu bywyd pob dydd;
- yn gwybod sut i ddod o hyd i'r wybodaeth a'r cymorth sydd eu hangen i gadw'n ddiogel ac iach;
- â'r sgiliau a'r wybodaeth sydd eu hangen i ddelio â'u bywyd pob dydd mor annibynnol ag y gallant.

Bydd y cwricwlwm yn cynnwys chwe 'Maes Dysgu a Phrofiad', gan gynnwys iechyd a lles. Bydd ysgolion yn gallu defnyddio'r meysydd hyn i benderfynu ar eu cwricwlwm eu hunain a sut i'w drefnu.

Mae'r cwricwlwm newydd yn cael ei ddatblygu gan rwydwaith o 'Ysgolion Arloesi'. Mae Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg wedi datgan mewn llythyr at y Pwyllgor (Awst 2016) bod yr Ysgolion Arloesi yn datblygu cynllun y cwricwlwm, gan weithio gydag arbenigwyr addysg, Llywodraeth Cymru, Estyn, addysg uwch, busnesau a phartneriaid allweddol eraill. Aeth ymlaen i ddweud mai eu harbenigedd hwy ar y cyd a fydd yn llunio'r cwricwlwm newydd a byddant yn ystyried tystiolaeth ar gyfer yr holl bynciau, gan gynnwys lles meddyliol.

Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Cyhoeddodd Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg y Pedwerydd Cynulliad ei [Ymchwiliad i Wasanaethau Iechyd Meddwl Plant a'r Glasoed](#) ym mis Tachwedd 2014. Ar ôl hynny, lansiodd y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol ar y pryd, Mark Drakeford, [raglen Law yn Llaw at Blant a Phobl Ifanc](#) ym mis Chwefror 2015. Rhaglen tair blynedd yw Law yn Llaw at Blant a Phobl Ifanc, ac fe'i disgrifir fel rhaglen i wella gwasanaethau amlasiantaeth. Y nod yw gwella'r gwasanaethau iechyd meddwl a'r gwasanaethau emosiynol a ddarperir i blant a phobl ifanc yng Nghymru.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Kirsty Williams AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg
Cabinet Secretary for Education

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-05-708
Ein cyf/Our ref KW/05559/16

Mike Hedges AM
Assembly Member for Swansea East
Chair - Petitions Committee
Ty Hywel
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

government.committee.business@wales.gsi.gov.uk

16 August 2016

Dear Mike

Thank you for bringing to my attention the petition received by the Committee about the inclusion of compulsory mental health education in the new curriculum.

As I mentioned in a recent reply (P-05-695), our plan for realising the new curriculum and assessment arrangements in Wales 'A curriculum for Wales: A curriculum for life' was published last October. The design, as stated in the report, will be taken forward by a network of Pioneer Schools working within an all-Wales partnership with education experts, Welsh Government, Estyn, Higher Education, business and other key partners. It is their collective expertise that will shape the new curriculum and they will consider evidence for all topics, including mental well-being.

Our plan builds on the independent review of curriculum and assessment arrangements in Wales, *Successful Futures*, which recommended that legislation for the new curriculum should not specify detailed prescription of content but provide guidance to allow greater flexibility for practitioners. However, within those parameters, it is clear that the central organising principle of the new curriculum will be the four purposes set out in the report, one of which is to support children and young people to become healthy, confident individuals.

The Pioneer Schools will have a leading role in developing the content and structure of the six Areas of Learning Experience (AoLEs), including Health and well-being. *Successful Futures* notes that this AoLE will draw on mental, physical and emotional well-being. Work on the AoLEs is scheduled to begin in the autumn and as the development work progresses there will be mechanisms for stakeholders and interested parties to feed into the process.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

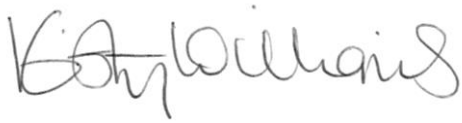
Gohebiaeth.Kirsty.Williams@llyw.cymru
Correspondence.Kirsty.Williams@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 106
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

I envisage the new curriculum will be made available to schools from 2018 and fully available to support learning and teaching by 2021.

Yours sincerely

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Kirsty Williams'.

Kirsty Williams AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg
Cabinet Secretary for Education

Eitem 3.1

P-04-683 – Coed mewn Trefi

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Coed Cadw ar ôl casglu 2,258

llofnod bapur

Geiriad y ddeiseb

Rwy'n cefnogi'r dyhead y dylai pob dinas, tref a phentref yng Nghymru fanteisio ar o leiaf 20% o orchudd canopi coed, i gyd fynd â maestrefi deiliog y lleoedd gorau i fyw

- *Rwy'n galw ar Lywodraeth Cymru i gefnogi hyn drwy sefydlu cronfa her ar gyfer plannu coed er mwyn gwella'r amgylchedd lle mae pobl yn byw*
- *Dylai hyn gefnogi'n arbennig, plannu coed brodorol a all ddarparu cynefin a ffynhonnell neithdar i bryfed peillio, a hefyd coed ffrwythau, a fydd yn darparu ffynhonnell gynaliadwy o fwyd.*
- *Byddwn yn ddiolchgar pe gallech roi gwybod i mi os ydych yn gallu dod.*

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- De Caerdydd a Phenarth
- Canol De Cymru

P-04-683 Trees in Towns. Correspondence – Petitioner to the Chair.

8.07.2016

Mr Mike Hedges AM

Chair, Petitions Committee

National Assembly for Wales

Dear Mr Hedges

Ensuring that Wales benefits fully from urban trees

Petition P-04-683 on Trees in Towns

I write in response to an invitation from the Petitions Committee of the previous Assembly and am grateful for the opportunity to respond to the letter sent by Carl Sargeant, then Minister for Natural Resources.

Could I say first that Coed Cadw Woodland Trust welcomes the Minister's positive letter. We welcome in particular the recently published Woodland Strategy Action Plan and the actions that it includes to increase and safeguard existing tree cover in towns and cities and to support sustainable tree management. We welcome also the work that NRW is doing to provide up-to-date evidence on the status of canopy cover with communities and towns in Wales and look forward to assisting this body on this, particularly as we are quoted as a delivery partner.

We welcome the duty that the Well-being of Future Generations Act places on Local Authorities to pursue a set of national well-being goals, and we very much hope that, in setting out and publishing well-being objectives,

Local Authorities in Wales will take full account of all the benefits which trees can offer in our towns and cities.

Could I ask, therefore, if guidance will be produced for local authorities on this making clear some of the different benefits which trees can offer in towns and cities?

Our concern is, of course, that there are real pressures on Local Authorities, not least from insurance companies, to cut trees down and not to replace them. Almost every week, there are reports in the press about local people's concerns about the felling of street trees and their non-replacement. Most recently, there have been reports along these lines from Caerphilly Road in Cardiff, and also from Penarth,.

And while almost all Welsh towns benefit hugely from urban trees, to the knowledge of the Woodland Trust, only one, Wrexham, has adopted a formal Tree Strategy. If Local Authorities were encouraged to make clear in their well-being objectives what they will do to protect trees and manage existing trees and to plant more, then this would help hugely in ensuring that the next generation of Welsh people have a healthy attractive environment to grow up in. Could the Minister give an assurance that Local Authorities will be encouraged to do this, through guidance on well-being objectives?

We welcome also the requirement under the Environment Act for Area Statements to be produced to set out the priorities and opportunities for the management of natural resources on an area basis. Could I ask whether guidance will be given to NRW that these statements should include, where appropriate, plans to improve urban environments around Wales by ensuring that tree canopy cover in our towns and cities is not lost, but gradually enhanced, so as to offer greater benefits to those living there?

Finally, I welcome what the Minister write about Glastir Woodland Creation grants. It should be recognised, however, that these grants are specifically designed for the creation of new areas of woodland, whether on farms, in parks or around factories or offices. They are not, generally, suitable for planting individual street trees. Typically, street trees need to be planted at a much larger size, they need to be specially protected and the location of each one has to be carefully planned. The cost per tree is therefore hugely

higher, and Glastir Woodland Creation would not generally provide much of an incentive for this. It was for this reason that, in our petition, we called for the establishment of a challenge fund for tree planting in towns and cities. Could I ask, as part of NRW's work to increase and safeguard existing tree cover, could that body provide positive support for planting individual street trees in towns and cities?

The Minister finishes by strongly urging Coed Cadw Woodland Trust to contact local authorities in Wales to that to that we can work together to ensure that people across the country benefit more from urban trees. I can assure the Minister, and this Committee, that we shall look for opportunities to take forward some partnerships with local authorities that give us opportunities to support their tree programmes and strategies.

Yours sincerely

Rory Francis

Communication Officer

The Woodland Trust / Coed Cadw

Castle Court / Llys y Castell

6 Cathedral Road / 6 Heol yr Eglwys Gadeiriol

Cardiff / Caerdydd

CF11 9LJ

0292 002 7732

roryfrancis@woodlandtrust.org.uk.

Eitem 3.2

P-05-691 – Bargen Deg ar gyfer Ralio mewn Coedwigoedd yng Nghymru.

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Rally4Wales ar ôl casglu 5,246 llofnod.

Geiriad y ddeiseb

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i sicrhau bod unrhyw gynnydd yn y gost o ddefnyddio ffyrdd mewn coedwigoedd yng Nghymru at ddibenion ralio ceir yn deg ac yn gydnaws â'r costau a geir yn Lloegr a'r Alban.

Byddai'r gost gyfredol yng Nghymru yn dyblu o dan strwythur prisio arfaethedig Cyfoeth Naturiol Cymru, a fyddai'n dod i rym ym mis Mehefin 2016. Mae hyn yn gwbl groes i'r contractau cyfatebol newydd y mae'r comisiynau coedwigaeth wedi'u rhoi ar waith yn Lloegr a'r Alban.

Tra bod Cyfoeth Naturiol Cymru yn ceisio dyblu'r costau hyn yng Nghymru, bydd costau yn Lloegr a'r Alban ond yn cynyddu 0.7% (o'u cymharu â'r contract blaenorol).

Mae'r diwydiant ralio yng Nghymru, sydd werth £15 miliwn, yn dod â buddion twristiaeth di-ri i gefn gwlad Cymru. O dan y drefn gostau y mae Cyfoeth Naturiol Cymru yn ceisio ei chyflwyno, byddai cynnal digwyddiadau yng Nghymru yn anghynaliadwy yn y dyfodol oherwydd y costau uchel. Rydym yn gofyn am gynnal ymchwiliad llawn i'r mater hwn er mwyn canfod pam mae'r costau

arfaethedig hyn wedi chwyddo cymaint o'u cymharu â rhanbarthau eraill.

Gwybodaeth ychwanegol

Mae #Rally4Wales yn grŵp ymgyrchu a sefydlwyd gan gystadleuwyr, trefnwyr a chefnogwyr raliö i lobio Llywodraeth Cymru ynghylch ymdrechion Cyfoeth Naturiol Cymru i gynyddu costau mewn modd sy'n hollol groes i gynlluniau ei gymheiriaid yn Lloegr a'r Alban.

Rydym wedi cysylltu â nifer o Aelodau'r Cynulliad er mwyn mynegi ein pryderon, gan gynnwys Ken Skates, Carl Sargeant, Leanne Wood a Llyr Gruffudd, ac rydym yn ymwybodol bod rhai o'n cefnogwyr wedi lobio Aelodau eraill yn y dyddiau diwethaf. Yn ogystal, rydym wedi cael cefnogaeth gan Aelodau Seneddol yng Nghanolbarth Cymru.

Rydym hefyd wedi codi'r mater gyda Fforwm Modurol Cymru, sy'n cefnogi ein safiad yn llawn.

Mae Cyfoeth Naturiol Cymru yn honni nad yw, am flynyddoedd lawer, wedi codi digon o dâl at ddibenion atgyweirio difrod ar y ffyrdd a achoswyd gan raliö. Fodd bynnag, mae'n amhosibl deall sut y gellir defnyddio'r ddadl hon i gyfiawnhau cynnydd o 100% yn y costau a nodir uchod yn wyneb y sefyllfa dra wahanol a welir yn Lloegr a'r Alban. Nid oes unrhyw wahaniaeth technegol rhwng paratoi ac atgyweirio ffyrdd yng Nghymru a gwneud y gwaith hwn yn Lloegr a'r Alban.

Ni allwn gredu bod y costau hyn yn adlewyrchiad teg o'r sefyllfa, ac rydym yn galw ar y Cynulliad Cenedlaethol i gynnal ymchwiliad i'r rhesymau pam mae Cyfoeth Naturiol Cymru yn cymryd camau a fydd, yn y pen draw, yn dinistrio elfen hanfodol o economi wledig Cymru.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Wreccsam
- Gogledd Cymru

Deiseb: P-05-691 Bargaen deg ar gyfer raliö mewn coedwigoedd yng Nghymru

Y Pwyllgor Deisebau | 12 Medi 2016
Petitions Committee | 12 September 2016

Papur briffio gan y Gwasanaeth Ymchwil:

Rhif y ddeiseb: P-05-691

Teitl y ddeiseb: **Bargaen deg ar gyfer raliö mewn coedwigoedd yng Nghymru**

Testun y ddeiseb:

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i sicrhau bod unrhyw gynnydd yn y gost o ddefnyddio ffyrdd mewn coedwigoedd yng Nghymru at ddibenion raliö ceir yn deg ac yn gydnaws â'r costau a geir yn Lloegr a'r Alban.

Byddai'r gost gyfredol yng Nghymru yn dyblu o dan strwythur prisio arfaethedig Cyfoeth Naturiol Cymru, a fyddai'n dod i rym ym mis Mehefin 2016. Mae hyn yn gwbl groes i'r contractau cyfatebol newydd y mae'r comisiynau coedwigaeth wedi'u rhoi ar waith yn Lloegr a'r Alban.

Tra bod Cyfoeth Naturiol Cymru yn ceisio dyblu'r costau hyn yng Nghymru, bydd costau yn Lloegr a'r Alban ond yn cynyddu 0.7% (o'u cymharu â'r contract blaenorol).

Mae'r diwydiant raliö yng Nghymru, sydd werth £15 miliwn, yn dod â buddion twristiaeth di-ri i gefn gwlad Cymru. O dan y drefn gostau y mae Cyfoeth Naturiol Cymru yn ceisio ei chyflwyno, byddai cynnal digwyddiadau yng Nghymru yn anghynaliadwy yn y dyfodol oherwydd y costau uchel. Rydym yn gofyn am gynnal ymchwiliad llawn i'r mater hwn er mwyn canfod pam mae'r costau arfaethedig hyn wedi chwyddo cymaint o'u cymharu â rhanbarthau eraill.

Cefndir

Mae Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC) yn rheoli ystâd goedwig Llywodraeth Cymru ar ei rhan.

Mae CNC a'r Gymdeithas Chwaraeon Modur (MSA) wrthi'n trafod y ffioedd y mae CNC yn eu codi ar MSA ar gyfer cynnal gweithgareddau ar y ffyrdd goedwig y mae'n gyfrifol amdanynt.

Mae Cyfoeth Naturiol Cymru wedi [datgan](#) bod anghysondeb o ran faint y mae'n ei gostio i Cyfoeth Naturiol Cymru baratoi ac adfer ei ffyrdd coedwig ar gyfer raliö a'r ffioedd y mae MSA yn eu talu. Dywedodd Cyfoeth Naturiol Cymru:

Mae hyn yn golygu y talodd MSA £339,000 i CNC yn 2015 am ffioedd rali cymalau, gan gynnwys ei ddigwyddiad blaenllaw Rali Cymru GB. Fodd bynnag, y gost wirioneddol i adfer y ffyrdd a ddefnyddiwyd ar gyfer raliö oedd £655,000.

Mae hyn yn wahaniaeth o £316,000.

At hynny, dywedodd CNC y daeth y cytundeb diweddaraf ar gyfer ffioedd rali cymalau i ben yn 2015, ond ei fod wedi cytuno i gadw'r ffioedd presennol tan fis Mai 2016 ar gais y MSA, a hynny er mwyn gallu cynnal trafodaethau pellach.

Dywedodd Cyfoeth Naturiol Cymru [hefyd](#):

Yn achos raliö , fe wnaethom sylweddoli nad ydym wedi bod yn codi digon ers sawl blwyddyn am y gwaith yr oeddem yn ei wneud a hynny gan fwy na 50% ac, oherwydd y pwysau ar gyllidebau yn y sector cyhoeddus, ni allwn fforddio colli'r swm hwnnw o arian o'n cyllideb. Dyna pam ein bod ni wedi dechrau trafod gyda'r MSA am y broblem yn gynharach eleni er mwyn ceisio canfod datrysiaid i dorri'r costau neu i gynyddu'r hyn yr ydym yn ei godi.

Yn Lloegr a'r Alban, ceir [cytundeb ar y cyd](#) (PDF 203KB) rhwng Comisiwn Coedwigaeth Lloegr a Chomisiwn Coedwigaeth yr Alban, ac MSA. Mae'r cytundeb presennol yn para o 1 Ionawr 2016 i 31 Rhagfyr 2018. Mae'r ffioedd ar gyfer 2016 wedi cynyddu'n unol â'r Mynegai Prisiau Manwerthu (RPI) o 0.7% (Hydref 2015). Er enghraifft, y ffi yn 2016 am ddefnydd sylfaenol ar gyfer raliö cymalau arbennig yw £688 y filltir. Y ffi gyfatebol yn 2015 oedd £683 y filltir.

Camau gweithredu Llywodraeth Cymru

Ysgrifennodd Lesley Griffiths, Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Amgylchedd a Materion Gwledig, at y Pwyllgor ar 3 Awst 2016. Meddai:

Mater i Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC) a'r Gymdeithas Chwaraeon Modur (MSA) yw hwn yn bennaf. Rwy'n ymwybodol bod y ddau gorff wedi cwrdd yn ddiweddar, a bod CNC wedi gwneud cynnig i MSA sy'n ei ystyried o hyd. Mae trafodaethau yn mynd rhagddynt ac rwy'n gobeithio y bydd modd dod i gytundeb cyn bo hir.

Camau gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru

Nid yw'r Cynulliad wedi trafod y mater hwn eto.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Lesley Griffiths AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Amgylchedd a Materion Gwledig
Cabinet Secretary for Environment and Rural Affairs

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-05-691
Ein cyf/Our ref LG/05763/16

Mike Hedges AM
Chair - Petitions Committee
Ty Hywel
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

government.committee.business@wales.gsi.gov.uk

3 August 2016

Dear Mike

Your letter of 27 July, addressed to Ken Skates AM, Cabinet Secretary for Economy and Infrastructure, regarding Petition P-05-691 A Fair Deal for Forest Rallying in Wales, has been passed to me to reply as this issue falls within my Ministerial portfolio.

This is primarily an issue for Natural Resources Wales (NRW) and Motor Sports Association (MSA). I am aware the two bodies met recently and NRW made a proposal to the MSA who are still considering the offer. Discussions are ongoing and I am hopeful an agreement will be reached shortly.

Regards
Lesley

Lesley Griffiths AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Amgylchedd a Materion Gwledig
Cabinet Secretary for Environment and Rural Affairs

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400
Gohebiaeth.Lesley.Griffiths@llyw.cymru
Correspondence.Lesley.Griffiths@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 117

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

P-05-691 A Fair Deal for Forest Rallying. Correspondence – Petitioner to Clerking team.07.07.16

Thank you.

I would be happy to attend on Tuesday next week to have a discussion informally about this case.

Since the petition was submitted, we have developed a proposal independently to try and bring an alternative solution to this matter. This matter is still ongoing and neither the MSA or NRW have reached an agreement on the future plans as yet. Dialogue is continuing between both sides.

Therefore I strongly believe that the matter remains of importance to the Assembly and I would be happy to help explain the situation in more detail.

Please let me know what is required.

Thanks

Jamie

P-05-654 – Gwrthwynebu'r Cynigion Presennol o ran Dynodi Ardaloedd Cadwraeth Arbennig ar gyfer Llamhidyddion.

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Stephen De-Waine ar ôl casglu 109 llofnod.

Geiriad y ddeiseb

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i newid y ffordd y mae ffiniau presennol yr Ardaloedd Cadwraeth Arbennig arfaethedig ar gyfer Llamhidyddion yn cael eu sefydlu. Dylid cynnwys gwyddoniaeth i gefnogi ffactorau ffisegol a biolegol sy'n hanfodol i gylch bywyd y Llamhidyddion, gan gynnwys nodi lle mae'r creaduriaid yn bwydo a lloia. Ni ddylent gael eu sefydlu'n unig gan edrych ar boblogaeth o 10%, a ganfuwyd drwy fapio, sy'n wyddoniaeth artiffisial.

Fel y gwyddoch mae'n debyg, mae'r DU o dan fygythiad achos cyfreithiol ar hyn o bryd, oherwydd y dylai ddynodi rhagor o Ardaloedd Cadwraeth Arbennig yn unol â'r Gyfarwyddeb Cynefinoedd ar gyfer diogelu Llamhidyddion Harbwr.

Mae'r gwrthwynebiad hwn yn deillio yn sgîl y ffaith ei bod, ar hyn o bryd, yn amhosibl mesur yr effaith y gall Ardaloedd Cadwraeth Arbennig sydd newydd eu dynodi eu cael ar y diwydiant pysgota yn y dyfodol. Mae hefyd yn gofyn cwestiynau ynghylch beth yw'r sail wyddonol a ddefnyddiwyd i sefydlu'r ardaloedd arfaethedig

Gwybodaeth ychwanegol

Mae'r Cyfarwyddbau Cynefinoedd Ewropeaidd presennol wedi profi, o dan Erthygl 6 (3) Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd, os cânt eu defnyddio'n ddiwahân, y gallent gael effaith ddinistriol ar ein cymunedau arfordirol sy'n dibynnu ar bysgota am eu bywoliaeth.

Mae'r Ardaloedd Cadwraeth Arbennig dynodedig presennol wedi cyfyngu ar bysgodfeydd, gan ddod â chaledi i ran ein cymunedol arfordirol. Hefyd, ar brydiau, nid oes tystiolaeth wyddonol gadarn i gefnogi penderfyniadau'r Llywodraeth, ond yn hytrach mae'n defnyddio'r egwyddor ragofalus.

Er bod Llamhidyddion eisoes yn cael eu gwarchod yn dda, bydd dynodi Ardaloedd Cadwraeth Arbennig o'r newydd, a fydd yn troshaenu ar yr ACA presennol, o bosibl, yn caniatáu i unigolion lunio achos cryfach gerbron Cyfarwyddiaeth Gyffredinol yr UE ar yr Amgylchedd yn y dyfodol. Bydd yr achos hwnnw'n nodi rhagor o gyfyngiadau, er mwyn gwarchod yr amgylchedd morol ar draul y cymunedau arfordirol.

Mae maint y safleoedd yn awgrymu bod y ffiniau wedi cael eu sefydlu gan ddefnyddio'r egwyddor ragofalus, yn hytrach na gwyddoniaeth. Mae modelu yn ei hanfod yn wyddoniaeth artiffisial a ddefnyddir pan fydd y ffeithiau'n brin. Mae modelu hefyd yn gwbl ddibynnol ar y data, a gaiff eu bwydo i'r system.

Byddai'n well darganfod beth yw'r factorau ffisegol a biolegol sy'n hanfodol i gylch bywyd y Llamhidyddion, a ble y bydd yn bwydo a lloia. Ni ddylid edrych ar boblogaethau o 10% yn unig er mwyn pennu ffiniau'r ACA arfaethedig newydd.

Nid yw'r rhan fwyaf o bysgotwyr yn wahanol o gwbl i'r amgylcheddwyr. Maent hwythau'n mwynhau'r amgylchedd morol y maent yn gweithio ynddo, ac maent wrth eu bod yn gweld mamaliaid morol tra byddant yn pysgota.

Rydym mewn perygl o dros-reoleiddio'r moroedd o amgylch ein harfordir â deddfwriaeth amgylcheddol. Gallai hynny arwain at eithrio cymdeithasol o ran gweithgareddau traddodiadol y mae ein cymunedau arfordirol yn dibynnu arnynt.

Y broblem graidd yw pan fydd dynodi Ardaloedd Cadwraeth Arbennig yn cael ei ddefnyddio fel prif ddull i atal gweithgareddau, wedi i unigolion a sefydliadau gamddefnyddio deddfwriaeth mewn apeliadau a drefnwyd yn ofalus gerbron Cyfarwyddiaeth Gyffredinol yr UE ar yr Amgylchedd. Nid oes ganddynt wyddoniaeth ddibynadwy i gefnogi cam i gyfyngu ar weithgareddau ychwaith. Bryd hynny, defnyddir yr egwyddor ragofalus i gau pysgodfeydd neu i gyfyngu ar weithgareddau, sydd yn ei dro yn arwain at galedi difrifol i'r cymunedau arfordirol.

Mae'n eithriadol o bwysig bod yr ardal yn gymharol a'i bod wedi'i dynodi ar sail tystiolaeth wyddonol gadarn.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Preseli Sir Benfro
- Canolbarth a Gorllewin Cymru

Papur Briffio ar gyfer y Pwyllgor Deisebau

Y Pwyllgor Deisebau | 12 Medi 2016
Petitions Committee | 12 September 2016

Tystion:

Rhif y ddeiseb: P-05-654

Teitl y ddeiseb: **Gwrthwynebu'r cynigion presennol o ran dynodi ardaloedd cadwraeth arbennig ar gyfer Llamhidyddion**

Testun y ddeiseb: Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i newid y ffordd y mae ffiniau presennol yr Ardaloedd Cadwraeth Arbennig arfaethedig ar gyfer Llamhidyddion yn cael eu sefydlu. Dylid cynnwys gwyddoniaeth i gefnogi ffactorau ffisegol a biolegol sy'n hanfodol i gylch bywyd y Llamhidyddion, gan gynnwys lle mae'r creaduriaid yn bwydo a lloia. Ni ddylent gael eu sefydlu'n unig gan edrych ar boblogaeth o 10%, a ganfuwyd drwy fapio, sy'n wyddoniaeth artiffisial.

Fel y gwyddoch mae'n debyg, mae'r DU o dan fygythiad achos cyfreithiol ar hyn o bryd, oherwydd y dylai ddynodi rhagor o Ardaloedd Cadwraeth Arbennig yn unol â'r Gyfarwyddeb Cynefinoedd ar gyfer diogelu Llamhidyddion Harbwr.

Mae'r gwrthwynebiad hwn yn deillio yn sgîl y ffaith ei bod, ar hyn o bryd, yn amhosibl mesur yr effaith y gall Ardaloedd Cadwraeth Arbennig sydd newydd eu dynodi eu cael ar y diwydiant pysgota yn y dyfodol. Mae hefyd yn gofyn cwestiynau ynghylch beth yw'r sail wyddonol a ddefnyddiwyd i sefydlu'r ardaloedd arfaethedig.

Cefndir

Mamal morol yw'r llamhidyddion harbwr sy'n gyffredin ar draws foroedd oer a chymedrol Ewrop, gan gynnwys dyfroedd arfordirol Cymru. Yn ôl y [Cydbwyllgor ar Sgwrs Natur \(JNCC\)](#), ymddengys bod y boblogaeth llamhidyddion yn cronni ym Môr y Gogledd a'r Môr Celtaidd

rhwng mis Mehefin a Medi er bod cyfran o'r boblogaeth yn aros yno drwy gydol y flwyddyn. Mae data sydd ar gael yn awgrymu bod llamhidyddion harbwr mewn "statws cadwraeth ffafriol" ar hyn o bryd o amgylch y Deyrnas Unedig. Fodd bynnag, maent yn agored i bwysau gan gynnwys llygredd a chael eu dal yn ddamweiniol ([gweler cwestiwn 15 yn y daflen Cwestiynau Cyffredin atodedig](#)). Gwelir trosolwg manwl o ecoleg a chynefinoedd y llamhidyddion harbwr ym mhennod 1 o'r [adolygiad conservation literature](#) a luniwyd gan y Cydbwyllgor ar Sgwrs Natur (JNCC).

Mae'r llamhidyddion harbwr yn cael eu gwarchod yn gyfreithiol yn nyfroedd y DU drwy ddeddfwriaeth genedlaethol, Ewropeaidd a rhyngwladol. Mae trosolwg manwl o'r cyd-destun polisi a deddfwriaethol ar gyfer llamhidyddion harbwr i'w weld ym mhennod 2 o [adroddiad y JNCC](#).

Yn yr UE, y brif ddeddfwriaeth yw Cyfarwyddeb y Cyngor 92/43/EEC ar gadwraeth cynefinoedd naturiol a ffawna a fflora gwyllt, sydd yn fwy adnabyddus fel y [Cyfarwyddeb Cynefinoedd](#). Mae'r Gyfarwyddeb yn ei gwneud yn ofynnol i Aelod-wladwriaethau ddynodi Ardaloedd Cadwraeth Arbennig ar gyfer y rhywogaethau a restrir yn atodiadau i'r Gyfarwyddeb.

Fel sy'n wir gyda phob deddfwriaeth Ewropeaidd, gall y Comisiwn Ewropeaidd gymryd camau yn erbyn Aelod-Wladwriaeth y mae'n credu sy'n methu â gweithredu'r Gyfarwyddeb Cynefinoedd. Yr enw ar hyn yw 'achos o dorri'.

Ym mis Hydref 2012, dechreuodd y Comisiwn Ewropeaidd [achos peilot](#) ynglŷn â diffyg Ardaloedd Cadwraeth Arbennig gyfer llamhidyddion yn nyfroedd y DU. Mae achos peilot wedi'i gynllunio i ddatrys problemau cydymffurfiaeth heb orfod troi at achosion tresmasu. Ym mis Mehefin 2013, rhoddwyd hysbysiad ffurfiol i Lywodraeth y DU yn dilyn '[barn resymegol](#)' ym mis Hydref 2014. [Barn resymegol](#) yw'r cam swyddogol cyntaf yn yr achos o dorri. Ym mis Rhagfyr 2014, ymrwymodd Llywodraeth y DU i ganfod a dynodi Ardaloedd Cadwraeth Arbennig ar gyfer llamhidyddion dynodedig.

I benderfynu ar sefyllfa yr Ardaloedd Cadwraeth Arbennig arfaethedig, gweithiodd y JNCC gyda'r Cyrff Cadwraeth Natur Statudol ym mhob un o wledydd y DU er mwyn canfod y safleoedd gorau yn nyfroedd y DU. Yng Nghymru, y corff hwn yw Cyfoeth Naturiol Cymru. Y bwriad yw bod Ardaloedd Cadwraeth Arbennig yn ardaloedd y gellir eu nodi'n glir ac sydd wedi'u lleoli yn ôl y dystiolaeth wyddonol orau sydd ar gael.

Cafodd y data llamhidyddion harbwr a gasglwyd gan y JNCC ei lunio gan ddefnyddio'r [Protocol Morfilod ar y Cyd \(JCP\)](#) ac mae'n seiliedig ar ddsbarthiad llamhidyddion yn nyfroedd y DU dros gyfnod o 18 mlynedd rhwng 1994 a 2011. Cafodd ei gasglu gan ddata o arolygon a gomisiynwyd gan y Llywodraeth, cyrff anllywodraethol, unigolion a diwydiant. Roedd yn cynnwys data môr a gasglwyd o arolygon ar gychod ac o'r awyr a data tir o fannau mewn

lleoliadau arfordirol. Cafodd data ei ddadansoddi gan JNCC a'i gyhoeddi mewn dau adroddiad cymheiriaid, [543](#) a [544](#) y gellir eu gweld ar wefan y JNCC.

Cafodd canlyniadau'r ddau adroddiad eu dadansoddi gan y JNCC a Chyrff Cadwraeth Natur Statudol y DU. Roeddent yn nodi pum Ardal Cadwraeth Arbennig arfaethedig. Gellir gweld eu lleoliad a dogfennau atodol ar y dudalen ymgynghori ar [wefan y JNCC](#).

Mae'r fethodoleg a ddefnyddir i nodi'r Ardaloedd Cadwraeth Arbennig arfaethedig wedi'u hamlinellu ym mhapur y JNCC [rhif 565](#):

- Cafodd data ar rywogaethau eu casglu o arolygon ar gychod ac arfordirol dros gyfnod o 18 mlynedd;
- Casglwyd data amgylcheddol, gan gynnwys gwybodaeth gyfredol ac ar wely'r môr gan fodelu hydrodynamig a gwybodaeth fel dwyseddau llongau;
- Cyfunwyd y ddwy ffynhonnell data hyn;
- Defnyddiwyd y data hwn i greu model dosbarthu gofodol-amserol (h.y. lle ac amser) o ddwysedd llamhidyddion a'i ansicrwydd cymharol;
- Defnyddiwyd y data model i ragweld a mapio dwyseddau llamhidyddion, parhad a lleoliadau poblogaidd posibl.

Roedd cam nesaf y broses yn cynnwys ymgynghoriad i adolygu'r lleoliadau hyn. Yng Nghymru, Cyfoeth Naturiol Cymru gynhaliodd yr ymgynghoriad ar ran Llywodraeth Cymru. Mae Cyfoeth Naturiol Cymru yn gyfrifol am adolygu ymatebion i'r ymgynghoriad a'u defnyddio fel sail i roi cyngor i Weinidogion Cymru o ran p'un a ddylid dynodi Ardaloedd Cadwraeth Arbennig arfaethedig neu beidio.

Camau Gweithredu Llywodraeth Cymru

Rhwng 19 Ionawr a 3 Mai 2016, cynhaliodd [Cyfoeth Naturiol Cymru](#), mewn partneriaeth â'r JNCC, [ymgynghoriad](#) ynghylch yr "Ardaloedd Cadwraeth Arbennig a'r Ardaloedd Gwarchod Arbennig morol newydd arfaethedig". Holodd yr ymgynghoriad farn ar y cynnig i greu tair Ardal Cadwraeth Arbennig newydd ar gyfer llamhidyddion harbwr yn nyfroedd Cymru. Yr ardaloedd hyn yw [Gogledd Môn Forol](#), [Gorllewin Cymru Forol](#) a [Dynesfeydd Môr Hafren](#) sy'n cwmpasu ardal o 16,477km². Trafodir Ardal Gadwraeth Arbennig arfaethedig Dynesfeydd Môr Hafren yn ymgynghoriad Lloegr (JNCC) a Chymru (Cyfoeth Naturiol Cymru). Gellir gweld dogfennaeth fanwl a map o'r Ardaloedd Cadwraeth Arbennig arfaethedig yn y [papur ymgynghori](#) sydd hefyd yn cynnwys lincs i asesiadau penodol, mapiau ac amcanion cadwraeth.

Ar gyfer pob safle, roedd yr ymgynghoriad yn edrych ar:

- Y sail wyddonol y mae'r ffiniau arfaethedig yn seiliedig arni. Disgrifir hyn yn yr adran "Selection Assessment Documentation" yn y papur ymgynghori' a

- Yr Asesiad Effaith Economaidd Gymdeithasol y DU drafft. Roedd yr asesiad hwn yn dadansoddi'r effeithiau cymdeithasol ac economaidd posibl ar y safleoedd a all helpu i ddeall eu heffaith a rhoi gwybod i'r rheolwyr. Gellir gweld y rhain o dan yr adran "Draft Impact Assessments" yn y papur ymgynghori.

Mae'n bwysig nodi na ellir ystyried unrhyw ystyriaethau economaidd gymdeithasol a allai godi yn ystod y broses ymgynghori, fel effaith Ardal Gadwraeth Arbennig ar weithgareddau masnachol presennol neu yn y dyfodol, wrth ddynodi Ardaloedd Cadwraeth Arbennig neu wrth ddiffinio'r ffiniau. Diben yr Asesiad Effaith economaidd gymdeithasol yw bod yn sail i benderfyniadau rheoli a wneir mewn perthynas ag unrhyw safleoedd sy'n cael eu cynnig ar gyfer eu dynodi.

Disgwylir i Gyfoeth Naturiol Cymru lunio adroddiad ar yr ymatebion ymgynghori ac unrhyw ddiwygiadau dilynol. Bydd eu hargymhellion ar gyfer dynodiadau yn cael eu cyflwyno i Weinidogion Cymru i'w cymeradwyo. Os bydd yr Ardaloedd Cadwraeth Arbennig arfaethedig yn cael eu cymeradwyo, byddant yn cael eu cyflwyno i'r Comisiwn Ewropeaidd. Os caiff yr Ardaloedd Cadwraeth Arbennig a gyflwynir eu derbyn, cyfeirir atynt fel 'Safleoedd o Bwys Cymunedol' a fydd yna'n cael eu huwchraddio i Ardaloedd Cadwraeth Arbennig pan fydd Llywodraeth Cymru yn eu dynodi yn ffurfiol. Mae gan Weinidogion Cymru hyd at 6 mlynedd i ddynodi'r safleoedd yn ffurfiol a gweithredu'r holl fesurau rheoli angenrheidiol. Gellir gweld rhagor o wybodaeth am yr amserlen a'r broses ar gyfer dynodi [yn y ddogfen cwestiynau ac atebion hon](#) a baratowyd gan y JNCC a'r Cyrff Cadwraeth Natur Statudol.

Mae'r llythyr gan Lesley Griffith, Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Amgylchedd a Materion Gwledig, ar 18 Awst 2016 at y Pwyllgor Deisebau yn nodi nad oes unrhyw benderfyniadau wedi cael eu gwneud eto ar ddynodi safleoedd newydd. Mae Llywodraeth Cymru yn disgwyl cael argymhellion terfynol gan Gyfoeth Naturiol Cymru ar ganlyniadau'r ymgynghoriad yn ddiweddarach eleni.

Nid yw'r llythyr gan Ysgrifennydd y Cabinet yn nodi a fydd y broses o ddynodi'r safleoedd hyn yn cael ei heffeithio yn sgil y DU yn gadael yr Undeb Ewropeaidd. Hyd nes y bydd y DU yn gadael yr Undeb Ewropeaidd yn ffurfiol, mae cyfraith Ewrop yn dal i fod yn gymwys yng Nghymru.

Camau gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru

Trafodwyd y penderfyniad i ddynodi Ardaloedd Cadwraeth Arbennig ychwanegol mewn [Datganiad Ysgrifenedig](#) ar 1 Ebrill 2015 gan Carl Sargeant, y Gweinidog Cyfoeth Naturiol ar y pryd. Roedd y datganiad yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am gynllun gweithredu morol a physgodfeydd Llywodraeth Cymru.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Eich cyf/Your ref P-05-654
Ein cyf/Our ref LG/05766/16

Mike Hedges AM
Chair - Petitions Committee
Ty Hywel
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

government.committee.business@wales.gsi.gov.uk

18 August 2016

Dear Mike

Thank you for your letter of 27 July regarding the petition you have received from Stephen De Waine objecting to the proposed Special Areas of Conservation (SACs) for harbour porpoise.

The EU Habitats Directive requires Member States to identify and designate SACs for certain habitats and species to help restore or maintain them at favourable conservation status. Harbour porpoise is one such species and with almost half of the European population of harbour porpoise being found in UK waters there is a clear role for the UK in its conservation. Whilst the UK remains a member of the EU we continue to work towards meeting our obligations.

The UK has undertaken a number of assessments to try to identify areas suitable for consideration as harbour porpoise SACs. The earlier assessments did not provide adequate evidence to determine clearly identifiable areas. However, in June last year, Natural Resources Wales submitted advice to the Welsh Government setting out the results of the most recent analysis by the UK statutory nature conservation bodies. The results, which have been peer reviewed, identified areas within UK waters of persistent high densities of harbour porpoise that are suitable for designation as SACs, including 3 areas partly within Welsh waters. The data used for this process is the most up to date and extensive data sets available in Europe. The multiple sources of data were collated by the Joint Cetacean Protocol, an international cooperative approach for long term monitoring of cetaceans.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Lesley.Griffiths@llyw.cymru
Correspondence.Lesley.Griffiths@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. **Tudalen y pecyn 127** Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Earlier this year on behalf of the Welsh Government, Natural Resources Wales consulted on the SAC proposals for harbour porpoise as they relate to Wales. A similar exercise was held at the same time in England and Northern Ireland just prior to a similar consultation in Scotland. The consultation provided an opportunity for all to consider and comment on the evidence and methodology used for identifying the proposed areas for harbour porpoise. Natural Resources Wales is working through the large number of consultation responses ahead of preparing its final advice to government. No decisions have been made yet. I expect to receive Natural Resources Wales's final recommendations for the protection of harbour porpoise in Welsh waters later this year.

The Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015 recognises the importance we place on our nature and its biodiversity through the resilient Wales goal. SACs, alongside our other marine protected areas, play a key role in protecting and enhancing the marine environment to support the sustainable use of our natural resources. Coastal and marine activities can and must coexist with the conservation of habitats and species, in fact Wales' existing suite of SACs are functioning marine areas that support a variety of different uses, including fishing.

Regards
Lesley

Lesley Griffiths AC/AM

Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Amgylchedd a Materion Gwledig
Cabinet Secretary for Environment and Rural Affairs

P-04-547 Gwahardd Deunydd Pacio Polystyren ar gyfer Bwyd a Diod Cyflym

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Friends of Barry Beaches ar ôl casglu 295 llofnod ar lein.

Geiriad y ddeiseb:

Mae'r amser wedi dod i roi'r gorau i'r llanast y mae'r miliynau o gartonau polystyren bwyd a diod yn ei wneud o draethau a chefn gwlad Cymru. Mae polystyren (EPS) yn elfen amlwg o sbwriel trefol a morol. Mae'n niweidiol i fywyd gwylt sy'n ei lyncu ac mae'n costio miliynau i Gynghorau Cymru ei dynnu oddi ar ein strydoedd. Mae polystyren yn cymryd cannoedd o flynyddoedd i ddiraddio. Mae dros 100 o ddinasoedd yn yr Unol Daleithiau (gan gynnwys Efrog Newydd), Canada, yn ogystal ag Ewrop wedi gwahardd deunydd pacio polystyren ar gyfer bwyd o ganlyniad i effeithiau negyddol ar yr amgylchedd. Gobeithiwn y bydd Cymru yn cael y weledigaeth i ymuno â'r rhestr honno. Felly, gan fod cymaint o ddewisiadau amgen i ddeunydd pacio polystyren (EPS) bellach ar gael, sy'n cael llawer llai o effaith ar yr amgylchedd ac iechyd dynol, a hefyd er mwyn arbed miliynau o bunnoedd i drethdalwyr Cymru mewn costau glanhau strydoedd, yr ydym ni, sydd wedi llofnodi isod, yn gofyn i Lywodraeth Cymru gyflwyno gwaharddiad ar yr holl ddeunydd pacio polystyren ar gyfer bwyd a diod cyflym.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Bro Morgannwg
- Canol De Cymru

Eich cyf/Your ref P-04-547
Ein cyf/Our ref LG/05833/16

Mike Hedges AM
Chair - Petitions Committee
Ty Hywel
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

government.committee.business@wales.gsi.gov.uk

21

August 2016

Dear Mike

Thank you for your letter of 3 August requesting an update on the work the Welsh Government is undertaking to help reduce the environmental impact of polystyrene and coastal littering in Wales (Petition P-04-547 Ban Polystyrene (EPS) Fast Food and Drinks Packaging refers).

Work is progressing on the MSc student project to analyse pressures and trends of marine litter on Welsh coastlines and is due to be submitted at the end of September. Officials will take account of the findings of this project in their future advice on policy decisions. In the meantime, the Welsh Government continues to work closely with stakeholders to help address the issue of marine litter on our coastlines.

A number of projects and initiatives undertaken as part of "Coast Care" pilot have now been extended by Keep Wales Tidy (KWT), with additional community groups and "Coast Champions" being established across coastal areas in Wales. These volunteer groups are supported by KWT officers to help participate in regular beach clean-ups and other environmental improvements. KWT also continue to promote initiatives such as "2 minute beach cleans" and hold annual 'Clean Coast Week' events.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Lesley.Griffiths@llyw.cymru
Correspondence.Lesley.Griffiths@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 130

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

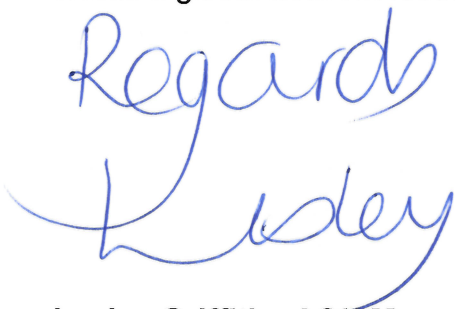
In March KWT published their 2015-16 Local Environment Audit Management System (LEAMS) survey which, for the first time, collected data on the presence of polystyrene on the streets of Wales. The report recorded foam polystyrene litter on an average of 5.2% of the streets surveyed. Fast food items such as “clam shells” and fast food cups were found on almost 2% of streets, however, the majority of polystyrene litter found (3.2%) consisted of “other” types of foam polystyrene (insulation and fragile items packaging). In comparison smoking related litter was found on 82.7% of the streets surveyed. My officials will continue to monitor the data collected by this survey to determine the scale of the problem, which will help direct future policy development.

It should be noted the Welsh Government’s position on polystyrene has not changed since my predecessor last wrote to you (MB/ CS/1351/15 refers). I am not currently considering landfill bans or additional legislation for this material. However, work is being undertaken to address the issue of food waste, as this typically has a higher environmental impact than packaging waste due to the high levels of greenhouse gas generated by producing, storing and transporting food products. When discarded food reaches landfill sites it emits methane, a powerful greenhouse gas 25 times more powerful than Carbon Dioxide.

The Welsh Government recognises packaging plays an important role in preserving food products and minimising damage. Continued innovation around packaging helps to keep food fresher for longer, saves money and reduces waste. The Welsh Government is currently working with WRAP (Waste & Resources Action Programme) to promote the optimisation of packaging and to reduce it where possible regardless of the material.

Through an agreement called Courtauld 2025, WRAP also works closely with retailers, manufacturers and packaging companies to help prevent food and associated waste, including through the optimisation of packaging. This is an ambitious voluntary agreement, which brings together organisations across the food system, from producer to consumer, to make food and drink production and consumption more sustainable. The scheme covers the grocery, manufacturing, hospitality and food service sectors and includes a target to cut waste in the food chain by 20% by 2025, including packaging waste. Current signatories include major supermarkets, takeaway chains and packaging companies.

WRAP is also working with the EU to prevent waste in the food supply chain and to reduce packaging. It is also part of the United Nations *Think.Eat.Save* campaign, which brings together like-minded organisations, such as WWF and the Ellen MacArthur Foundation, to create a global network focussed on increasing the sustainability of grocery products.

Lesley Griffiths AC/AM

Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Amgylchedd a Materion Gwledig
Cabinet Secretary for Environment and Rural Affairs

Eitem 3.5

P-04-516 I wneud gwyddor gwleidyddiaeth yn rhan orfodol o addysg

Geiriad y ddeiseb:

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i bwysu ar Lywodraeth Cymru i wneud gwyddor gwleidyddiaeth yn rhan orfodol o'r cwricwlwm ysgol.

Prif ddeisebydd: Mark Griffiths

Ysytyriwyd am y tro cyntaf gan y Pwyllgor: 26 Tachwedd 2013

Nifer y llofnodion: 12

Kirsty Williams AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg
Cabinet Secretary for Education

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Ein cyf/Our ref KW/05344/16

Mike Hedges AM
Assembly Member for Swansea East
Chair - Petitions Committee
Ty Hywel
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

government.committee.business@wales.gsi.gov.uk

11 July 2016

Dear Mike

Thank you for bringing to my attention the petition received by the Committee about the inclusion of Political Science as a compulsory element of the school curriculum. I have set out below details of how we are working to shape the future curriculum for the children and young people of Wales.

The four purposes, as articulated in Successful Futures, will be at the heart of the design of the new curriculum. One of those four purposes is to ensure our children and young people will be ethical, informed citizens who understand and exercise their human and democratic responsibilities and rights.

The design of the new curriculum is being taken forward by a network of Pioneer Schools. They are working together as a national network of schools to co-design, consult, inform, support and build capacity in schools across Wales, working in an all-Wales partnership with Welsh Government, Estyn, Higher Education, business and other key partners.

During the development process there will be opportunities for the Pioneer Schools to consider the content and structure of the six Areas of Learning Experience (AoLEs), including Humanities, which is where Political Science would likely sit. Work on the AoLEs is scheduled to begin in the autumn and it is envisaged that there will be mechanisms for stakeholders to feed into this process over time. Ahead of any legislative changes that may be needed to underpin our new approach and the new curriculum, the Welsh Government will consult to seek the views of stakeholders and interested parties.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

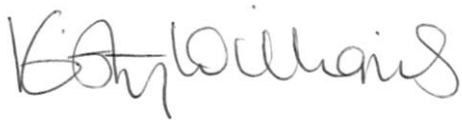
Gohebiaeth.Kirsty.Williams@llyw.cymru
Correspondence.Kirsty.Williams@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

The aim is for the new curriculum to be available from September 2018 and used to support learning and teaching from September 2021.

Yours sincerely

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Kirsty Williams'.

Kirsty Williams AC/AM

Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg
Cabinet Secretary for Education

P-04-637 Diogelu Dyfodol Cerddoriaeth Ieuencid yng Nghymru

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan The Friends of Bridgend Youth Music a chasglwyd 1,363 llofnod ar lein a 738 llofnod papur = cyfanswm 2,101 llofnod

Manylion:

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i ddiogelu addysg gerdd mewn ysgolion ac yn benodol i:

- Adfer yr arfer o neilltuo a gwarchod cyllidebau canolog ar gyfer addysg offerynnol proffesiynol mewn ysgolion;
- Gweithredu strategaeth genedlaethol i wrthdroi'r dirywiad yng ngwasanaeth Cerddoriaeth Ieuencid yng Nghymru;
- Cynnig hawl i blant a phobl ifanc Cymru i gael addysg sy'n datblygu eu personoliaethau, doniau a galluoedd unigryw yn llawn.

**P-04-637 To Protect the Future of Youth Music in Wales. Correspondence –
Welsh Joint Education Committee to the Chair 8.08.2016**

Mr Mike Hedges AM
Chair, Petitions Committee
National Assembly for Wales
Cardiff CF99 1NA

8 August 2016

Dear Mike Hedges,

Petition P-04-0637 – To Protect the Future of Youth Music in Wales

Thank you for your correspondence in relation to this matter. I apologise for the inordinate delay in replying.

You ask specifically about our "plans relating to resources for the National Youth Orchestra". During the period since June 2015 when you have been considering this petition, a Welsh Government task group (chaired by the Arts Council of Wales) has reported on the prospects for securing the future of youth arts provision at a national level: its report is available here:

<http://gov.wales/topics/cultureandsport/arts/national-youth-arts-ensembles-of-wales/?lang=en>

The recommendations of this report are being taken forward by an Interim Board which is working to set up a National Youth Arts Wales (NYAW) organisation as a company limited by guarantee (which will then apply for charity status). In preparation for this, WJEC (in association with Ty Cerdd, its partner organisation within the current NYAW arrangements) has taken the following steps in order to improve the financial situation for the new organisation:

- standardised the fees charged on members of the youth ensembles at £42 per 24-hour residential period (hence participants in the National Youth Orchestra have each been charged approx. £500 for this year's summer activity)
- established arrangements for administering bursaries from the very generous legacy donation by Mr Haydn Webber of Whitchurch, Cardiff, allowing us to support those young people who have genuine difficulty meeting the increased charges
- reduced the size of the small central team of youth arts staff.

During the period in which the task group was undertaking its work, the local authorities collectively agreed to one further year of funding for the three national youth ensembles that have the longest residential tuition periods (orchestra, theatre and dance). This is at the same level as for 2015–16, being a 30% reduction on their contribution in 2014–15, which followed three consecutive reductions of 5% from the 2011–12 figure of £450k.

Whilst recognising that it is the severe external financial pressures imposed on them that has caused the local authorities' contribution to reduce from £450k to £270k, the potential removal of this element of funding support in its entirety for the 2017–18 financial year presents a significant threat to the future activity of the youth ensembles is. As a consequence, it is unclear at present whether the National Youth Orchestra will have a residential tuition period and short concert tour during the summer of 2017 or whether it will be restricted to a single collaborative concert with the BBC National Orchestra of Wales (which features within our programme in alternate years).

In setting up the new National Youth Arts Wales organisation, we are mindful of the emphasis that needs to be placed on fundraising. However, we recognise that this is a considerable challenge for arts organisations in Wales and also that we need to invest in fund-raising capacity. It is indicated in the task group report that (if local authority funding is removed completely) the fundraising target for the new organisation is in the region of £350k and

advice received suggests that this level of fundraising may well require effort that could cost about £100k to source.

With a consequent annual fundraising target of the order of £450k it has to be recognised that, if this level is achievable at all, the new organisation is likely to take several years to reach it. For this reason, we shall continue to remind local authorities of the immense value of their contribution (even at £270k per annum or slightly less) and we also look forward to understanding the Welsh Government's position in relation to two other recommendations within the task group's report:

- (i) the possibility of direct funding from the Welsh Government education and/or arts budgets and/or from other Welsh Government budgets
- (ii) the potential for National Youth Arts Wales to become a key beneficiary of the National Endowment for Youth Music (NEYM), should this be established.

The connection between all of this and the main focus of the petition that you are considering (to protect music tuition in schools) was eloquently made by conductor Carlo Rizzi at the end of the Youth Orchestra's concert at St David's Hall last Friday evening. He suggested that it was "miraculous" that a nation of three million people could produce a youth orchestra of sufficient quality to make such a success of performing the challenging works by Bartok and Strauss that formed the main part of the programme, and that this was evidence of the quality of the underpinning music tuition.

It is clear, therefore, that your petitioners are focussing on an area where there is much at stake in terms of future provision. The national youth ensembles (of which the Youth Orchestra is the oldest, emerging from an initiative in 1946 by the Monmouthshire Education Authority and managed by WJEC for the 65th summer this year) are seen as operating on a pyramid basis, relying very much on the base layers of provision at local and regional level. Whilst we are attempting to address the challenges of securing a

sustainable future for the Youth Orchestra, we are aware that its quality is strongly associated with the availability of local music tuition.

Yours sincerely,

Gareth Pierce
Chief Executive

Eitem 3.7

P-04-677 – Mynediad Cyfartal i'r Iaith Gymraeg

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Remigijus Šiaučiūnas ar ôl casglu 45 Llofnod.

Geiriad y ddeiseb

Dylai'r Gymraeg fod mor hygyrch â'r Saesneg. Yn anffodus, nid dyma'r sefyllfa. Rwyf yn siarad o brofiad. Rwyf wedi symud i Gymru, a hoffwn ddysgu o leiaf ychydig o Gymraeg. Mae dod o hyd i ddosbarth Saesneg sy'n rhad ac am ddim yn gymharol hawdd, ond mae'n amhosibl dod o hyd i ddosbarth Cymraeg sy'n rhad ac am ddim.

Mae'r Ddeddf Cydraddoldeb yn datgan na ddylai unrhyw un gael ei drin yn llai ffafriol nag unrhyw un arall yn sgil ei genedligrwydd, tarddiad ethnig neu genedlaethol, crefydd, cred grefyddol neu athronyddol neu ddiffyg crefydd neu gred.

Dylai'r broses o ddysgu Cymraeg fod mor hygyrch â dysgu Saesneg i bawb, gan gynnwys mewnfudwyr cenhedlaeth gyntaf.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Canol Caerdydd
- Canol De Cymru

Eich cyf/Your ref P-04-677
Ein cyf/Our ref ARD/05235/16

Mike Hedges AC
Aelod y Cynulliad dros Ddwyrain Abertawe
Cadeirydd y Pwyllgor Deisebau
Tŷ Hywel
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1NA

government.committee.business@wales.gsi.gov.uk

17 Awst 2016

Annwyl Mike

Diolch am eich llythyr, dyddiedig 3 Awst, at Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg ynghylch Deiseb P-04-677 Mynediad Cyfartal i'r Iaith Gymraeg. Anfonwyd yr e-bost ymlaen ataf i i'w ateb.

Yn ddiweddar, cyhoeddais ei bod yn nod gan Lywodraeth Cymru i sicrhau miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050. Bydd sicrhau bod yr holl ddysgwyr posibl, beth bynnag eu cefndir, yn gallu cael mynediad at gyrsiau Cymraeg yn hollbwysig yn hyn o beth.

Fel y nododd y Gweinidog blaenorol yn ei ateb, mae swyddogion Llywodraeth Cymru'n ystyried yr hyn sydd gan Gymraeg i Oedolion yn gyffredin â Saesneg i Siaradwyr Ieithoedd Eraill, a chaiff darparwyr Saesneg i Siaradwyr Ieithoedd Eraill eu hannog i gynnwys peth hyfforddiant Cymraeg yn eu dosbarthiadau.

Rwyf yn cytuno â'r deisebydd y dylai dysgu Cymraeg fod mor hygyrch â dysgu Saesneg. Fodd bynnag, mae'n bwysig nodi bod, ar hyn o bryd, gwahanol bolisiau o ran codi ffioedd, a'r darparwyr unigol eu hunain sy'n penderfynu ar y ffioedd a godir am gyrsiau Cymraeg i Oedolion, nid Llywodraeth Cymru.

Sefydlwyd y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol y llynedd. Nod y Ganolfan yw gosod y trywydd strategol ar gyfer y sector Cymraeg i Oedolion. Ei thasg gyntaf oedd penodi darparwyr i ddarparu cyrsiau o fis Medi 2016 ymlaen. Mae'r darparwyr bellach yn eu lle, ac yn awr gall swyddogion, y Ganolfan Genedlaethol, a darparwyr gynnal trafodaethau dros y flwyddyn ynglŷn â'r mater o ffioedd i ddysgwyr. Bydd angen inni sicrhau bod yr holl

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

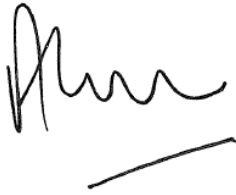
Gohebiaeth.Alun.Davies@llyw.cymru
Correspondence.Alun.Davies@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

ddysgwyr posibl, beth bynnag eu cefndir, yn gallu cael mynediad at gyrsiau ym mhob cwr o Gymru er mwyn cyfrannu at gyflawni'r nod o sicrhau un filiwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.

Yr eiddoch yn gywir,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Alun', with a horizontal line underneath.

Alun Davies AC/AM

Gweinidog y Gymraeg a Dysgu Gydol Oes
Minister for Lifelong Learning and Welsh Language

P-04-677 Equal Access to Welsh Language. Correspondence – Petitioner to the Committee 25.08.2016

I am encouraged by the following passages from the response of the Minister for Lifelong Learning and Welsh Language Alun Davies: "I agree with the petitioner that learning Welsh should be as accessible as learning English" and "Welsh Government officials are considering the parallels between Welsh for Adults and English for Speakers of Other Languages (ESOL) provision".

Nevertheless I am concerned that some other passages don't go far enough ("ESOL providers are encouraged to incorporate some Welsh language training into their classes") and are rather lukewarm, not consistent with the principle of equality and very far removed from the recently announced Welsh Government's aim of reaching one million Welsh speakers by 2050 ("It is important to note that at present, there are different policies with regards to the charging of fees).

Kind regards,

Remigijus Šiaučiūnas

Eitem 3.8

P-05-694 – Amseroedd Ysgol Awr yn Hwyrach

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Cai Ellerton ar ôl casglu 16 llofnod.

Geiriad y ddeiseb

Rwyf yn ysgrifennu i ofyn ichi ystyried fy neiseb. Fel mae rhieni, athrawon a myfyrwyr/disgyblion yn gwybod, mae ysgolion cynradd yn dechrau am 08:45 ac mae ysgolion uwchradd yn dechrau am 08:30. Hoffwn i ysgolion ddechrau awr yn hwyrach yn y bore, sy'n golygu y byddai ysgolion cynradd yn dechrau am 09:45 ac ysgolion uwchradd yn dechrau am am 09:30.

Mae prawf yn Lloegr wedi dangos bod myfyrwyr yn sicrhau gwell canlyniadau arholiad os yw ysgol yn dechrau awr yn hwyrach.

Diolch ichi am ystyried y cais hwn.

Cai Ellerton, 13.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Bro Morgannwg
- Canol De Cymru

Papur Briffio ar gyfer y Pwyllgor Deisebau

Rhif y ddeiseb: P-05-694

Teitl y ddeiseb: Amseroedd Ysgol Awr yn Hwyrach

Testun y ddeiseb: Rwyf yn ysgrifennu i ofyn ichi ystyried fy neiseb. Fel mae rhieni, athrawon a myfyrwyr/disgyblion yn gwybod, mae ysgolion cynradd yn dechrau am 08:45 ac mae ysgolion uwchradd yn dechrau am 08:30. Hoffwn i ysgolion ddechrau awr yn hwyrach yn y bore, sy'n golygu y byddai ysgolion cynradd yn dechrau am 09:45 ac ysgolion uwchradd yn dechrau am 09:30.

Mae prawf yn Lloegr wedi dangos bod myfyrwyr yn sicrhau gwell canlyniadau arholiad os yw ysgol yn dechrau awr yn hwyrach.

Cefndir

Yn ôl adran 32 o [Ddeddf Addysg 2002](#), cyrff llywodraethu sy'n gyfrifol am bennu amserau sesiynau ysgol mewn ysgolion a gynhelir. Os bydd awdurdod lleol o'r farn bod angen newid amserau sesiynau unrhyw ysgol a gynhelir, neu o'r farn y byddai gwneud hynny'n hybu'r defnydd o ddulliau cynaliadwy o deithio neu'n gwella effeithlonrwydd neu effeithiolrwydd ei drefniadau cludiant, gall benderfynu pryd y dylai sesiwn gyntaf yr ysgol ddechrau a phryd y dylai ei hail sesiwn ddod i ben (neu os nad oes ond un sesiwn, pryd y dylai'r sesiwn honno ddechrau a dod i ben). Mae'r gweithdrefnau wedi'u nodi mewn [Rheoliadau](#).

Ymchwil i effaith cwsg a chyflawniad academiaidd

Cynhaliwyd sawl astudiaeth i effaith cwsg a chyflawniad academiaidd, [yn bennaf yn UDA](#), lle mae llawer o ysgolion yn dechrau'n gynharach na 8:30, a llawer ohonynt mor gynnar â 7:00. Yn ôl ymchwil gan niwrowyddonwyr, mae ein bioleg yn newid wrth inni heneiddio, o safbwynt yr amser y byddwn yn cysgu. Wrth i'r glasoed ddechrau, mae pobl ifanc yn mynd i gysgu ac yn deffro'n hwyrach. Mae'r duedd hon yn parhau tan 19.5 oed i fenywod a 21 oed i ddynion. Yna, mae'r duedd yn gwrthdroi. Mae astudiaethau'n awgrymu bod yr effaith o ddechrau'r diwrnod am 7:00 i berson ifanc yn ei ardegau yn gyfwerth â dechrau am 5:00 i berson yn ei 50au.¹

Yn 2009, dechreuwyd astudiaeth beilot fach yn Ysgol Monkseaton, Tyneside, lle newidiwyd amser dechrau'r ysgol o 08:50 i 10:00, gan arwain at gynnydd yng nghanran y disgyblion a gafodd bum cymhwyster TGAU da, o tua 34 y cant i tua 50 y cant. Ymhlith disgyblion sydd o dan anfantais, roedd cynnydd o tua 19 y cant i tua 43 y cant.² Dangosodd y canlyniadau cynnar fod yna hefyd ostyngiad mewn absenoldeb, gydag absenoldeb cyffredinol yn gostwng 8 y cant ac absenoldeb parhaus yn gostwng 27 y cant.³

¹ The New Scientist, [Why teenagers really do need an extra hour in bed](#), Yr Athro Russell Foster, Ebrill 2013

²Gwefan newyddion y BBC, [Later school start time 'may boost GCSE results'](#), 9 Hydref 2014

³Gwefan newyddion y BBC, [Lie-in for teenagers has positive results](#), 22 Mawrth 2010

Dychwelodd amserau dechrau'r ysgol i 8:50 ar ôl i'r pennaeth a gyflwynodd y cynllun pilot adael yr ysgol.

Prosiect ymchwil Teensleep

Mae [prosiect ymchwil Teensleep](#) yn rhan o fenter ar y cyd rhwng y Gronfa Waddol Addysg (Education Endowment Fund) a Wellcome Trust i archwilio sut y gellir defnyddio niwrowyddoniaeth i wella addysg. Y nod gwreiddiol oedd mynd i'r afael â phroblemau sy'n ymwneud â chwsg drwy hyfforddi athrawon i gyflwyno addysg o ran cwsg a chynorthwyo ysgolion i newid eu hamser dechrau i 10:00 ar sail hap-dreial wedi'i rheoli mewn ysgolion. Fodd bynnag, yn dilyn pryderon ymarferol ynglŷn â sut i drefnu'r ysgolion ar hap er mwyn gohirio eu hamserau dechrau, [bydd y prosiect yn canolbwyntio ar addysg o ran cwsg yn unig bellach](#) ac yn edrych ar ddulliau amgen o ymchwilio i'r oedi yn y rhythm beunyddiol sy'n effeithio ar y glasod. Cyhoeddir y gwerthusiad ym mis Medi 2018.

Canlyniadau negyddol posibl

Mae canlyniadau negyddol posibl i newid amserau dechrau ysgolion. Mae'r rhain yn cynnwys materion yn ymwneud â threfniadau cludiant ysgol, amserlenni gwaith rhieni a llai o amser ar gyfer gweithgareddau ar ôl ysgol.⁴

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol, fodd bynnag, nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

⁴ Sleeping Resources, [Pros and Cons of Later School Start Times](#)

Kirsty Williams AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg
Cabinet Secretary for Education

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-05-694
Ein cyf/Our ref KW/05520/16

Mike Hedges AM
Assembly Member for Swansea East
Chair - Petitions Committee
Ty Hywel
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

government.committee.business@wales.gsi.gov.uk

15 August 2016

Dear Mike

Thank you for your letter dated 27 July seeking my views on a petition received by the Petitions Committee from Cai Ellerton calling for schools to start an hour later in the morning. Cai refers to a test in England that has shown that students achieve better exam results if a school starts an hour later.

Although not clear from the petition, the 'test' referred to appears to relate to a year long project funded by the Education Endowment Foundation and the Science Charity the Wellcome Trust which commenced in September 2015. This involved year 10 and 11 pupils at more than 100 schools in England which were divided into 2 groups, one starting at 10 and the other following the usual school timetables. It appears from the timescales outlined that this study has yet to be concluded.

The responsibility for determining school session times lies with the school governing body. However where a local education authority considers that a change in any maintained school's session times is necessary or expedient to promote the use of sustainable modes of travel or to improve the efficiency or effectiveness of its travel arrangements, it can determine the time the school's first session begins and its second session ends (or if there is only one session, its start and end). Consequently this is not something for the Welsh Government or Welsh Ministers to decide.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Kirsty.Williams@llyw.cymru
Correspondence.Kirsty.Williams@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

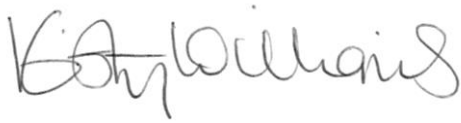
Tudalen y pecyn 147

Where the local authority or governing body (as applicable) proposes to change the school session times, they must follow procedures set out in the Changing of School Sessions Times (Wales) Regulation 2009. This includes undertaking an appropriate consultation, holding a meeting with parents and others and giving a period of notice of the change in accordance with the regulations. The regulations also set out when the school session times have effect.

I have attached a link to the Regulations for your information.

<http://www.legislation.gov.uk/wsi/2009/572/contents/made>

Yours sincerely

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Kirsty Williams'.

Kirsty Williams AC/AM

Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg
Cabinet Secretary for Education

P-05-694 School Times an Hour Later. Correspondence – Petitioner to the Committee. 30.08.2016

Thank you for your email, in response to your letter the Teensleep project (<https://www.ndcn.ox.ac.uk/research/sleep-circadian-neuroscience-institute/research-projects-4/teensleep>) is based on a large number of previous studies which suggests that teenagers struggle to function if they have to get up too early.

Whilst the Welsh government may not hold the ultimate decision on school opening times, guidance to local governments could support these changes.

Thank you again, Cai Ellerton.

Eitem 3.9

P-05-695 – Cyflwyno Addysg Iechyd Meddwl Orfodol mewn Ysgolion Uwchradd

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Plaid Ifanc Llanelli ar ôl casglu 24 llofnod.

Geiriad y ddeiseb

Mae salwch meddwl yn fater sydd bob amser wedi dioddef llawer o stigma mewn cymdeithas. Mae'r geiriau 'Gwallgof', 'Gorffwyll', 'Lloerig' bellach yn eiriau normal ar gyfer disgrifio rhywun gorfywiog, neu'n waeth na hynny, ar gyfer disgrifio unigolyn sy'n cael pwl seiciatrig.

Ym mis Hydref 2015, cynigiodd Brett John a Ffion Rees, Cadeirydd ac Ysgrifennydd Plaid Ifanc Llanelli, gynnig i gynhadledd i gyflwyno addysg iechyd meddwl mewn ysgolion uwchradd. Cafodd ei dderbyn gyda chlod. Fodd bynnag, rydym am wneud llawer mwy na hynny. Rydym yn credu, drwy gyflwyno addysg iechyd meddwl, y gallwn drechu'r stigma sy'n gysylltiedig â salwch meddwl cyn iddo ddechrau o ddifri ymysg myfyrwyr uwchradd. Bydd yn dysgu amrywiaeth o wersi i fyfyrwyr, fel sut mae'n iawn i beidio â bod yn iawn, pam bod salwch meddwl yn datblygu, a'r cymorth sydd ar gael os ydynt yn dioddef.

Gwybodaeth ychwanegol

Dyna pam ein bod yn gofyn i Lywodraeth Cynulliad Cymru gyflwyno addysg iechyd meddwl orfodol i ysgolion uwchradd. Dim ond drwy ddechrau'r sgwrs yn gynnar y gallwn atal y stigma sy'n gysylltiedig ag iechyd meddwl rhag datblygu ymysg ein pobl ifanc.

Pobl ifanc heddiw yw ein dyfodol. Rhaid i ni sicrhau, drwy ddarparu addysg ar iechyd a lles meddwl iddyn nhw, na fyddant byth yn ei weld fel rhywbeth negyddol. Yn y pen draw, gallwn gael gwared ar y stigma, ond mae'r sgwrs i ddechrau'r broses hon ymysg ein pobl ifanc yn dechrau nawr.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Llanelli
- Canolbarth a Gorllewin Cymru

Papur Briffio ar gyfer y Pwyllgor Deisebau

Y Pwyllgor Deisebau 13 Medi 2016

Papur briffio gan y Gwasanaeth Ymchwil:

Rhif y ddeiseb: [P5-05-695](#)

Teitl y ddeiseb: Cyflwyno Addysg Iechyd Meddwl Orfodol mewn Ysgolion Uwchradd

Testun y ddeiseb:

Mae salwch meddwl yn fater sydd bob amser wedi dioddef llawer o stigma mewn cymdeithas. Mae'r geiriau 'Gwallgof', 'Gorffwyll', 'Lloerig' bellach yn eiriau normal ar gyfer disgrifio rhywun gorfywiog, neu'n waeth na hynny, ar gyfer disgrifio unigolyn sy'n cael pwl seiciatrig.

Ym mis Hydref 2015, cynigiodd Brett John a Ffion Rees, Cadeirydd ac Ysgrifennydd Plaid Ifanc Llanelli, gynnig i gynhadledd i gyflwyno addysg iechyd meddwl mewn ysgolion uwchradd. Cafodd ei dderbyn gyda chlod. Fodd bynnag, rydym am wneud llawer mwy na hynny. Rydym yn credu, drwy gyflwyno addysg iechyd meddwl, y gallwn drechu'r stigma sy'n gysylltiedig â salwch meddwl cyn iddo ddechrau o ddifri ymysg myfyrwyr uwchradd. Bydd yn dysgu amrywiaeth o wersi i fyfyrwyr, fel sut mae'n iawn i beidio â bod yn iawn, pam bod salwch meddwl yn datblygu, a'r cymorth sydd ar gael os ydynt yn dioddef.

Llywodraeth Cymru

Y sefyllfa bresennol

Yn dilyn [adolygiad yr Athro Graham Donaldson o'r cwricwlwm a'r trefniadau asesu yng Nghymru](#), bydd cwricwlwm newydd ar gael erbyn mis Medi 2018 a bydd pob ysgol yn ei ddefnyddio o fis Medi 2021 ymlaen.

O ran y cwricwlwm presennol, mae [Deddf Addysg 2002](#) yn nodi gofynion cyffredinol y cwricwlwm, sef y dylai hybu datblygiad ysbrydol, moesol, diwylliannol, meddyliol a chorfforol disgyblion yn yr ysgol, a'r gymdeithas.

Yn y cwricwlwm presennol, ymdrinnir ag iechyd a lles meddyliol ac emosiynol yn y Cyfnod Sylfaen, y Cwricwlwm Cenedlaethol ac Addysg Bersonol a Chymdeithasol (ABCh). Mae darparu ABCh yn un o ofynion statudol y cwricwlwm sylfaenol mewn ysgolion, ond caiff ysgolion

benderfynu ar y cynnwys yn ôl eu disgrisiwn. Mae'r [Fframwaith addysg bersonol a chymdeithasol ar gyfer dysgwyr 7 i 19 oed yng Nghymru](#) (2008) yn argymhell dull gweithredu a chanlyniadau dysgu. Canllawiau anstatudol yw'r rhain.

Mae iechyd a lles emosiynol yn un o bum thema'r fframwaith ABCh.

- Yng Nghyfnod Allweddol 3 (14 oed), dylai dysgwyr gael cyfleoedd i ddangos agwedd gyfrifol at gadw'r meddwl a'r corff yn ddiogel ac yn iach, ac i ddeall yr ystod o emosiynau y maent yn eu profi a sut i ddatblygu strategaethau ar gyfer ymdopi â theimladau negyddol a'r manteision o gael mynediad at wahanol ffynonellau o wybodaeth, cymorth a chynghor.
- Yng Nghyfnod Allweddol 4, dylai dysgwyr gael cyfleoedd i dderbyn cyfrifoldeb personol am gadw'r meddwl a'r corff yn ddiogel ac yn iach. Dylent ddeall y ffactorau sy'n effeithio ar iechyd meddwl a'r ffyrdd y gellir meithrin lles emosiynol. Dylent wybod am y sefydliadau statudol a gwirfoddol sy'n cefnogi iechyd a lles emosiynol a sut i gael gafael ar gynghor iechyd proffesiynol a chymorth personol yn hyderus.
- Dylai dysgwyr ôl-16 gael cyfleoedd i gymryd cyfrifoldeb am bob agwedd ar ddatblygiad personol a chymdeithasol a lles. Dylent ddeall sut i asesu'n feirniadol dewisiadau personol sy'n effeithio ar eich ffordd o fyw yng nghyd-destun iechyd corfforol a lles emosiynol, gan ystyried canlyniadau byrdymor a hirdymor unrhyw benderfyniadau o'r fath a'r profiadau bywyd sy'n gwella neu'n lleihau hunan-barch ac archwilio'r ffyrdd gorau o ymdopi â gofynion sefyllfaoedd o'r fath.

Y Cwricwlwm newydd

Fel y nodwyd eisoes, bydd [adolygiad yr Athro Graham Donaldson o'r cwricwlwm a'r trefniadau asesu yng Nghymru](#) yn arwain at gwricwlwm newydd, a fydd ar gael erbyn mis Medi 2018, a bydd pob ysgol yn defnyddio'r cwricwlwm hwn o fis Medi 2021 ymlaen. Yn ôl ei adroddiad, [Dyfodol Llwyddiannus: Adolygiad annibynnol o'r cwricwlwm a'r trefniadau asesu yng Nghymru](#) (Chwefror 2015):

Un thema barhaus yn y dystiolaeth oedd pwysigrwydd lles, yn enwedig iechyd meddwl. Mae angen i ysgolion ofalu am anghenion corfforol ac emosiynol eu plant a'u pobl ifanc a'u helpu i gymryd cyfrifoldeb dros eu bywyd eu hunain, drwy ddeall pwysigrwydd deiet a ffitrwydd, er enghraifft, a bod yn hyderus wrth reoli eu materion eu hunain.

Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ei hymateb i adolygiad Donaldson ym mis Hydref 2015: [Cwricwlwm i Gymru: cwricwlwm am oes](#). Mae gwybodaeth am y newidiadau ar wefan y Llywodraeth.

Un o [bedwar diben y cwricwlwm newydd](#) yw y bydd plant a phobl ifanc yn unigolion iach, hyderus sydd:

- yn meithrin eu lles meddyliol ac emosiynol drwy ddatblygu hyder, cadernid ac empathi;

- yn cymhwyso gwybodaeth am effaith deiet ac ymarfer ar iechyd corfforol a meddyliol yn eu bywyd pob dydd;
- yn gwybod sut i ddod o hyd i'r wybodaeth a'r cymorth sydd eu hangen i gadw'n ddiogel ac iach;
- â'r sgiliau a'r wybodaeth sydd eu hangen i ddelio â'u bywyd pob dydd mor annibynnol ag y gallant.

Bydd y cwricwlwm yn cynnwys chwe 'Maes Dysgu a Phrofiad', gan gynnwys iechyd a lles. Bydd ysgolion yn gallu defnyddio'r meysydd hyn i benderfynu ar eu cwricwlwm eu hunain a sut i'w drefnu.

Mae'r cwricwlwm newydd yn cael ei ddatblygu gan rwydwaith o 'Ysgolion Arloesi'. Mae Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg wedi datgan mewn llythyr at y Pwyllgor (Awst 2016) bod yr Ysgolion Arloesi yn datblygu cynllun y cwricwlwm, gan weithio gydag arbenigwyr addysg, Llywodraeth Cymru, Estyn, addysg uwch, busnesau a phartneriaid allweddol eraill. Aeth ymlaen i ddweud mai eu harbenigedd hwy ar y cyd a fydd yn llunio'r cwricwlwm newydd a byddant yn ystyried tystiolaeth ar gyfer yr holl bynciau, gan gynnwys lles meddyliol.

Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Cyhoeddodd Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg y Pedwerydd Cynulliad ei [Ymchwiliad i Wasanaethau Iechyd Meddwl Plant a'r Glasoed](#) ym mis Tachwedd 2014. Ar ôl hynny, lansiodd y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol ar y pryd, Mark Drakeford, [raglen Law yn Llaw at Blant a Phobl Ifanc](#) ym mis Chwefror 2015. Rhaglen tair blynedd yw Law yn Llaw at Blant a Phobl Ifanc, ac fe'i disgrifir fel rhaglen i wella gwasanaethau amlasiantaeth. Y nod yw gwella'r gwasanaethau iechyd meddwl a'r gwasanaethau emosiynol a ddarperir i blant a phobl ifanc yng Nghymru.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Kirsty Williams AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg
Cabinet Secretary for Education

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-05-695
Ein cyf/Our ref KW/05539/16

Mike Hedges AM
Assembly Member for Swansea East
Chair - Petitions Committee
Ty Hywel
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

government.committee.business@wales.gsi.gov.uk

16 August 2016

Dear Mike

Thank you for bringing to my attention the petition received by the Committee about the inclusion of compulsory mental health education in secondary schools.

Curriculum changes are being taken forward as part of our plan for realising the new curriculum and assessment arrangements in Wales '*A curriculum for Wales: A curriculum for life*', which was published last October. The design, as stated in the report, will be taken forward by a network of Pioneer Schools working within an all-Wales partnership with education experts, Welsh Government, Estyn, Higher Education, business and other key partners.

Our plan builds on the independent review of curriculum and assessment arrangements in Wales, *Successful Futures*, which recommended that legislation for the new curriculum should not specify detailed prescription of content but provide guidance to allow greater flexibility for practitioners. However, within those parameters, it is clear that the central organising principle of the new curriculum will be the four purposes set out in the report, one of which is to support children and young people to become healthy, confident individuals.

The Pioneer Schools will have a leading role in developing the content and structure of the six Areas of Learning Experience (AoLEs), including Health and well-being. *Successful Futures* notes that this AoLE will draw on mental, physical and emotional well-being. Work on the AoLEs is scheduled to begin in the autumn and as the development work progresses there will be mechanisms for stakeholders and interested parties to feed into the process.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Kirsty.Williams@llyw.cymru
Correspondence.Kirsty.Williams@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

I envisage the new curriculum will be made available to schools from 2018 and fully available to support learning and teaching by 2021.

Yours sincerely

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Kirsty Williams'.

Kirsty Williams AC/AM

Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg
Cabinet Secretary for Education

P-04-553 Ymchwiliad llawn ac annibynnol i'r risgiau iechyd sy'n gysylltiedig â thechnolegau diwifr a ffonau symudol yng Nghymru, gan gynnwys yr holl ysgolion

Geiriad y ddeiseb:

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i gynnal ymchwiliad llawn ac annibynnol i effeithiau meysydd electromagnetig a gaiff eu creu a'u hallyrru gan dechnolegau diwifr, mastiau ffôn, ffonau symudol a dyfeisiau eraill sy'n allyrru amledd ac offer domestig, ar iechyd a lles cyffredinol pobl a byd natur. Ceir corff sylweddol o dystiolaeth bellach sy'n dangos y gall amlygiad cyson i draffig modern o ran meysydd electromagnetig fod yn niweidiol, gan achosi niwed i DNA a chelloedd y corff, gan effeithio ar allu'r system imiwnedd i weithio, ac achosi risg uwch o ganser a diffyg ffrwythlondeb – ac mae plant yn arbennig o agored i'r effeithiau niweidiol hyn.

Gwybodaeth ychwanegol

Mae Cyngor Ewrop, Sefydliad Iechyd y Byd, Cyngres Undebau Llafur y DU, Asiantaeth yr Amgylchedd Ewrop, y Comisiwn Rhyngwladol ar gyfer Diogelwch Electromagnetig a llywodraeth Rwsia, llywodraeth yr Almaen a llywodraeth Israel oll am fynd i'r afael â'r risgiau iechyd hyn ac maent am weld mesurau ymarferol yn cael eu cyflwyno, fel defnyddio rhwydweithiau gwifredig mewn ysgolion yn lle technoleg ddi-wifr. Gallai Llywodraeth Cymru hefyd arwain y ffordd yn hyn o beth a diogelu iechyd dinasyddion Cymru yn y dyfodol drwy wneud ei gwaith ymchwil annibynnol ei hun, yn ogystal ag ymgynghori â sefydliadau annibynnol, fel Powerwatch a WiFiinschools, all gynnig corff sylweddol o waith ymchwil ac sy'n cynghori'n gryf y dylid dilyn egwyddorion rhagofalus.

Prif ddeisebydd: Cymru Sofren / Sovereign Wales

Ysytiriwyd am y tro cyntaf gan y Pwyllgor: 13 Mai 2014

Nifer y llofnodion: 11

Mr Mike Hedges AM
Petitions Committee Chair
National Assembly for Wales
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

15 August 2016

Dear Mr Hedges

Petition P-04-553 A full and independent investigation in to the health risks of wireless and mobile phone technologies in Wales including all schools

Thank you for your letter of 3 August 2016 in which you refer to previous correspondence between PHE and Welsh Government officials, and advice that PHE has provided in relation to the above petition. You ask what action or consideration PHE has given to a package of information that was sent to us from Mark Drakeford AM in March 2016.

Before answering the question at issue, I should clarify that there is a great deal of information available on the subject of electromagnetic fields (EMFs) and health and that this information has arisen from research spanning several decades. Some idea of how much information is available can be gained from viewing the reference lists in published expert group reports, or perhaps more quickly by viewing the following website: <https://www.emf-portal.org/en>, where over 23000 publications were listed at the time of writing. Against this background, the small selection of studies that have been sent to PHE in connection with this petition is unlikely to represent the evidence as a whole.

Also, not all studies are equal. Some are higher quality than others and some are more relevant to human health than others. Expert committees have developed ways of gathering studies relevant to particular health topics comprehensively and impartially from the literature, then using agreed quality criteria to evaluate those studies critically and in a consistent manner, and using the scientific weight of evidence method to draw the evaluations together and reach overall health-related conclusions.

It would not be practical to repeat the detailed conclusions of recent rigorous expert reviews of the evidence in this letter but a summary of PHE advice (Annex B) has been included with this letter highlighting such reviews and their consistency with the 2012 review conducted by PHE's own independent Advisory Group on Non-ionising Radiation (AGNIR). AGNIR's

overall conclusion was that that, *"although a substantial amount of research has been conducted in this area, there is no convincing evidence that radiofrequency electromagnetic field exposures below guideline levels cause health effects in either adults or children"*. The guideline levels mentioned are those from the International Commission on Non-ionizing Radiation Protection (ICNIRP), which already serve as the basis for ensuring public health protection in the UK (See Annex B).

The AGNIR report gave specific consideration to Wi-Fi, including the results of a careful evaluation by PHE of exposure levels received by children when using the equipment in schools. The evaluation found exposures that were small in relation to exposure guidelines and in relation to those from mobile phones held to the head to make voice calls – a situation for which specific precautionary advice has been given (See Annex B). PHE advice about the use of Wi-Fi equipment in schools can be found at the following webpage and includes that PHE sees no reason why Wi-Fi should not continue to be used in schools and in other places.

<https://www.gov.uk/government/publications/wireless-networks-wi-fi-radio-waves-and-health/wi-fi-radio-waves-and-health>

Now, turning to the package of material received by PHE, which comprised 17 articles. Fifteen of these described original scientific studies, which is a very small subset of the literature that it is available. The remaining two articles are commentaries that do not appear to be systematic reviews and represent the opinions of their authors. No explanation was provided to PHE of how the 17 articles were selected or why it was thought that further consideration of them would inform our advice. The main possibilities investigated in the articles, i.e. that exposure to EMFs increases cellular damage via oxidative stress, impacts on the electrical activity of the brain, or causes loss of fertility are principal topics that have been examined in depth in published expert group reviews. In addition, the possibility that children might be more sensitive to exposure than adults, which is considered by one of the review articles, was first suggested in 2000 by the Independent Expert Group on Mobile Phones (the Stewart Report) and still forms the basis for the precautionary advice issued to parents by Government regarding limiting the use of mobile phones by their children (See Annex B).

In terms of process, the material received has been examined by our scientific experts to see if it contains evidence that might help to modify the advice that PHE has developed based on the formal reviews mentioned above. However, we chose not to comment on the material when it was sent to us. In going further now, I should stress that PHE has generally chosen not to comment specifically on individual studies that are sent to us: as an independent organisation, we think it is best if PHE uses its own judgement to decide when particular studies are important enough to comment on them outside the framework of comprehensive reviews. In this instance, and recognising the particular difficulty that this material presents to the committee, we have exceptionally taken the decision to comment on the 15 original articles sent to us in Annex A to this letter. It may be of interest to note that the exposure levels used in these studies are not always clear, but they seem substantially higher than those that typically occur when using Wi-Fi equipment.

Overall, the inclusion of the above studies does not modify our published advice on health effects of radiofrequency fields. In particular, the possible effects on oxidative stress are intriguing, but they are not yet sufficiently robust nor are any implications for public health at all obvious. This is especially true given the lack of epidemiological evidence indicating adverse effects on many health endpoints.

I hope this letter will prove helpful to the committee.

Yours sincerely

A handwritten signature in blue ink that reads "S. Mann". The letters are cursive and fluid.

Simon Mann
Head of CRCE Radiation Dosimetry Department
simon.mann@phe.gov.uk

Enclosures

Summary of original studies sent to PHE in connection with this Petition (Annex A)

Summary of PHE advice on radiofrequency fields (Annex B)

Annex A

Summary of Original Studies Presented to PHE in Connection with Welsh Assembly Petition P-04-553

Eight studies reported exposure to pulsed 2.45 GHz signals increased various measures of oxidative stress in animal tissues or a human cell line. Six of these studies using animals, which came from the same laboratory and used the same protocol, also reported protective effects with daily administration of melatonin (Oksay et al, 2012; Nazıroğlu et al, 2012b; Aynali et al, 2013; or other antioxidants (Gumral et al, 2009; Nazıroğlu et al, 2009 Türker et al, 2011). A companion study using human cancer cells has deficiencies with exposure and dosimetry (Nazıroğlu et, 2012a) which renders the results largely uninterpretable. Finally, a study (Shahin et al, 2013) reporting that exposures of pregnant mice to a very low intensity field resulted in a complete resorption of fetuses, is contrary to many years of research showing such effects only occur following exposures that cause a significant elevation of maternal temperature.

Undoubtedly, the induction (and avoidance) of oxidative stress is very important in biology. Many well-conducted *in vitro* studies from different laboratories have not found any evidence that exposure increases oxidative stress in a variety of cell types. After reviewing the relevant literature in 2015, the EU Scientific Committee on Emerging and Newly Identified Health Risks (SCENIHR) concluded “*several studies suggest that RF [radiofrequency] exposure in rodents can cause oxidative stress effects. The studies are however often lacking in proper dosimetry and do not include proper positive controls. The magnitude of the changes are modest, and their biological significance unclear*”.

Two studies reported effects on electrical activity of the brain in female volunteers (but not males) during exposure to Wi-Fi signals (Maganioti et al, 2010; Papageorgiou et al, 2011). Both studies come from the same laboratory and are part of a small series reporting exposure-related effects, possibly using the same set of volunteers. However, the study using an auditory short-term memory task does not appear to have been published in any recognised peer-reviewed journal. The second study reported effects only on one component of the EEG that is associated with decision making (the P300 wave) during the performance of a sentence completion task. Further, the only statistical difference seen was for the exposure X gender interaction in one of the three tested conditions of the test: the P300 amplitude of males was (non-significantly) higher than that of females without exposure and the amplitude of the females increased and that of the males increased during exposure, and this difference was statistically significant at 15 out of 30 electrode sites. P300 is often measured in psychological tests but the underlying neural circuitry responsible for the generation of the signal is uncertain, and AGNIR (2012) pointed out the relevance of this

type of study to human health was unclear. Similar studies have been conducted using mobile phone signals in a number of laboratories, but no consistent effects have been reported on the amplitude or latency for any component of the EEG.

Three of the studies investigated the effects of exposure to radiofrequency fields on sex cells (Atasoy et al, 2013; Avendano et al, 2013; Margaritis et al, 2013). One of these studies investigated effects of various types of field, including mobile and cordless phone signals, on egg-formation in fruit flies (*Drosophila*). Effects were reported with all signals, but the study used commonly available devices as a source of exposure without any measure of absorbed dose in the flies (which would have been far lower than the equivalent for a person in the same field, due to the very small size of the fruit flies). Similarly, the study reporting effects on rat testes from Wi-Fi signals used commercially-available devices, and the study using ejaculated human sperm placed the samples beneath a laptop that was connected to the internet via Wi-Fi. In neither study was there any control of exposure or an estimate of absorbed dose in the tissues. Overall, these deficiencies mean that the results cannot be used in any health risk assessment. The reviews of the literature by AGNIR (2012) and SCENIHR (2015) have both identified problems with studies not using appropriate field-generating systems with adequate control of exposure.

Lastly, two studies (Havas et al, 2010; Havas and Marrongelle, 2013) from the same laboratory suggest that exposure to a cordless phone signal may be associated with an effect on autonomic nervous system function (control of heart rate) and an increased frequency of non-specific symptoms, particularly in persons reporting hypersensitivity to EMFs. But results in one (non-peer-reviewed) study were variable, and it is not clear how the exposures were performed. The second study was retracted in 2014 due to a lack of ethical approval for the work by the host institution. Both these results are in stark contrast to those from other laboratories which did not find any effects in either sensitive people or members of the general population. SCENIHR concluded that symptoms are not associated with EMF exposure. That review also found no evidence that autonomic function was affected by exposure: the two studies highlighted were considered by SCENIHR, but were discounted because of doubts about the exposure system used.

References

- 1) Atasoy HI, Gunal MY, Atasoy P, Elgun S, Bugdayci G (2012). Immunohistopathologic demonstration of deleterious effects on growing rat testes of radiofrequency waves emitted from conventional Wi-Fi devices. *Journal of Pediatric Urology*, Volume 9, Issue 2 (April 2013), Pages 223–229.
- 2) Avendano C, Mata A, Sanchez Sarmiento, CA, Doncel GF (2012). Use of laptop computers connected to internet through Wi-Fi decreases human sperm motility and

increases sperm DNA fragmentation. *Fertility and Sterility*, Volume 97, Issue 1 (January 2012), Pages 39–45.e2.

- 3) Aynali G, Naziroglu M, Celik O, Dogan M, Yariktas M, Yasan H (2013). Modulation of wireless (2.45 GHz)-induced oxidative toxicity in laryngotracheal mucosa of rat by melatonin. *European Archives of Oto-Rhino-Laryngology*, Volume 270, Issue 5 (May 2013), Pages 1695–1700.
- 4) Gumral N, Zaziroglu M, Koyu A, Ongel K, Celik O, Saygin M, Kahriman M, Caliskan S, Kayan M, Gencil O, Flores-Arce MF (2009). Effects of Selenium and L-Carnitine on Oxidative Stress in Blood of Rat Induced by 2.45-GHz Radiation from Wireless Devices. *Biological Trace Element Research*, Volume 132 (December 2009), Pages 153-163.
- 5) Havas M, Marrongelle J, Pollner B, Kelley E, Rees CRG, Tully L (2010). Provocation study using heart rate variability shows microwave radiation from 2.4 GHz cordless phone affects autonomic nervous system. Published in: *Non-thermal effects and mechanisms of interaction between electromagnetic fields and living matter*: Pages 273-300 (ICEMS Monograph).
- 6) Havas M and Marrongelle J (2013). Replication of heart rate variability provocation study with 2.4 GHz cordless phone confirms original findings. *RETRACTED FROM Electromagnetic Biology and Medicine*, Volume 32, Number 2 (June 2013), Pages 253-266.
- 7) Maganioti AE, Papageorgiou CC, Hountala CD, Kyprianou MA, Rabavilas AD, Papadimitriou GN, Capsalis CN (2010). WI-FI ELECTROMAGNETIC FIELDS EXERT GENDER RELATED ALTERATIONS ON EEG. Appears on various websites. Original source not clear from publication.
- 8) Margaritis LH, Manta AK, Kokkaliaris KD, Schiza D, Alimisis K, Barkas G, Georgiou E, Giannakopoulou O, Kollia I, Kontogianni G, Kourouzidou A, Myari A, Roumelioti F, Skouroliakou A Sykioti V, Varda G, Xenos K, Ziomas K (2013). *Drosophila* oogenesis as a bio-marker responding to EMF sources. *Electromagnetic Biology and Medicine*, Volume 33, Number 3 (2014), Pages 165-189.
- 9) Naziroğlu M and Gumral N (2009). Modulator effects of L-carnitine and selenium on wireless devices (2.45 GHz)-induced oxidative stress and electroencephalography records in brain and rat. *International Journal of Radiation Biology*, Volume 85, Number 8, Pages 680-689.
- 10) Naziroğlu M, Cig B, Dogan S, Uguz AC, Dilek S, Faouzi D (2012a). 2.45-Gz wireless devices induce oxidative stress and proliferation through cytosolic Ca²⁺ influx in human leukemia cancer cells. *International Journal of Radiation Biology*, Volume 88, Number 6 (June 2012), Pages 449-456.

- 11) Naziroğlu M, Celik O, Ozgul C, Cig B, Dogan S, Bal R, Gumral N, Rodriguez AB, Pariente JA (2012b). Melatonin modulates wireless (2.45 GHz)-induced oxidative injury through TRPM2 and voltage gated Ca^{2+} channels in brain and dorsal root ganglion in rat. *Physiology and Behaviour*, Volume 105 (2012), Pages 683-692.
- 12) Oksay T, Naziroğlu M, Dogan S, Guzel A, Gumral N, Kosar PA (2012). Protective effects of melatonin against oxidative injury in rat testis induced by wireless (2.45 GHz) devices. *Andrologica*, Volume 46, Issue 1 (February 2014), Pages 65–72.
- 13) Papageorgiou CC, Hountala CD, Maganioti AE, Kyprianou MA, Rabavilas AD, Papadimitriou GN, Capsalis CN (2011). Effects of Wi-Fi signals on the P300 component of event-related potentials during an auditory Hayling task. *Journal of Integrative Neuroscience*. Volume 10, Issue 2 (June 2011), Pages 189-202.
- 14) Shahin S, Parakash S, Shukla RK, Dhawan A, Gangwar RK, Singh SP, Chaturvedi CM (2013). 2.45 GHz Microwave Irradiation-Induced Oxidative Stress Affects Implantation or Pregnancy in Mice, *Mus musculus*. *Applied Biochemistry and Biotechnology*. Volume 169, Issue 5 (March 2013), Pages 1727–1751.
- 15) Türker Y, Naziroğlu M, Gumral N, Celik O, Saygin M, Comlekci S Flores-Arce M (2011). Selenium and L-Carnitine Reduce Oxidative Stress in the Heart of Rat Induced by 2.45-GHz Radiation from Wireless Devices. *Biological Trace Element Research*. Volume 143, Issue 3 (December 2011), Pages 1640-1650.

Annex B

Summary of PHE advice about the health effects of exposure to radiofrequency fields Role of Public Health England

Public Health England (PHE) came into being in April 2013, and advises the Government on all aspects of public health, including exposure to radio waves, the appropriate standards of protection for the general population and any measures necessary to protect sensitive groups. PHE inherited this responsibility from the former Health Protection Agency (HPA) and it continues to develop and provide a range of published information about radiofrequency topics. The material includes comprehensive scientific review reports and position statements, which can be found at:

<https://www.gov.uk/government/collections/electromagnetic-fields>

Within this suite of information are statements on the following frequently mentioned topics. The statements highlight assessments that have been done and which support the PHE view that exposures are small in relation to guidelines and not expected to pose a hazard to the public,

- Wireless networks (Wi-Fi), as used in schools and elsewhere
- Mobile phone base stations, including the latest 4G systems
- Smart meters for monitoring of domestic energy usage.

The situation with mobile phones, including their use by children, is somewhat different, as explained below, but also covered by published information.

Public exposure guidelines for radiofrequency fields: scientific evidence and consistency of PHE guidance with the international consensus

Central to PHE advice is that exposures to radio waves should comply with the guidelines published by the International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection (ICNIRP). ICNIRP is formally recognised by the World Health Organization (WHO). PHE has also issued precautionary advice to discourage the non-essential use of mobile phones by children. This precautionary advice recognises that exposures are much higher than occur in other situations, though still within the guidelines, when mobile phones are held to the head to make voice calls. Similar advice is not considered necessary with the lower exposures that occur from Wi-Fi equipment, smart meters and mobile phone base stations, including the latest 4G systems.

While exposure to radio waves is not new and health-related research has been conducted on this topic for many years, a large amount of new scientific evidence has emerged over the past few years. This knowledge has arisen through dedicated national and international research programmes that have addressed concerns about rapidly proliferating wireless technologies. The UK has contributed to the international research effort through various projects that have been commissioned, including through the Mobile Telecommunications and Health Research Programme (MTHR). As the research programmes have been coming to fruition, scientific expert committees have been reviewing the resulting evidence and coming to considered judgments at international, European and national levels, as explained below.

Alongside other European Union (EU) member states, the United Kingdom supports European Council Recommendation 1999/519/EC on limiting exposure to electromagnetic fields (EMFs), which include radio waves. This recommendation incorporates the 1998 guidelines from ICNIRP, as advised by Public Health England. ICNIRP restated the radiofrequency (RF) parts of these guidelines in 2009 on the basis of its own comprehensive review of the scientific evidence published at that time. ICNIRP concluded that *the scientific literature published since the 1998 guidelines had provided no evidence of any adverse health effects below the basic restrictions and did not necessitate an immediate revision of its guidance on limiting exposure to RF fields*. The 2009 ICNIRP review and statement on exposure guidelines can be found at:

<http://www.icnirp.org/PubEMF.htm>

The World Health Organization states that the main conclusion from its own reviews is that *EMF exposures below the limits recommended in the ICNIRP international guidelines do not appear to have any known consequence on health*. WHO is presently preparing an Environmental Health Criteria (EHC) monograph covering the evidence in relation to radiofrequency exposures and health. This follows earlier EHCs published in 2006 on static fields and in 2007 on low frequency fields. Information from WHO about EMF exposure guidelines can be found at:

<http://www.who.int/peh-emf/standards/en/>

The European Commission is advised on the health aspects of EMF exposures by the Scientific Committee on Emerging and Newly Identified Health Risks (SCENIHR). SCENIHR takes account of worldwide studies on EMFs and has produced several reports, known as Opinions, in which it expresses views broadly in line with those of PHE, ICNIRP and WHO. The most recent SCENIHR Opinion was published in March 2015 and contains detailed

conclusions on different aspects of the scientific evidence. A plain language summary based on the Opinion explains that *the results of current scientific research show that there are no evident adverse health effects if exposure remains below the levels set by current standards*. SCENIHR publications can be found through the following webpage and EMF Opinions are under the "Physical Risks" category:

http://ec.europa.eu/health/scientific_committees/emerging/index_en.htm

PHE publishes comprehensive reviews of the scientific evidence relevant to radio wave exposures and health from time to time. The most recent PHE-backed review was undertaken by its own independent expert Advisory Group on Non-ionising Radiation (AGNIR) and published at the end of April 2012. AGNIR undertakes comprehensive scientific evidence reviews of the biological effects of non-ionising radiation and suggests research priorities to improve public protection. The AGNIR report considered whether there was evidence for health effects occurring in relation to exposures below the ICNIRP levels. The overall conclusion was that, *although a substantial amount of research has been conducted in this area, there is no convincing evidence that radio wave exposures below guideline levels cause health effects in either adults or children*. The AGNIR report can be found at:

<https://www.gov.uk/government/publications/radiofrequency-electromagnetic-fields-health-effects>

Exposure to radiofrequency fields and cancer

A Working Group of the International Agency for Research on Cancer (IARC) reviewed the health effects of exposure to RF fields in May 2011 and concluded that such exposures are “possibly carcinogenic” to humans (Group 2B), based on IARC’s classification scheme. As explained in the monograph itself (published in 2013) there was a minority opinion in the Working Group that that current evidence in humans was inadequate, therefore permitting no conclusion about a causal association. The monograph on RF fields can be found at:

<http://monographs.iarc.fr/ENG/Monographs/vol102/index.php>

In putting the IARC “possibly carcinogenic” classification into context, it is worthy of note that, as of February 2015, 285 substances/situations are graded 2B by IARC, 70 as the higher “probably carcinogenic to humans” classification (group 2A) and 116 as the highest “carcinogenic to humans” classification (group 1). Among all of these classifications are many widespread and familiar substances/situations, including coffee and pickled vegetables (2B), shift working that involves circadian disruption (2A) and alcohol (1). The full lists can be found at:

<http://monographs.iarc.fr/ENG/Classification/index.php>

The IARC classification for radio waves was largely based on personal exposures associated with mobile phone use and the evidence was evaluated as being *limited* among users of wireless telephones for glioma and acoustic neuroma (cancers of brain/nerve tissues in the head), and *inadequate* to draw conclusions for other types of cancers. The evidence from environmental radiofrequency exposures, which include wireless telecommunications, was considered *inadequate* to draw conclusions.

Each carcinogenicity classification has to be looked at on its own merits, along with evidence relating to other health effects, in deciding on what is a proportionate public health response. IARC explains in the preamble to its monographs that their purpose is that of carcinogenic hazard identification, which is (only) the first step in performing a health risk assessment. For some exposures, it may be appropriate to do nothing, while for others it may be appropriate to seek to eliminate the exposure entirely. For radio wave exposures, the UK/PHE approach is between these two extremes and features the targeting of precautionary advice on the situation giving the highest exposure to the largest number of people, i.e. use of mobile phones held to the head in order to make voice calls. There is also a particular emphasis in that advice on those considered potentially most vulnerable, i.e. children, whose use of mobile phones should be discouraged.

HPA (now PHE) issued a response to the IARC classification when it was published and the classification has been taken into account in PHE advice. The response can be found at:

<http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20140714084352/http://www.hpa.org.uk/NewsCentre/NationalPressReleases/2011PressReleases/110531electromagneticfields/>

The topic of cancer effects also occupies a substantial part of the 2012 AGNIR report. The Group reviewed essentially the same evidence as the IARC working group and concluded that, although some positive findings have been reported in a few studies, overall the evidence does not suggest that using mobile phones causes brain tumours or any other type of cancer. The data, however, are essentially restricted to periods of less than 15 years from first exposure because mobile phones have only been in widespread use for that long. AGNIR considered it will be important to continue monitoring the evidence over the coming years, including that from national brain tumour trends, which have so far given no indication of any risk.

Continuing PHE precautionary advice about exposure to radiofrequency technologies

PHE (as the former HPA) responded to the 2012 AGNIR report maintaining its advice to follow the ICNIRP guidelines and also maintaining its long-standing precautionary advice in respect of exposures from mobile phones, which can give rise to exposures that approach the international guidelines when they are held to the head to make voice calls. The decision to maintain the precautionary approach reflected the continuing possibility of: (a) biological effects, although not apparently harmful, occurring at exposure levels within the ICNIRP guidelines, and (b) the limited information regarding cancer effects in the long term. Measures that mobile phone users may take to reduce their exposures were described in the HPA response to the AGNIR report.

In responding to the AGNIR report for situations giving rise to exposures that are already low in relation to guidelines (for example, those from Wi-Fi, smart meters or mobile phone base stations), PHE advised that community and individual measures to reduce exposures are not necessary. PHE is also committed to carefully continue monitoring the emerging scientific evidence, providing any necessary advice and undertaking another comprehensive review of the science once sufficient evidence has accumulated. The PHE response to the AGNIR report can be found at:

<https://www.gov.uk/government/publications/radiofrequency-electromagnetic-fields-health-effects>

Electrical sensitivity/hypersensitivity

The AGNIR report has carefully assessed whether certain people are especially sensitive to exposures to RF fields, leading to unpleasant symptoms which affect their health. Many studies have now been carried out, reflecting the importance ascribed to understanding the condition and making appropriate help available to sufferers. AGNIR concludes *there is increasing evidence that RF fields below guideline levels do not cause symptoms and cannot be detected by people, even those who consider themselves sensitive to RF fields*. PHE agrees with AGNIR that this does not undermine the importance of the symptoms that are experienced, but it does suggest causes other than those directly related to RF fields should be considered.

Unfortunately, the symptoms many people complain of are all too common in society, not just in those who consider themselves to be ill. Such findings are not new, for example in 1990, before the advent of modern communications technology, 27% of people complained of having had a headache in the last month (Blaxter). HPA published a review of the public health aspects of electrical sensitivity (EHS) in 2005 and this included comments on the

management of affected individuals and evaluation of treatment options. The report is available at:

<http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20140722091854/http://www.hpa.org.uk/Publications/Radiation/HPARPDSeriesReports/HpaRpd010/>

In terms of a practical way forward, WHO advises in its “backgrounder” document on EHS that *treatment of affected individuals should focus on the health symptoms and the clinical picture, and not on the person's perceived need for reducing or eliminating EMF in the workplace or home. EHS has no clear diagnostic criteria and there is no scientific basis to link EHS symptoms to EMF exposure. Further, EHS is not a medical diagnosis, nor is it clear that it represents a single medical problem.* For more information on WHO’s advice please follow the link below:

<http://www.who.int/peh-emf/publications/facts/fs296/en/index.html>

Acknowledging the range of opinion about the health effects of exposure to radiofrequency fields

Public Health England keeps emerging scientific studies worldwide under review and supports the scientific processes and officially mandated organisations described above. It is also aware of other reports and groups that have made pronouncements on this topic but gives greater weight to documents that use rigorous review processes and base their advice on the entire range of scientific information available.

Among the alternative sources of information on this topic are the 2007 and 2012 Bioinitiative Reports. PHE is aware of the contents of these reports, and of many other reports, and has considered their contents, but it has not responded to them. In part this is because other organisations have already reviewed these reports and drawn attention to problems that have affected their conclusions.

The Council of Europe Resolution 1815 (2011) also makes various recommendations and comes from the Council of Europe’s Committee on the Environment, Agriculture and Local and Regional Affairs. It is not clear exactly what evidence was considered or which experts were approached to submit evidence to their review. The Council of Europe is separate from the European Parliament and the European Commission.

Government and Public Health England are aware that there are people and organisations who believe more precaution is warranted for public exposure to radio waves in light of their view of the scientific evidence. However, the published reviews by AGNIR and internationally

recognised bodies do not, in the opinion of PHE, warrant more precaution than is already advised with respect to public exposure to radiofrequency fields.

PHE priorities for health improvement

In 2014, PHE published its report “From evidence into action: opportunities to protect and improve the nation’s health”. The document can be found at:

<https://www.gov.uk/government/publications/from-evidence-into-action-opportunities-to-protect-and-improve-the-nations-health>

PHE sets out in the report its seven priorities for the next 5 years, tackling obesity, reducing smoking, reducing harmful drinking, ensuring every child has the best start in life, reducing dementia risk, tackling antimicrobial resistance and reducing tuberculosis. Protection from environmental hazards, including uncertain ones like exposure to radio waves, is an important consideration for PHE, but it is also important to take a broad view across the whole range of health topics in deciding what actions are appropriate and proportionate. Unlike the hazards more specifically mentioned in the “From evidence into action...” document, and despite much research, there remains no clear evidence of harm to health from exposure to radio waves below the internationally agreed (ICNIRP) guideline levels that are already adopted in the UK.

Promotion of UK precautionary advice about exposure to radiofrequency fields

Precautionary advice for the public on radio wave exposures has been published in a leaflet from the Department of Health, on the NHS choices website, and in more technical sources such as the previously mentioned PHE response to the AGNIR report. Leaflets have also been prepared in Wales with the involvement of school children. PHE’s view is that provision of this material on the internet reflects the appropriate priority of this particular topic within the broader context of all messages directed to the public about their health.

P-04-553 A full and independent investigation in to the health risks of wireless and mobile phone technologies in Wales including all schools. Correspondence – Petitioner to the Committee –31.08.2016

Annwyl bawb ar y pwyllgor/tim deisebau,

Please see my response below to the latest resply by Public Health England, dated August 15th 2016 in regards to the Sovereign Wales petition titled: “A full and independent investigation in to the health risks of wireless and mobile phone technologies in Wales including all schools” My response should be less than four pages worth (in size 14 point) and is hopefully short enough for the full four pages to be sent to all the members sitting on the petitions panel and committee so that they can see the full information and have it all to hand. Extra supporting information and links to numerous reports can be found in the attached 3 files.

I would like to firstly draw your attention to the fact that what this Sovereign Wales petition asks for is for a full and independent investigation by the Welsh Government in to the effects of Wi fi and phone technologies in Wales including in all schools.

The full text is: "We call on the National Assembly for Wales to urge the Welsh Government to conduct a full and independent investigation in to the effects of Electro Magnetic Fields created and emitted by wireless technologies, phone masts, mobile phones and other frequency emitters and domestic appliances on the health and general well being of humans and the natural world. There is now an enormous body of evidence demonstrating that the bombardment of modern traffic in electro magnetic fields can be harmful, causing DNA and cellular damage, having an impact on immune function and causing an increased risk of cancer and a loss of fertility – with children being especially susceptible to these threats"

The petition does not ask for Public Health England to decide what we should do in regards to this matter in Wales. Health is a devolved issue in Wales as can be seen in Schedule 7 of the Government of Wales Act 2006. Therefore it is the duty, morally and legally, of the Welsh Government (and

National Assembly members) to deal with this matter with a full and proper independent investigation.

Next I will deal with the latest response by Public health England to the subject matter, dated August 15th 2016.

Public Health England (previously called the UK Health Protection Agency) state in their response that their advice in this matter refers to and is consistent with the 2012 report conducted by AGNIR (Advisory Group on Non-ionising Radiation) – a body they claim to be Public Health England's own independent advisory group. However, this is inaccurate and very misleading. They are not independent of each other. There is a serious conflict of interest between these two groups and others associated with them. As can be seen in the attached PDF called 'A need for accurate information' created by the 'Wi fi in schools' group, AGNIR is not independent of PHE, the group to whom they are reporting. Currently, eight (8/18) of the people involved in AGNIR (consultant, representatives, observer, and secretariat) work for PHE/DH. A group cannot provide independent advice when so many of the people represented are employed by the government and are the ones to whom you need to report your findings. It is not surprising that PHE were pleased with the AGNIR report, when they were so closely involved in it.

Also, many members (six at present) of AGNIR are also (or have previously been) members of ICNIRP – the International Commission on Non-ionizing Radiation Protection, the group whose guidelines they are assessing. It is therefore not surprising that AGNIR decided that the ICNIRP guideline values, which they were part of setting and supporting, were still valid. AGNIR is not an independent group if any of its members are also part of the group whose guidelines they are assessing. AGNIR needs to be made up of scientists who are not members of ICNIRP.

The Government clearly benefits financially from the wireless communications industry. An independent group must not have government employees contributing to the group's reports.

This controversial 2012 AGNIR report previously mentioned, titled 'Health Effects from Radiofrequency Electromagnetic Fields', is being used to

support PHE's decision to allow the compulsory use of microwave-emitting wireless technologies by pupils and teachers in UK schools, despite medical and scientific warnings.

The AGNIR report lists many studies finding damaging biological and health effects from radiofrequency electromagnetic fields below current guidelines, but manages to dismiss them for various reasons. Some studies have been omitted.

The attached PDF report put together by the group 'Wi fi in schools' titled 'A need for accurate information' also states that the AGNIR report and statements made by Public Health England are inaccurate and misleading and that the AGNIR statement of: “the literature provides no substantial evidence of such effects (ill effects from radio frequency radiation)” are astonishing and inaccurate conclusions given the large number of studies now published demonstrating damaging effects of radio frequency radiation. As mentioned, many of these studies were left out of the AGNIR report.

The report has also been criticised by Professor Dariusz Leszczynski from the Finnish Radiation Protection Agency. He commented that he considers the report to be biased and misleading. Numerous Medical Associations, medical doctors and leading scientists are calling for safe technologies in schools as can be seen by the attached 'Safe schools' report also by the group 'Wifi in schools' <http://wifiinschools.org.uk/index.html>

Home – WiFiinschools.org.uk

wifiinschools.org.uk

The science behind the health concerns over wireless technologies in schools. Information about a precautionary approach, the concerns of scientists, governments and ...

The group Mobilewise have also written to the PHE setting out their criticisms of the PHE statements in response to the AGNIR report and asking the PHE to revise its response (letter also attached) Mobilewise has asked the PHE to consider whether institutions who follow PHE advice, which contradicts the International Agency for Research on Cancer Monograph Assessment, the Council of Europe Resolution and the European Parliament

Resolution could be exposed to litigation. This same question of public bodies following misleading and inaccurate advice would also apply to the Welsh Government and both the previous Health Minister Mark Drakeford as well as the current Minister Vaughan Gething. As mentioned and as is enshrined in statute, there is a moral and legal duty on the Government and these Ministers and Assembly members to hold an independent investigation in to this important matter or they too could be exposed to litigation.

Conclusions

The AGNIR report and statements made by Public Health England are inaccurate and misleading. The Welsh Government, as is enshrined in statute under the devolution agreement, has a moral and legal duty to protect the health of Welsh citizens, especially young children and young adults who are especially susceptible to the damaging effects of radio frequency radiation. As is enshrined in statute, the Welsh Government should not be taking legal guidance and instructions from a public body of another country on a matter that is devolved to Wales, as health is.

The Welsh Government is therefore duty bound and legally obliged to conduct its own full and independent investigation in to the effects of Radio Frequency Radiation and Electro Magnetic Fields created and emitted by wireless technologies, phone masts, mobile phones and other frequency emitters and domestic appliances, on the health and general well being of humans and the natural world in Wales.

All the attached supporting PDF's contain links to countless studies and reports about the ill effects of radio frequency radiation – the number of which are increasing by the day.

Many thanks for your time in considering this information,

Pob diolch,

Gruff Meredith

Eitem 3.11

P-05-693 – Rhowch y Brechlyn Llid yr Ymennydd B i Bob Plentyn yng Nghymru am ddim

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Rhian Cecil ar ôl casglu 1,195 llofnod.

Geiriad y ddeiseb

Mae iechyd wedi'i ddatganoli'n llwyr i Gymru. Gofynnwn i'r Cynulliad ac i Mark Drakeford newid yr ystod oedran fel bod pob plentyn yn cael y brechlyn.

Mae pob plentyn mewn perygl o ddal yr haint ofnadwy hwn, ac eto dim ond babanod 2 i 5 mis oed y mae Llywodraeth Cymru yn eu brechu. Mae angen cyflwyno rhaglen i frechu pob plentyn hyd at 11 oed o leiaf. Gall heintiau meningococaidd fod yn ddifrifol iawn, gan achosi LLID YR YMENNYDD, SEPTISEMIA A MARWOLAETH

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Pontypridd
- Canol De Cymru

Papur Briffio ar gyfer y Pwyllgor Deisebau

Y Pwyllgor Deisebau | 13 Medi 2016

Petitions Committee | 13 September 2016

Rhif y ddeiseb: P-05-693

Teitl y ddeiseb: Rhowch y Brechlyn Llid yr Ymennydd B i Bob Plentyn yng Nghymru am ddim

Testun y Ddeiseb: Mae iechyd wedi'i ddatganoli'n llwyr i Gymru. Gofynnwn i'r Cynulliad ac i Mark Drakeford newid yr ystod oedran fel bod pob plentyn yn cael y brechlyn.

Mae pob plentyn mewn perygl o ddal yr haint ofnadwy hwn, ac eto dim ond babanod 2 i 5 mis oed y mae Llywodraeth Cymru yn eu brechu. Mae angen cyflwyno rhaglen i frechu pob plentyn hyd at 11 oed o leiaf. Gall heintiau meningococaid fod yn ddifrifol iawn, gan achosi LLID YR YMENNYDD, SEPTISEMIA A MARWOLAETH

Y cefndir

Haint bacteriol sy'n effeithio ar blant o dan flwydd oed yn arbennig yw llid yr ymennydd B. Mae'n aml yn effeithio hefyd ar blant o dan bump oed, yn ogystal â phobl ifanc rhwng 15 a 19 oed. Mae tua 1,870 o achosion o lid yr ymennydd B yn y DU bob blwyddyn, ac mae tua 10 y cant o'r achosion hyn yn angheuol. Mae oddeutu un o bob pedwar o'r rhai sy'n goroesi yn dioddef problemau hirdymor yn sgil y salwch, fel colli rhan o'r corff, byddardod, epilepsi ac anawsterau dysgu.

Y DU yw'r wlad gyntaf i ychwanegu'r brechlyn llid yr ymennydd B at ei rhaglen frechu arferol i blant. Lanswyd y rhaglen ar 1 Medi 2015, gan dargedu'r babanod hynny a oedd i gael eu brechiadau sylfaenol ar 1 Medi 2015 neu ar ôl hynny, gan ddechrau pan oeddent yn ddwy fis oed (hynny yw, y babanod a anwyd ar 1 Gorffennaf 2015 neu ar ôl hynny). O ran y babanod hynny a anwyd rhwng 1 Mai 2015 a 30 Mehefin 2015 (sef y babanod hynny a oedd yn 3 mis neu 4 mis oed pan gafodd y rhaglen ei lansio), lanswyd rhaglen untro er mwyn iddynt gael cyfle i ddal i fyny. Nod y camau hyn oedd sicrhau bod y brechlyn yn cael ei gynnig i'r babanod hynny cyn cyfnod brig y clefyd yn ystod y gaeaf. Erbyn mis Mai 2017, dylid bod

wedi cynnig y brechlyn i bob plentyn o dan ddwy flwydd oed. Mae'r brechlyn ar gael i nifer fach o blant ac oedolion hŷn sydd â risg uwch o gael eu heintio fel y rhai nad oes ganddynt dduwg.

Pam nad yw ar gael i bob plentyn?

Yn 2014, gwnaeth y Cydbwyllgor ar Imiwneiddio a Brechu (JCVI)—y corff arbenigol sy'n cynghori Llywodraeth y DU ar frechiadau—argymhelliad bod babanod yn cael y brechiad llid yr ymennydd B o ddau fis oed ymlaen. Dywedodd y cydbwyllgor mai babanod o dan flwydd oed oedd y rhai â'r risg mwyaf o gael eu heintio â chlefydau meningococaid, ac fe wnaed penderfyniad i ddiogelu'r rheiny a oedd â'r risg uchaf. Yn ôl [Sefydliad Ymchwil Llid yr Ymennydd](#), mae nifer yr achosion o'r clefyd ymhlith babanod o dan flwydd yn cyfateb i tua 22 o fabanod allan o bob 100,000. Yn y grŵp 1–4 oed, mae'r ffigur hwn yn gostwng i bump allan o bob 100,000 o blant. Mae nifer yr achosion o'r clefyd ymhlith grwpiau hŷn yn is o lawer.

Cafodd [deiseb](#) yn galw am gynnig y brechiad llid yr ymennydd B i bob plentyn hyd at 11 oed ei chyflwyno ar wefan ddeisebau Senedd a Llywodraeth y DU ym mis Medi 2015. Casglwyd dros 820,000 o lofnodion mewn perthynas â'r ddeiseb honno (y nifer uchaf o lofnodion ers lansio gwefan ddeisebau Senedd a Llywodraeth y DU). Cafodd y ddeiseb ragor o sylw ym mis Chwefror 2016 yn dilyn cyhoeddi lluniau o Faye Burdett, merch a fu farw o lid yr ymennydd B yn ddwy flwydd oed ar 14 Chwefror 2016.

Cynhaliodd pwyllgorau dethol y DU ar ddeisebau ac iechyd [drafodaethau ar y cyd](#) ar y ddeiseb ynghylch ymestyn y brechlyn llid yr ymennydd B ym mis Chwefror 2016. Cytunwyd y dylid trefnu dadl ar y mater yn y Senedd, ac fe gynhaliwyd y ddadl honno ar [25 Ebrill 2016](#). Daeth nifer o faterion i'r amlwg yn ystod y sesiynau hynny. Roedd y rhain yn cynnwys ystyried cynnig y brechlyn i blant hŷn. Dywedodd yr Athro Pollard, Cadeirydd y cydbwyllgor, fod Gweinidog Iechyd Cyhoeddus y DU wedi gofyn i'r cydbwyllgor ailystyried y brechiad llid yr ymennydd B mewn perthynas â'r grŵp 1–2 oed, a chadarnhaodd y byddai'r cydbwyllgor yn trafod y mater hwn yn y dyfodol agos.

Cafwyd ymateb i'r ddeiseb gan Adran Iechyd Llywodraeth y DU, a nododd fod y rhaglen a gyflwynwyd yn diogelu'r rhai sydd â'r risg mwyaf o gael eu heintio â chlefyd meningococaid grŵp B, a bod y rhaglen yn cyd-fynd ag argymhellion y cydbwyllgor. Dywedodd:

With this programme, our priority is to protect those children most at risk of Men B, in line with JCVI's recommendation. The NHS budget is a finite resource, it is therefore essential that JCVI's recommendations are underpinned by evidence of cost-effectiveness. Offering the vaccine outside of JCVI's advice would not be cost effective, and would not therefore represent a good use of NHS resources which should be used to benefit the health and care of the most people possible.

Yn ystod y ddadl, cyhoeddodd Jane Ellison AS, Gweinidog Iechyd y DU, na fyddai'n bosibl i Lywodraeth y DU, yn seiliedig ar y dystiolaeth a'r cyngor a gafwyd, gefnogi'r cynnig i ymestyn y rhaglen frechu ar gyfer llid yr ymennydd B i blant hŷn. Fodd bynnag, nid yw hynny'n golygu na fydd Llywodraeth y DU a'r Senedd yn parhau i ystyried y mater hwn. Cadarnhaodd y Gweinidog fod Llywodraeth y DU wedi sefydlu gweithgor i drafod sut y gwneir penderfyniadau ynghylch pa mor gost-ffeithiol yw brechlynnau. Bydd y gweithgor yn cyflwyno adroddiad ar y mater yn ddiweddarach eleni.

Yn ddiweddar (Mawrth 2016), cyhoeddodd yr elusennau sy'n ymdrin â llid yr ymennydd ([Meningitis Now](#) a [Sefydliad Ymchwil Llud yr Ymennydd](#)) gynllun deg pwynt ar gyfer gweithredu ym maes llid yr ymennydd B. Mae'r cynllun hwn yn galw ar Lywodraeth y DU i ariannu ymchwil i sut y gellir cynnwys y buddion iechyd sydd ynghlwm wrth dawelwch meddwl yn y gwaith o ddadansoddi cost-ffeithiolrwydd brechlynnau. Mae'n galw hefyd ar y cydbwyllgor i ailystyried ymgyrch dal i fyny ar gyfer plant o dan 5 oed yng ngoleuni fframwaith cost-ffeithiolrwydd newydd sy'n decach, a'r data sy'n dod i'r amlwg ar effeithiolrwydd brechlynnau.

Mae'n werth nodi y gellir prynu'r brechlyn llid yr ymennydd B yn breifat yn y DU. Felly, mae'n bosibl i bobl nad ydynt yn gymwys i hawlio'r brechlyn ar y GIG ei gael os ydynt yn fodlon talu amdano, ond gall hyn fod yn gostus. Bellach, yn sgil galw mawr am y brechlyn yn 2015, cyhoeddodd GlaxoSmithKline (GSK), gwneuthurwr y brechlyn, ddatganiad ynghylch prinder cyflenwad. Dywedodd y cwmni fod rhaglen imiwneiddio plant y GIG yn flaenoriaeth ac na fyddai'n effeithio arni. Fodd bynnag, dywedodd na ddylai clinigau preifat ddechrau cyrsiau newydd ar hyn o bryd.

Camau Gweithredu Llywodraeth Cymru

Mae'r Cydbwyllgor ar Imiwneiddio a Brechu yn bwyllgor ymgynghorol arbenigol annibynnol sy'n rhoi cyngor arbenigol i Weinidogion Iechyd y DU ar bob mater sy'n ymwneud ag imiwneiddio a brechu. Gan fod iechyd yn gyfrifoldeb datganoledig, cyfrifoldeb yr Ysgrifennydd Cabinet dros lechyd yw penderfynu a yw'r cyngor a geir gan y cydbwyllgor yn cael ei roi ar waith fel rhan o bolisi cenedlaethol. Fodd bynnag, y drefn arferol yw bod Cymru'n mabwysiadu argymhellion y cydbwyllgor, ynghyd â gwledydd eraill y DU, er mwyn diogelu pobl ledled y DU rhag clefydon penodedig.

Ar [Ebrill 8 2015](#), cadarnhaodd Mark Drakeford AC, y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol ar y pryd, y byddai brechlyn llid yr ymennydd B yn cael ei gyflwyno fel rhan o'r rhaglen frechu arferol i blant yng Nghymru ar 1 Medi 2015. Cadarnhaodd y Gweinidog fod Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i fod yn rhan o'r broses gaffael ar gyfer y brechlyn ledled y DU, ac wedi neilltuo cyllid gwerth £7.7 miliwn er mwyn sicrhau bod y brechlyn ar gael yng Nghymru cyn gynted ag y bo'n ymarferol.

Ym mis Awst 2015, cyhoeddodd Iechyd Cyhoeddus Cymru ddogfen ar [imiwneiddio babanod sy'n ddau fis oed neu'n hŷn yn erbyn clefyd meningococaid grŵp B](#) sy'n egluro'r sefyllfa yng Nghymru. Gan nodi y byddai'r sefyllfa'n cael ei hunioni â gweddill y DU, mae'r ddogfen yn datgan:

starting on 1 September 2015, all infants born on or after 1 July 2015 will be eligible for the meningococcal B vaccine which will be administered together with the other primary immunisations at 2 months, 4 months and 12–13 months.

Mae hefyd yn cadarnhau y byddai rhaglen dal i fyny yn cael ei gweithredu ar gyfer babanod a fyddai'n dod i gael eu himiwneiddiadau arferol yn dri mis oed a phedwar mis oed. Byddai'r drefn hon yn gymwys ar gyfer babanod a anwyd rhwng 1 Mai 2015 a 30 Mehefin 2015. Nid yw babanod a anwyd cyn 1 Mai 2015 yn gymwys i gael y brechlyn ar gyfer clefyd meningococaid grŵp B.

Ceir mwy o wybodaeth yng [Nghylchlythyr Iechyd Cymru \(2015\) 040](#), a gafodd ei gyhoeddi ym mis Gorffennaf 2015 ac ar [wefan Galw Iechyd Cymru](#).

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu

diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Eich cyf/Your ref P-05-693
Ein cyf/Our ref RE/05275/16

Mike Hedges AM
Chair – Petitions Committee
Ty Hywel
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

SeneddPetitions@assembly.wales

9 August 2016

Dear Mike

Thank you for your letter to the Cabinet Secretary for Health, Well-being and Sport, seeking his views about the petition raised by Rhian Cecil regarding the age range of children receiving the meningitis B (MenB) vaccine in NHS Wales. I am responding as Minister for Social Services and Public Health.

Meningococcal infection is a very distressing disease and I appreciate parents' concerns and their understandable wish to protect their children.

The Welsh Government's immunisation programmes, along with those of the other UK countries, are based on independent expert advice from the Joint Committee on Vaccination and Immunisation (JCVI). When any new immunisation programme is introduced, expert advice assists governments to set the criteria that determine eligibility.

The MenB vaccine protects against the "B" strain of meningococcal disease. A new MenB vaccination programme was introduced on 1 September 2015 for those babies who were born on, or after, 1 July 2015, with a catch-up programme for those born from 1 May 2015 who would have missed their first dose. The UK is the first country to offer routine MenB vaccination. As more babies are immunised, it is expected the incidence of the disease will reduce.

For MenB, the JCVI advised that the vaccination should aim to protect babies before they reach five months of age because this is when the risk is greatest. Babies are offered a course of three doses at two, four and 12 to 13 months.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Correspondence.Rebecca.Evans@gov.wales
Gohebiaeth.Rebecca.Evans@llyw.cymru

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 182

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

The JCVI monitors all vaccination programmes closely and reviews regularly the scientific evidence on their impact and benefits. Any further advice received from the JCVI on extending our national programmes against the effects of meningococcal infection will be given due consideration by the Welsh Government.

Yours sincerely,

A handwritten signature in cursive script that reads "Rebecca".

Rebecca Evans AC/AM

Gweinidog Iechyd y Cyhoedd a Gwasanaethau Cymdeithasol
Minister for Social Services and Public Health

Eitem 3.12

P-05-697 – 45,000 o Resymau Pam bod ar Gymru Angen Strategaeth ar Dementia

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Alzheimer's Society ar ôl casglu 5,861 llofnod.

Geiriad y ddeiseb

Rydym yn galw ar Lywodraeth Cymru i ymrwymo i strategaeth ar ddementia sy'n gwella bywydau pobl sy'n byw â dementia yng Nghymru.

Amcangyfrifir bod yna 45,000 o bobl yn byw â dementia yng Nghymru ar hyn o bryd, ac mae llai na 50% ohonynt wedi derbyn diagnosis ffurfiol. Mae derbyn diagnosis o ddementia'n grymuso pobl i wneud penderfyniadau am y gofal a'r gefnogaeth y maent yn eu derbyn; mae'n agor y drws i gael at wasanaethau a, lle y bo angen, meddyginiaeth.

Fodd bynnag, mae'n debygol iawn bod hyd yn oed y rheiny sydd wedi derbyn diagnosis heb dderbyn y wybodaeth a'r gefnogaeth y mae arnynt eu hangen er mwyn byw'n dda â dementia. Ni dderbyniodd 1 o bob 10 o bobl â dementia yng Nghymru unrhyw gefnogaeth o gwbl yn y flwyddyn gyntaf ar ôl eu diagnosis, gan adael iddynt ymdopi â'u diagnosis ar eu pen eu hunain.

Mae pobl sy'n byw â dementia yng Nghymru yn llai tebygol o dderbyn diagnosis, ac maent yn llai tebygol o gael mynediad at gymorth ar ôl diagnosis na'r rheiny sy'n byw yng ngweddill y Deyrnas Unedig. Mae'n rhaid i hyn newid.

Mae arnom eisiau i Lywodraeth Cymru ddatblygu strategaeth ar ddementia i Gymru, strategaeth sy'n dangos ymrwymiad i wella cyfraddau diagnosis ac sy'n sicrhau'r mynediad at wasanaethau lleol a'r ansawdd gofal y mae pobl sy'n byw â dementia'n ei haeddu.

Papur Briffio ar gyfer y Pwyllgor Deisebau

Y Pwyllgor Deisebau | 13 Medi 2016

Petitions Committee | 13 September 2016

Rhif y ddeiseb: P-05-697

Teitl y ddeiseb: 45,000 o Resymau Pam bod ar Gymru Angen Strategaeth ar Ddementia

Testun y Ddeiseb: Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Gymdeithas Alzheimer's, wedi iddi gasglu 5,861 o lofnodion ar wefan arall ar gyfer e-ddeisebau.

Rydym yn galw ar Lywodraeth Cymru i ymrwymo i strategaeth ar ddementia sy'n gwella bywydau pobl sy'n byw â dementia yng Nghymru.

Amcangyfrifir bod yna 45,000 o bobl yn byw â dementia yng Nghymru ar hyn o bryd, ac mae llai na 50 y cant ohonynt wedi cael diagnosis ffurfiol. Mae cael diagnosis o ddementia yn grymuso pobl i wneud penderfyniadau am y gofal a'r gefnogaeth y maent yn eu cael; mae'n agor y drws iddynt o ran cael mynediad at wasanaethau a meddyginiaeth, lle y bo angen.

Fodd bynnag, hyd yn oed yn achos y rheiny sydd wedi cael diagnosis, mae'n debygol iawn nad ydynt wedi cael y wybodaeth a'r gefnogaeth y mae arnynt eu hangen er mwyn byw'n dda â dementia. Ni chafodd 1 o bob 10 o bobl â dementia yng Nghymru unrhyw gefnogaeth o gwbl yn y flwyddyn gyntaf ar ôl iddynt gael diagnosis. Felly, bu rhaid iddynt ymdopi â'u diagnosis ar eu pen eu hunain. Mae pobl sy'n byw â dementia yng Nghymru yn llai tebygol o gael diagnosis ac yn llai tebygol o gael mynediad at gymorth ar ôl cael diagnosis na'r rheiny sy'n byw yng ngweddill y Deyrnas Unedig. Mae'n rhaid i'r sefyllfa hon newid.

Rydym am i Lywodraeth Cymru ddatblygu strategaeth ar ddementia i Gymru--strategaeth sy'n dangos ymrwymiad i wella cyfraddau diagnosis ac sy'n sicrhau'r mynediad at wasanaethau lleol a'r ansawdd gofal y mae pobl sy'n byw â dementia yn eu haeddu.

Y cefndir

Yn ôl Cymdeithas Alzheimer's, mae gan un o bob pump o bobl yng Nghymru aelod agos o'r teulu neu ffrind sydd â dementia. Ar hyn o bryd, [mae tua 45,000 o bobl yng Nghymru yn byw gyda dementia](#). Rhagwelir y bydd y ffigur hwn yn codi'n gyson dros y degawdau nesaf.

O holl wledydd y DU, Cymru sydd â'r gyfradd ddiagnosis isaf ym maes dementia. Dengys y [ffigurau diweddaraf](#) (2015) mai dim ond 43.4 y cant o'r rheiny sy'n byw gyda dementia yng Nghymru sydd wedi cael diagnosis. Mae cyfraddau diagnosis yn amrywio ledled Cymru: mae'r gyfradd yn ardal Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro yn 49.5 y cant, ac mae'r gyfradd yn ardal Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda yn 37.2 y cant.

Mae Cymdeithas Alzheimer's [yn datgan](#) bod pobl sy'n byw gyda dementia yng Nghymru yn llai tebygol o gael diagnosis ac yn llai tebygol o gael mynediad at gymorth ar ôl cael diagnosis na phobl sy'n byw gyda dementia yng ngweddill y DU. Canfu [ymchwil](#) y Gymdeithas mai ond 58% o bobl â dementia sy'n dweud eu bod yn byw yn dda.

Croesawodd Cymdeithas Alzheimer's yr ymrwymiad a wnaed yn ddiweddar gan Lywodraeth Cymru i greu cynllun strategol ar gyfer dementia (gweler isod), gan nodi'r angen dybryd am strategaeth newydd sydd â llinellau atebolrwydd clir ac adnoddau digonol. Fodd bynnag, hoffai'r Gymdeithas weld Llywodraeth Cymru yn mynd ymhellach mewn rhai meysydd. Mae'n honni nad yw targed o 50 y cant o ran y gyfradd ddiagnosis yn ddigon uchelgeisiol. Mae am weld ymrwymiad i **gynyddu'r gyfradd ddiagnosis ym mhob bwrdd iechyd i o leiaf 75 y cant erbyn 2021**, ac mae am i'r byrddau iechyd ymrwymo i gynyddu cyfraddau diagnosis yn eu hardaloedd o leiaf 5 y cant bob blwyddyn. Mae Cymdeithas Alzheimer's yn nodi hefyd y byddai'r cynllun i gynyddu nifer y gweithwyr ym maes cymorth dementia ond yn arwain at greu tua 30 o swyddi ychwanegol. Ym marn y Gymdeithas, mae angen dros 300 o weithwyr cymorth ychwanegol. Mae am i bawb sydd â diagnosis o ddementia gael mynediad at gynghorydd dementia neu weithiwr proffesiynol tebyg, a hynny er mwyn sicrhau eu bod yn cael cymorth ystyrlon yn dilyn diagnosis.

Mae rhagor o wybodaeth ar gael yn un o'n herthyglau ar faterion o bwys, sef: [Cysgod mawr dementia](#) (Mai 2016).

Camau Gweithredu Llywodraeth Cymru

Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ei [Gweledigaeth Genedlaethol Cymru ar Ddementia](#) yn 2011.

Ym mis Ebrill 2015, [cyhoeddodd Llywodraeth Cymru](#) ei huchelgais i Gymru fod yn genedl 'sy'n deall dementia'. **Pennodd darged i gynyddu'r gyfradd ddiagnosis i 50 y cant, a**

chyhoeddodd £1 miliwn o gyllid, gan gynnwys arian ar gyfer 32 o weithwyr cymorth gofal sylfaenol newydd, a phedair nyrs cyswllt gofal sylfaenol newydd er mwyn darparu hyfforddiant i staff.

Ym mis Chwefror 2016, lansiodd Llywodraeth Cymru yr ymgyrch [GWNA FE nawr i leihau dy risg o gael dementia](#), er mwyn codi ymwybyddiaeth y cyhoedd o'r camau y gall pobl eu cymryd i leihau'r risg i'w hiechyd. Mae'n awgrymu y gallai byw bywyd iach leihau'r risg o ddementia 60 y cant.

Bu Llywodraeth ddiwethaf Cymru yn ymgynghori hefyd ar Gynllun Cyflawni tair blynedd newydd [Law yn Llaw at Iechyd Meddwl](#), sy'n nodi bod dementia yn flaenoriaeth allweddol. Mae'r Cynllun Cyflawni yn cynnwys ymrwymiad i lunio cynllun strategol ar ddementia erbyn mis Rhagfyr 2016. Mae papur y Gweinidog i'r Pwyllgor yn cadarnhau y bydd cynllun strategol ar gyfer dementia yn cael ei gyflwyno ar gyfer y cyfnod rhwng 2017 a 2019, ac y bydd grŵp gorchwyl a gorffen (a fydd yn cynnwys Cymdeithas Alzheimer's Cymru) yn cael ei sefydlu i ddatblygu'r strategaeth.

Mae [Fframwaith Canlyniadau'r GIG \(2016-17\)](#) diweddaraf yn cynnwys mesurau newydd ar hyfforddiant dementia. Yn awr, bydd Llywodraeth Cymru yn monitro canran y staff a gyflogir gan y GIG sydd wedi'u hyfforddi i lefel briodol ym maes gofal dementia ac sy'n ymgysylltu â'r cyhoedd, a hynny yn erbyn targed newydd, sef 75 y cant o'r gweithlu.

Camau gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru

Yn ddiweddar, cynhaliwyd nifer o ddatleuon a gofynnwyd nifer o gwestiynau yn ymwneud â'r mater hwn yn y Cyfarfod Llawn. Ar [5 Gorffennaf 2016](#), dywedodd Vaughan Gething, Ysgrifennydd y Cabinet dros Iechyd, Llesiant a Chwaraeon, fod Llywodraeth Cymru yn disgwyl y bydd y cynllun gweithredu strategol newydd ar ddementia yn ei le 'erbyn diwedd y flwyddyn galendr hon.'

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Vaughan Gething AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros Iechyd, Llesiant a Chwaraeon
Cabinet Secretary for Health, Well-being and Sport

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-05-697
Ein cyf/Our ref VG/05786/16

Mike Hedges AM
Chair – Petitions Committee
Ty Hywel
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

SeneddPetitions@assembly.wales

10 August 2016

Dear Mike,

Thank you for your letter seeking my views on the petition raised by the Alzheimer's Society regarding 45,000 reasons Wales needs a dementia strategy. I am pleased to say that the Welsh Government supports this view.

The Welsh Government is committed to making Wales a dementia-friendly nation. Our new three-year *Together for Mental Health Delivery Plan* includes a commitment that, by December 2016, we will introduce a strategic plan for dementia for the period 2017-19. The plan will set out all of the actions, with associated outcome measures, to be delivered by the Welsh Government and external partners to support those affected by dementia in Wales.

A task and finish group will be established to develop this strategy, with the first meeting due to take place next month. Alzheimer's Society Cymru are among the key stakeholders who have been invited to join the group and will have the opportunity to ensure the issues referred to in the petition, on behalf of the signatories, are considered as the task and finish group develops the strategic plan. Signatories of the petition will also have the opportunity to provide their views on the strategy when it is opened for consultation.

Yours sincerely,

Vaughan Gething AM/AC

Ysgrifennydd y Cabinet dros Iechyd, Llesiant a Chwaraeon
Cabinet Secretary for Health, Well-being and Sport

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400
Gohebiaeth.Vaughan.Gething@llyw.cymru
Correspondence.Vaughan.Gething@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh and correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Fudalen y pecyn 188

P-04-564 Adfer Gwlâu i Gleifion, Gwasanaeth Mân Anafiadau ac Uned Pelydr-X i Ysbyty Coffa Ffestiniog

Geiriad y ddeiseb:

Nes y bydd y Gweinidog Iechyd wedi cael cyfle i ystyried argymhellion yr Athro Marcus Longley yn ei adroddiad ar safon y gwasanaeth iechyd yng nghefn gwlad Cymru – adroddiad a gomisiynwyd gan y Gweinidog ei hun yn Ionawr 2014 – yna rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i ddwyn perswâd ar Lywodraeth Lafur Cymru i ohirio trafod Cynllun Busnes Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr sy'n argymhell israddio Ysbyty Coffa Ffestiniog i ddim byd mwy na 'Canolfan Goffa'.

Prif ddeisebydd: Geraint Vaughn Jones

Ysytirwyd am y tro cyntaf gan y Pwyllgor: 17 Mehefin 2014

Nifer y llofnodion: 2,754

Vaughan Gething AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros Iechyd, Llesiant a Chwaraeon
Cabinet Secretary for Health, Well-being and Sport

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-04-564
Ein cyf/Our ref VG/05835/16

Mike Hedges AM
Chair - Petitions Committee
Ty Hywel
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

government.committee.business@wales.gsi.gov.uk

26 August 2016

Dear Mike,

Thank you for your letter of 3 August on behalf of the Petitions Committee regarding petition P-04-564: *Restoration of Inpatient Beds, Minor Injuries Cover and X-Ray Unit to the Ffestiniog Memorial Hospital.*

The position remains the same as outlined in the previous Minister for Health and Social Services letter to the Petitions Committee of 29 March and there is nothing further I can add to the response. I wrote to the Chair of the Defence Committee, Mr Geraint Vaughan Jones, on 15 June confirming my position and encouraging him to maintain a constructive dialogue with the health board as the work for the development of the new centre continues.

Yours sincerely,

Vaughan Gething AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros Iechyd, Llesiant a Chwaraeon
Cabinet Secretary for Health, Well-being and Sport

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400
Gohebiaeth.Vaughan.Gething@llyw.cymru
Correspondence.Vaughan.Gething@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 190

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

P-04 -564 – Restoration of Inpatient Beds, Minor Injuries Cover & X-Ray Unit to the Ffestiniog Memorial Hospital. Correspondence – Petitioner to the Committee 28.08.2016

I understand that the next meeting of the Petitions Committee will be on Tuesday September 13th. The agenda is not yet published so I am unaware as to whether you will have received the information you requested from the Minister, or not, in relation to the Ffestiniog Memorial Hospital by that date.

I, and several members of our campaign group, will be on holiday in early September, hence in anticipation that our petition will be considered by your Committee again on September 13th, I thought it right to provide a brief update on the activities over the summer for the Committee's information.

1. The two CHC local committees involved have reviewed the healthcare services being provided and planned for Ffestiniog and the Welsh Uplands and the North Wales CHC Executive Committee has written to your Petitions Committee asking that you keep the Petition open
2. On July 27th, the MP for Dwyfor Meirionnydd met with the Chair and Chief Executive of Betsi Cadwaladr and with residents of the Welsh Uplands and asked that Betsi Cadwaladr conduct a formal review of the situation.
3. During the summer, Assembly Members from both Plaid Cymru and UKIP have met with residents and pledged their support to this petition for restoration of Inpatient Beds, Minor Injuries Cover & X-Ray Unit.
4. The Older People's Commissioner has exchanged further letters with the Chief Executive of Betsi Cadwaladr and awaits his next response.
5. Health Inspectorate Wales have written to us to ensure us that they will be following up on their adverse report on the last remaining surgery in the Welsh Uplands "in the next few months".
6. The beds in the Memorial Hospital have been replaced by a few beds in an "Intermediate Care Unit" within a local residential home. Neither the "Intermediate Care Unit", nor the residential home in general, have any qualified nursing staff and the patients are dependent on a couple of visits per day from a district nurse during daytime hours. Medication administration has been faulty and the CSSIW has now issued the residential home with a Non-compliance notice in which it states:

We are particularly concerned that some staff members have not completed the medicines training on a regular basis- some staff members since 2008/9. We have

received regulation 38 notices concerning drug errors from the home, two very recently. We cannot, therefore, be confident of the people's safety at the home regarding medicine administration.

7. The Minister has requested that the campaign group work with the Joint Chairs of the Mid Wales NHS Collaborative Board and a meeting was held with the Chairs of that Board in July 14th.

In our opinion there is widespread recognition that the current and currently planned situation in respect of Ffestiniog and the Welsh Uplands is totally unsatisfactory and hence we ask the Committee to keep this petition open and under consideration as the various actions progress.

Yours very sincerely,

Geraint Vaughan Jones

Chair.

P-04-667 – Cylchfan ar gyfer Cyffordd yr A477/A4075

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Cyngor Tref Sir Benfro ar ar ôl casglu 115 Llofnod

Geiriad y ddeiseb

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i gael gwared ar Gyffordd Mynegbost yr A477/A4075 a rhoi cylchffordd yn ei lle – nid yw'r trefniadau presennol wedi datrys y problemau ar y rhan beryglus hon o'r ffordd.destun mesurau arbennig.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Gorllewin Caerfyrddin a De Sir Benfro
- Canolbarth a Gorllewin Cymru

Ken Skates AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi a'r Seilwaith
Cabinet Secretary for Economy and Infrastructure

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Your ref P-04-667
Our ref KS/06081/16

Mike Hedges AM
Chair - Petitions Committee

government.committee.business@wales.gsi.gov.uk

16 August 2016

Dear Mike,

Thank you for your letter of 3rd August regarding Petition P-04-667 Roundabout for the A477/A4075 junction.

The Road Safety Audit has not been undertaken yet, as we are awaiting information on personal injury collisions recorded by the police.

I can confirm that officials will consider the petitioners comments as part of the audit.

Yours ever,
Ken

Ken Skates AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi a'r Seilwaith
Cabinet Secretary for Economy and Infrastructure

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400
Gohebiaeth.Ken.Skates@llyw.cymru
Correspondence.Ken.Skates@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 194
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

P-05-689 – Gwelliannau i'r Ddarpariaeth Reilffyrdd yng Nghydsweli Sir Gaerfyrddin.

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Councillor Philip Thompson ar ôl casglu 138 llofnod.

Geiriad y ddeiseb

Mae Cydweli yn dref fywiog yn Sir Gaerfyrddin, gyda llawer o atyniadau ymwelwyr, gan gynnwys cei sy'n edrych dros aber y Gwendraeth gydag adar a bywyd gwylt prin, camlas Kymer, sef camlas hynaf Cymru ac amgueddfa Ddiwydiannol.

O ran demograffig, mae gan Gydweli gyfran uwch na'r cyfartaledd yn Sir Gaerfyrddin o bobl sydd â salwch hirdymor cyfyngol a'r gyfran uchaf o bobl dros 45 oed yn y sir, yn ôl proffil adran etholiadol 2015 adran Polisi, Ymchwil a Gwybodaeth Sir Gaerfyrddin.

Yn ogystal mae llawer o bobl yn cymudo i'r gwaith neu ar gyfer gweithgareddau cymdeithasol y tu allan i'r dref.

Materion

1: Mae'r orsaf yn arhosfan ar gais, ac mae hyn yn achosi problemau, (a) nid yw ymwelwyr, twristiaid a thrigolion newydd yn deall bob amser bod angen iddynt roi arwydd i wneud i'r trê'n stopio, mae hyn yn golygu bod pobl yn amharod i ddefnyddio'r trenau ac mae hyn o bosibl yn cael effaith negyddol ar economi'r dref (b) ar drenau heb swyddog tocynnau ni all teithwyr llai abl yn gorfforol symud i lawr y trê'n at y gyrrwr, mae llawer o bobl yn poeni ac yn ofidus y byddant yn mynd heibio i'w harosfan a

dywedwyd bod hynny wedi digwydd, (c) mae'n amlwg bod amser wedi'i gynnwys yn yr amserlen er mwyn caniatáu i'r trê'n stopio, gan y gellid gofyn am hyn ar bob taith, felly mae'r gofyniad o ran cais yn anacronistig ac yn ddiangen. Dylai'r orsaf fod yn arhosfan safonol ac nid yn arhosfan ar gais.

2. Mae uchder y platfform ar y platfform tua'r gorllewin mor isel fel na all cadair olwyn na phobl â chymhorthion symudedd eraill fynd i mewn nac allan o'r trenau, hyd yn oed gyda system ramp symudol y trê'n. Mae hyn yn golygu bod y ddarpariaeth yn wahaniaethol o safbwynt cadeiriau olwyn a defnyddwyr eraill sy'n llai abl yn gorfforol.

3. Nid yw amllder y trenau sy'n gwasanaethu Cydweli yn ddigonol i gefnogi'r gymuned a'r niferoedd posibl o dwristiaid. Mae hyn yn cyfyngu ar deithiau cymdeithasol, masnachol a thwristiaeth, gan gael effaith negyddol ar les cymdeithasol ac economaidd y gymuned.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Llanelli
- Canolbarth a Gorllewin Cymru

Deiseb: Gwelliannau i'r ddarpariaeth reilffyrdd yng Nghydsweli Sir Gaerfyrddin

Y Pwyllgor Deisebau | 13 Medi 2016
Petitions Committee | 13 September 2016

Papur Briffio:

Rhif y ddeiseb: P-5-689

Teitl y ddeiseb: Gwelliannau i'r ddarpariaeth reilffyrdd yng Nghydsweli Sir Gaerfyrddin

Testun y ddeiseb: Mae Cydsweli yn dref fywiog yn Sir Gaerfyrddin, gyda llawer o atyniadau ymwelwyr, gan gynnwys cei sy'n edrych dros aber y Gwendraeth gydag adar a bywyd gwylt prin, camlas Kymer, sef camlas hynaf Cymru ac amgueddfa Ddiwydiannol.

O ran demograffeg, mae gan Cydsweli gyfran uwch na chyfartaledd Sir Gaerfyrddin o bobl sydd â salwch hirdymor cyfyngol a'r gyfran uchaf o bobl dros 45 oed yn y sir, yn ôl proffil adran etholiadol 2015 adran Polisi, Ymchwil a Gwybodaeth Sir Gaerfyrddin.

Yn ogystal mae llawer o bobl yn cymudo i'r gwaith neu ar gyfer gweithgareddau cymdeithasol y tu allan i'r dref.

Materion.

1. Mae'r orsaf yn arhosfan ar gais, ac mae hyn yn achosi problemau, (a) nid yw ymwelwyr, twristiaid a thrigolion newydd yn deall bob amser bod angen iddynt roi arwydd i wneud i'r trên stopio, mae hyn yn golygu bod pobl yn amharod i ddefnyddio'r trenau ac mae hyn o bosibl yn cael effaith negyddol ar economi'r dref (b) ar drenau heb swyddog tocynnau ni all teithwyr llai abl yn gorfforol symud i lawr y trên at y gyrrwr, mae llawer o bobl yn poeni ac yn ofidus y byddant yn mynd heibio i'w harosfan a dywedwyd bod hynny wedi digwydd, (c) mae'n amlwg bod amser wedi'i gynnwys yn yr amserlen er mwyn caniatáu i'r trên stopio, gan y gellid gofyn am hyn ar bob taith, felly mae'r gofyniad o ran cais yn anacronistig ac yn ddiangen. Dylai'r orsaf fod yn arhosfan safonol ac nid yn arhosfan ar gais.

2. Mae uchder y platfform ar y platfform tua'r gorllewin mor isel fel na all cadair olwyn na phobl â chymhorthion symudedd eraill fynd i mewn nac allan o'r trenau, hyd yn oed gyda system ramp symudol y trê. Mae hyn yn golygu bod y ddarpariaeth yn wahaniaethol o safbwynt cadeiriau olwyn a defnyddwyr eraill sy'n llai abl yn gorfforol.
3. Nid yw amllder y trenau sy'n gwasanaethu Cydweli yn ddigonol i gefnogi'r gymuned a'r niferoedd posibl o dwristiaid. Mae hyn yn cyfyngu ar deithiau cymdeithasol, masnachol a thwristiaeth, gan gael effaith negyddol ar les cymdeithasol ac economaidd y gymuned.

Cefndir

Seilwaith y Rheilffyrdd

Network Rail sy'n berchen ar y rhan fwyaf o seilwaith y rheilffyrdd ym Mhrydain Fawr. Mae'n berchen ar oddeutu 2500 o orsafoedd rheilffordd ym Mhrydain Fawr. Fodd bynnag, mae pob gorsaf, heblaw am y 18 o'r rhai mwyaf a phrysuraf, yn cael ei rheoli gan Gwmnïau Trê fel rhan o'u masnachfaint. Rheolir gorsaf Cydweli gan Trenau Arriva Cymru (ATW).

Nid yw'r buddsoddiad yn seilwaith y rheilffyrdd wedi'i ddatganoli a'r Ysgrifennydd Gwladol dros Drafnidiaeth sy'n gyfrifol am y prif bwerau a dyletswyddau statudol. Fodd bynnag, mae gan Lywodraeth Cymru bwerau o dan *Ddeddf Rheilffyrdd 2005* ('Deddf 2005') i fuddsoddi yn seilwaith y rheilffyrdd, gan gynnwys gorsafoedd.

Gwasanaethau Rheilffordd

Nid yw masnachfreintiau rheilffyrdd wedi'u datganoli ar hyn o bryd. Fodd bynnag, mae Llywodraeth Cymru yn gyfrifol am y gwaith dyddiol o reoli masnachfaint Cymru a'r Gororau, gan gynnwys cyllido'r gwasanaethau o fewn Cymru ("gwasanaethau Cymru yn unig"), a'r rhai sy'n cychwyn ac yn gorffen yng Nghymru ("gwasanaethau Cymru").

Yn ogystal â'r buddsoddiad mewn seilwaith, mae Deddf 2005 yn rhoi'r pŵer i Lywodraeth Cymru fuddsoddi mewn gwelliannau i wasanaethau rheilffyrdd. Gallai hyn gynnwys unrhyw gostau sy'n gysylltiedig ag arosiadau rheolaidd yng ngorsaf Cydweli. Fodd bynnag, mae'n werth nodi y bydd ychwanegu arosiadau rheolaidd ychwanegol at wasanaeth rheilffordd yn cael effaith ar yr amserlen a'r amseroedd teithio.

Ar hyn o bryd mae Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU yn negodi datganoli pwerau gweithredol dros gaffael masnachfaint rheilffyrdd nesaf Cymru o 2018. Disgwylir i'r pwerau gael eu datganoli o 2017, ac mae Llywodraeth Cymru wedi dechrau paratoi ar gyfer y fasnachfaint nesaf (gweler isod).

Mynediad i Bobl Anabl a Rheilffyrdd

Fel y mae'r deisebwyr yn ei awgrymu, mae'r rheoleiddiwr rheilffyrdd, y Swyddfa Rheilffyrdd a Ffyrdd, yn ei gwneud yn ofynnol bod cwmnïau trenau a gorsafoedd yn llunio Polisi i Warchod Pobl Anabl ac yn cydymffurfio ag ef. Mae'r Swyddfa Rheilffyrdd a Ffyrdd wedi cyhoeddi [canllaw ar lunio Polisiâu i Amddiffyn Pobl Anabl](#) (PDF672 KB).

Mae Adran 71B o Ddeddf Rheilffyrdd 1993 yn ei gwneud yn ofynnol bod yr Ysgrifennydd Gwladol dros Drafnidiaeth yn llunio [cod ymarfer ar safonau dylunio ar gyfer gorsafoedd trenau hygyrch](#). Cyhoeddwyd y fersiwn ddiweddaraf ar y cyd â Transport Scotland ym mis Mawrth 2015 ac mae'n berthnasol i bob cwmni trenau sy'n cludo pobl a gweithredwyr gorsafoedd ym Mhrydain Fawr.

Nid yw'r cod hwn yn orfodol. Fodd bynnag, mae'r holl drwyddedau a gyflwynir i weithredwyr trenau a gorsafoedd gan y Swyddfa Rheoleiddio'r Rheilffyrdd yn cynnwys amod bod trwyddedwyr yn rhoi sylw digonol i'r Cod Ymarfer wrth lunio eu polisiâu.

Mae cydymffurfio â'r gofynion trwyddedu yn fater i'r Swyddfa Rheoleiddio'r Rheilffyrdd, sydd hefyd yn gyfrifol am orfodi cydymffurfiaeth â'r polisiâu. Gellir gweld polisi ATW [yma](#).

Sylwadau gan Gyngor Tref Cydweli

Mae Cyngor Tref Cydweli hefyd yn ystyried y mater yn ei [Bwyllgor Dibenion Cyffredinol](#). Mae cofnodion y [cyfarfod ar 2 Mehefin 2015](#) yn nodi:

The number of train stops at Kidwelly station is inadequate, especially at times needed by commuters. Arriva trains have been requested to designate Kidwelly as a definite STOP station rather than a REQUEST STOP. Initiatives such as the RSPB Futurescapes Project and the development of the Gwendraeth Railway Project will attract passengers wishing to use Kidwelly Station. **The response from Arriva Trains was negative. A response from Edwina Hart was also negative.**

Mae cofnodion diweddarach yn nodi bod cyfarfod â Trenau Arriva Cymru wedi'i drefnu ar 5 Tachwedd 2015 ac, yn dilyn hyn, cyflwynodd Clerc y Dref sylwadau i ATW yn gofyn iddo ystyried gwneud Cydweli'n arhosfa reolaidd wrth baratoi ei amserlen newydd ar gyfer Mai 2016.

Camau gweithredu Llywodraeth Cymru

Gwasanaethau Rheilffordd

Mae [Cynllun Cyllid Trafnidiaeth Cenedlaethol](#) Llywodraeth Cymru yn cwmpasu'r cyfnod 2015–2020, yn ogystal ag amcanion “tymor canolig” ar gyfer 2020 a thu hwnt. Mae hyn yn cynnwys nifer o gynlluniau sy'n gysylltiedig â gwasanaethau a seilwaith y rheilffyrdd, ac yn eu plith ceir cynigion ar gyfer amrywiaeth o ran amllder y gwasanaethau a gwelliannau eraill, ac ymrwymiad i “Adolygu y gwelliannau arfaethedig presennol i'r gwasanaeth” rhwng 2016–17 a 2018–19.

Mae'r cynllun hefyd yn nodi'r amcanion ar gyfer caffael masnachfaint rheilffyrdd nesaf Cymru gan Lywodraeth Cymru. Mae'r Llywodraeth yn gweithio ar hyn o bryd gyda'r diwydiant rheilffyrdd a rhanddeiliaid eraill ar ddatblygu'r fasnachfaint nesaf.

I ragflaenu datganoli'r pwerau dros wobrwyo'r fasnachfaint reilffyrdd nesaf, lansiodd Llywodraeth Cymru ymgynghoriad cyhoeddus, [Gosod y Trywydd ar gyfer Rheilffordd Cymru a'r Gororau](#), ym mis Ionawr 2016. Gofynnodd yr ymgynghoriad am sylwadau ar y gwasanaethau rheilffyrdd, gan gynnwys yr amrywiaeth o wasanaethau ar gyfer y dyfodol. Gofynnodd am sylwadau hefyd ar "y ffordd fwyaf effeithiol [y gall Llywodraeth Cymru] gyflawni'r ddyletswydd yn Neddf Cydraddoldeb 2010 sy'n ymwneud â chydaddoldeb yn y sector cyhoeddus".

Mae [crynodedd o'r ymatebion i'r ymgynghoriad](#) bellach wedi'i gyhoeddi. O safbwynt hygyrchedd, gwnaed y sylwadau a ganlyn:

Dywedodd grwpiau o bobl anabl y gallai'r trefniadau cytundebol hefyd gynnwys gwella hygyrchedd. Awgrymwyd y dylid annog gweithredwyr i ystyried sut y gallant sicrhau bod pobl anabl yn gallu cyrraedd yr orsaf a chychwyn ar eu taith heb orfod trefnu ymlaen llaw i sicrhau y gallant ddefnyddio'r orsaf yn hyderus.

Gwnaeth Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi a Seilwaith ddatganiad yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am [Fasnachfaint Cymru a'r Gororau a'r Rhaglenni Metro](#) ar 12 Gorffennaf 2016. Wrth amlinellu camau nesaf y broses, cyfeiriodd Ysgrifennydd y Cabinet at ymgynghoriad cyhoeddus pellach:

Bydd y broses yn cynnwys rhaglen o weithgareddau ymgysylltu â rhanddeiliaid, a phan fo gennym set glir o gynigion ar gyfer contract newydd yn gynnar y flwyddyn nesaf, cynhelir ymgynghoriad cyhoeddus ffurfiol arall. Yn amodol ar broses lwyddiannus, byddwn yn dyfarnu'r contract hwnnw ar ddiwedd 2017.

Mae llythyr Ysgrifennydd y Cabinet at Gadeirydd y Pwyllgor Deisebau yn nodi y bydd yn gofyn i swyddogion edrych ar welliannau posibl i'r ffordd y cyfathrebir cais i aros mewn gorsaf.

Hygyrchedd

O ran hygyrchedd, mae'r Cynllun Cyllid Trafnidiaeth Cenedlaethol yn cynnwys cynlluniau i wella hygyrchedd o dan y "Rhaglen Mynediad i Bawb" a'r "Rhaglen Gwella Gorsafoedd". Mae'r elfen rhaglen gwella gorsafoedd yn cyfeirio at "r[h]aglen osod mynediad hygyrch ar gyfer gorsafoedd bychain ledled Cymru i ddarparu mynediad i gadeiriau olwyn drwy ddefnyddio rampiau i drenau". Nid yw'r "cyfnod cyflenwi" ar gyfer y naill raglen na'r llall yn estyn y tu hwnt i 2015–16.

Fodd bynnag, mae llythyr Ysgrifennydd y Cabinet at y Cadeirydd yn amlygu'r ffaith nad yw'r seilwaith reilffyrdd wedi'i ddatganoli, ond mae'n dweud bod Llywodraeth Cymru yn:

actively looking at designing platform raising humps to assist with low platform heights and Kidwelly would be considered with others, if budget becomes available in future years.

Camau gweithredu Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Cynhaliodd y Pwyllgor Menter a Busnes y Pedwerydd Cynulliad ymgynghoriad ar [Drafnidiaeth Gyhoeddus Integredig yng Nghymru](#). Wrth ystyried “safon a hygyrchedd” gwasanaethau trafndiaeth cyhoeddus yng Nghymru, cyhoeddodd dystiolaeth ynghylch yr hyn a ddisgrifiodd fel y “catalog o broblemau a wynebir gan deithwyr anabl wrth deithio ar wasanaethau bws a thrên yng Nghymru.”. Argymhellwyd yn yr adroddiad y dylai Llywodraeth Cymru ailystyried argymhellion [Pwyllgor Cyfleoedd Cyfartal](#) y Trydydd Cynulliad yn ei ymgynghoriad ar effaith polisi Llywodraeth Cymru ar hygyrchedd gwasanaethau trafndiaeth ar gyfer pobl anabl yng Nghymru.

Yn dilyn hynny, cynhaliodd y Pwyllgor Menter a Busnes ymgynghoriad ar [Ddyfodol Masnachfaint Rheilffyrdd Cymru a'r Gororau](#) a chyflwynodd adroddiad ym mis Rhagfyr 2013. Amlygodd yr adroddiad dystiolaeth yn pwysleisio pwysigrwydd hygyrchedd ar gyfer pobl gydag anabledau. Roedd yr adroddiad hefyd yn cynnwys “siarter i fasnachfaint nesaf Cymru a'r Gororau” a oedd yn cynnwys argymhellion y dylai Llywodraeth Cymru gynnal ymgynghoriad eang a:

seilio'r gwaith o ddatblygu llwybrau, lefelau gwasanaeth a gofynion seilwaith y dyfodol ar ddealltwriaeth fanwl o'r ffactorau economaidd gymdeithasol sy'n dylanwadu ar y llifoedd traffig rheilffordd yn ardal Masnachfaint Cymru a'r Gororau, a'r senarios o ran y farchnad bosibl a'r galw yn y dyfodol, gan gynnwys llifoedd trawsffiniol.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol, fodd bynnag, nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau na'u diwygio fel arall o reidrwydd i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Ein cyf/Our ref KS/06020/16

Mike Hedges AM
Chair - Petitions Committee

government.committee.business@wales.gsi.gov.uk

17 August 2016

Dear Mike,

P-05-689 Improvements to Railway Provision at Kidwelly

Thank you for your letter of 27 July regarding the above petition you have received.

As outlined in the letter, Arriva Trains Wales (ATW) services calling at Kidwelly station are currently designated by ATW as 'request stops'. I understand that Kidwelly Town Council has written directly to ATW campaigning for this designation to be removed.

I have asked my officials to discuss this issue with ATW. Any such changes to the request stop designation at Kidwelly, however, will need to be considered in relation to the extended journey times that they will cause including the potential impacts on the robustness and reliability of the timetable.

I will ask my officials to ask ATW to look at possible improvements to the way in which request stops are communicated to passengers both on-board and at stations.

I note the petition also makes reference to request stops causing issues "on trains with no conductor". All ATW services are required to have a conductor on board and I consider it to be of the upmost important that on-board staff are visible to passengers. If this is not the case then this should be raised with the company.

I am pleased to be able to report that Kidwelly has benefitted from a significant increase in the number of services calling at the station in recent years including direct long-distance services to Manchester. Currently on weekdays, services calling at Kidwelly significantly exceed the franchise minimum requirement of eight services.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Ken.Skates@llyw.cymru
Correspondence.Ken.Skates@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

The power to award the next Wales and Borders Franchise is due to be transferred to the Welsh Ministers by the beginning of 2017. This means that decisions about the services provided as part of the next franchise will be taken in Wales. Transport for Wales (TfW) is undertaking procurement of the franchise on behalf of the Welsh Government and, to ensure the views of passengers are integral to the final specification, a programme of consultation and engagement activities with stakeholders has begun. Inputs from stakeholders, such as the users of Kidwelly station, are encouraged to participate in this process.

With regard to the platform height on the westbound platform, despite rail infrastructure being non-devolved, we are actively looking at designing platform raising humps to assist with low platform height and Kidwelly would be considered with others, if budget becomes available in future years.

*Yours ever,
Ken*

Ken Skates AC/AM

Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi a'r Seilwaith
Cabinet Secretary for Economy and Infrastructure

Eitem 3.16

P-04-686 – Dylid Gosod System Goleuadau Traffig yng Nghylchfan Cross Hands

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Rhodri James ar ôl casglu 27 llofnod ar lein

Geiriad y ddeiseb

Dengys ystadegyn a gyhoeddwyd yn ddiweddar mai cylchfan Cross Hands yw'r 3ydd cylchfan mwyaf peryglus yng Nghymru o ran damweiniau traffig a phobl yn cael eu hanafu. Bydd unrhyw un sy'n byw yn yr ardal neu sy'n teithio'n rheolaidd ynndi'n gwybod pa mor beryglus yw'r gylchfan erbyn hyn. Llofnodwch a rhannwch y ddeiseb, er mwyn pwyso am ddatrysiad.

Gwybodaeth ychwanegol

Mae'r gwrthwynebwyr yn dadlau y byddai goleuadau traffig yn arafu traffig ar ffordd sydd eisoes yn brysur. Gosodwyd goleuadau traffig ar gylchfannau Caerfyrddin a Phont Abraham ers peth amser, ac nid yw tagfeydd traffig yn broblem ddifrifol yn y ddau le. Wrth i'r ffyrdd brysuero, mater o amser yn unig ydyw nes bydd rhywun yn cael ei anafu'n ddifrifol. Dylid defnyddio synnwyr cyffredin a chynorthwyo i gyflwyno camau gorfodi er mwyn gwneud y ffordd hon yn llawer mwy diogel i bob modurwr

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Dwyrain Caerfyrddin a Dinefwr
- Canolbarth a Gorllewin Cymru

Ken Skates AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi a'r Seilwaith
Cabinet Secretary for Economy and Infrastructure

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Your ref P-04-686
Our ref KS/06082/16

Mike Hedges AM
Chair - Petitions Committee

government.committee.business@wales.gsi.gov.uk

28 August 2016

Dear Mike,

Thank you for your letter of 3 August regarding P-04-686 Install a Traffic Lights System at Cross Hands Roundabout.

The collision mitigation study concluded last year, and recommended some improvements to relocated street furniture and improve the signing at the roundabout to make it more visible, and improve safety. Design of these improvements is planned for this financial year, subject to funding.

In 2015/16 we provided funding of £1.325 million to Carmarthenshire County Council, through our Local Transport Fund, towards the cost of the Cross Hands Economic Link Road. They have completed the first phase of this road, which runs from the A48 Meadows Road bridge to Black Lion Road. Carmarthenshire County Council has also recently completed a new road, south west of the roundabout from the A476 to Cefneithin Road running parallel to the A48, but it is not yet open to traffic.

These improvements have been made to improve traffic flows and safety at the roundabout. Once the roads have been completed there will be another opportunity to consider if any changes are required to the roundabout.

Yours ever,
Ken

Ken Skates AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi a'r Seilwaith
Cabinet Secretary for Economy and Infrastructure

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Ken.Skates@llyw.cymru
Correspondence.Ken.Skates@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Tudalen y pecyn 205

Eitem 3.17

P-05-690 – Arwynebu Ffordd A40 Rhaglan–Y Fenni.

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Sara Jones ar ôl casglu 22 llofnod.

Mae'r ddeiseb wedi casglu 142 o lofnodion ar wefan e- ddeiseb arall.

Geiriad y ddeiseb

Mae'r ddeiseb hon yn galw ar Lywodraeth Cymru i newid yr hen arwyneb concrit ar ffordd yr A40 o Rhaglan i'r Fenni, am darnac tawel (Whispering Tarmac).

Mae'r Cynllun Gweithredu ynghylch Sŵn (2013–18) yn nodi y dylid rhoi blaenoriaeth i'r ffordd hon, ar ôl derbyn yr ymatebion i'r ymgynghoriad ac ar ôl gwneud y mesuriadau. Er hynny, ni chafwyd unrhyw gynnydd er gwaethaf galwadau parhaus gan drigolion, y Cynghorydd Sir lleol, yr Aelod Cynulliad a'r Aelod Seneddol.

Rydym ni, sydd wedi llofnodi isod, yn nodi y dylid rhoi'r flaenoriaeth gyntaf i'r ffordd hon, o ystyried y pryderon niferus a godwyd gan y cyhoedd a chynrychiolwyr a'i bod wedi'i nodi o dan Gynllun Gweithredu ynghylch Sŵn presennol Llywodraeth Cymru.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Mynwy
- Dwyrain De Cymru

Deiseb: P-05-690 Arwynebu Ffordd A40 Rhaglan-Y Fenni

Y Pwyllgor Deisebau | 13 Medi 2016
Petitions Committee | 13 September 2016

Papur Briffio:

Rhif y ddeiseb: P-05-690

Teitl y ddeiseb: Arwynebu Ffordd A40 Rhaglan-Y Fenni

Testun y ddeiseb:

Mae'r ddeiseb hon yn galw ar Lywodraeth Cymru i newid yr hen arwyneb concrit ar ffordd yr A40 o Raglan i'r Fenni, am darn tawel (Whispering Tarmac).

Mae'r Cynllun Gweithredu ynghylch Sŵn (2013-18) yn nodi y dylid rhoi blaenoriaeth i'r ffordd hon, ar ôl derbyn yr ymatebion i'r ymgynghoriad ac ar ôl gwneud y mesuriadau. Er hynny, ni chafwyd unrhyw gynnydd er gwaethaf galwadau parhaus gan drigolion, y Cynghorydd Sir lleol, yr Aelod Cynulliad a'r Aelod Seneddol.

Rydym ni, sydd wedi llofnodi isod, yn nodi y dylid rhoi'r flaenoriaeth gyntaf i'r ffordd hon, o ystyried y pryderon niferus a godwyd gan y cyhoedd a chynrychiolwyr a'i bod wedi'i nodi o dan Gynllun Gweithredu ynghylch Sŵn presennol Llywodraeth Cymru.

Cefndir

Llywodraeth Cymru yw'r awdurdod priffyrdd ar gyfer y rhwydwaith cefnffyrdd a thraffyrdd yng Nghymru. Mae'n gyfrifol am gynnal a chadw a gwella'r rhwydwaith, gan gynnwys yr A40.

Er bod y cyfrifoldeb statudol yn gorwedd gyda Gweinidogion Cymru (y Gweinidog dros yr Economi a Seilwaith), mae dau Asiant Cefnffyrdd yng Nghymru yn gyfrifol am weithrediad y rhwydwaith o ddydd i ddydd, y gwaith o'i gynnal a'i gadw, ac unrhyw fân welliannau a wneir:

- [Asiant Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru](#) ac
- [Asiant Cefnffyrdd De Cymru](#).

Mae'r asiantau'n gweithredu mewn partneriaeth ag awdurdodau lleol. Trosglwyddwyd y swyddogaeth gynllunio ganolog i Lywodraeth Cymru yn 2015 yn dilyn arolwg. **Mae Llywodraeth Cymru yn cynllunio, rheoli a chyflawni gwelliannau mawr i gefnffyrdd a chynlluniau ffyrdd newydd yn uniongyrchol.**

Sefydlodd y "Gyfarwyddeb Sŵn Amgylcheddol" (2002/49/EC) ddull cyffredin o asesu a rheoli sŵn amgylcheddol ac fe'i gweithredwyd drwy [Reoliadau Sŵn Amgylcheddol \(Cymru\) 2006](#) a [Rheoliadau Sŵn Amgylcheddol \(Cymru\) \(Mynediad\) 2009](#).

Mae'r Rheoliadau'n ei gwneud yn ofynnol bod Llywodraeth Cymru yn llunio mapiau sŵn strategol ar gyfer crynodrefi trefol (poblogaethau sy'n fwy na 100,000 o bobl), ffyrdd pwysig a rheilffyrdd pwysig erbyn mis Mehefin 2012, a llunio cynlluniau gweithredu ar eu cyfer erbyn mis Gorffennaf 2013. Cyhoeddwyd [Cynllun Gweithredu ynghylch Sŵn i Gymru](#) ym mis Rhagfyr 2013.

Mae'r A40 rhwng Rhaglan a'r Fenni, sydd tua 10 milltir o hyd, yn un o dri darn o gefnffordd goncrid sy'n parhau i fodoli yng Nghymru. Y rhai eraill yw'r A465 rhwng cyfnewidfa Aberdulais a chylchfan Cwmgwrach, a'r A4232 rhwng Croes Cwrlwys a Chyffordd 33 o'r M4. Nodwyd y tri yn y Cynllun Gweithredu ynghylch Sŵn, sy'n nodi "a choncrid yw'r arwyneb mwyaf swnllyd y dyddiau hyn ar rwydwaith cefnffyrdd Cymru".

Camau gweithredu Llywodraeth Cymru

Mae'r Cynllun Gweithredu ynghylch Sŵn yn nodi:

Yn 2013, comisiynodd Asiantaeth Cefnffyrdd De Cymru asesiadau sŵn ar gyfer y tri darn sy'n weddill o gefnffordd goncrid. **Roedd y mesuriadau a gymerwyd yn dangos lefelau uwch o sŵn ar hyd y tair ffordd.** Hefyd, mae ymarfer mapio sŵn 2012 wedi tynnu sylw at rannau concrid o'r A465 a'r A4232 fel manau blaenoriaeth posib, ac **roedd pedwar ymateb ar ddeg i'r ymgynghoriad ar y cynllun hwn yn ymwneud â gormod o sŵn o'r A40 goncrid, gan gynnwys ymatebion gan breswylwyr o dri phentref gwahanol a chyfarwyddwr rheoli cartref preswyl.** Roedd y pedwar ymateb ar ddeg i gyd yn annog gwella arwyneb y ffordd.

Yng ngoleuni'r ymatebion i'r ymgynghoriad a'r mesuriadau a gymerwyd, **bydd yr holl eiddo preswyl ar hyd y tri darn concrid o'r gefnffordd wedi'u rhestru fel manau blaenoriaeth o dan y cynllun gweithredu hwn.** Bydd amseriad unrhyw ail-wynebu'n dibynnu ar y cyllidebau sydd ar gael i Lywodraeth Cymru ar gyfer gwneud gwaith o'r fath.

Cyhoeddwyd [Cynllun Cyllid Trafnidiaeth Cymru](#) Llywodraeth Cymru yn 2015. Diben y cynllun yw darparu amserlen ar gyfer cyllido a chyflawni cynlluniau trafndiaeth Llywodraeth Cymru, ynghyd â manylion y gwariant amcangyfrifedig sydd ei angen a'r ffynonellau cyllid tebygol.

Mae'r llythyr at y Cadeirydd gan Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi a Seilwaith ynghylch y ddeiseb hon yn nodi:

The A40 at this location is not life expired and there are currently no plans to resurface this section.

The section, adjacent to Raglan Castle, has not been identified as an area requiring noise mitigation works at the present time. However, a section of the A40 to the west of the A40/Usk Road roundabout has been identified as a Priority 1 area. This section is approximately 650 metres long from the roundabout to just past the over-bridge that carries the roadway leading to The Dell and Cefn Coch farm.

Mae'r llythyr yn nodi bod y cyllid yn cael ei ddyrannu'n flynyddol ar sail blaenoriaeth a bod y gwaith yn ddibynnol ar gyllidebau. Bydd y rhestr blaenoriaethau'n cael ei hadolygu ar ôl cynnal yr ymarfer arolygu sŵn nesaf ar y rhwydwaith cefnffyrdd, sydd wedi'i drefnu ar gyfer 2017.

Camau gweithredu Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Nid yw'r Cynulliad wedi ystyried y mater hwn eto.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol, fodd bynnag, nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau na'u diwygio fel arall o reidrwydd i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Ken Skates AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi a'r Seilwaith
Cabinet Secretary for Economy and Infrastructure

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-05-690
Ein cyf/Our ref KS/06021/16

Mike Hedges AM

government.committee.business@wales.gsi.gov.uk

16 August 2016

Dear Mike,

Thank you for your letter of 27 July regarding Petition P-05-690 Resurfacing of the A40 Raglan-Abergavenny Road.

The A40 at this location is not life expired and there are currently no plans to resurface this section.

The section, adjacent to Raglan Castle, has not been identified as an area requiring noise mitigation works at the present time. However, a section of the A40 to the west of the A40/Usk Road roundabout has been identified as a Priority 1 area. This section is approximately 650 metres long from the roundabout to just past the over-bridge that carries the roadway leading to The Dell and Cefn Coch Farm.

Funding is allocated annually on a priority basis and the commencement of work is dependant on the budgets available. For this reason I am unable to give an exact forecast of when the works will take place.

The current priority list will be reviewed following the next noise surveying exercise of the motorway and trunk road network, which is programmed to start in 2017.

Yours ever,
Ken

Ken Skates AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi a'r Seilwaith
Cabinet Secretary for Economy and Infrastructure

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400
Gohebiaeth.Ken.Skates@llyw.cymru
Correspondence.Ken.Skates@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Tudalen y pecyn 210

P-05 -690 – Resurfacing of the A40 Raglan– Abergavenny Road – Nick Ramsay AM to the Committee 31.08.2016

Submission to the Petitions Committee from Nick Ramsay AM ref P-05-690 date: 13th September 2016

A40 Resurfacing between Abergavenny and Raglan

I have been supporting local residents in my Monmouth constituency for over eight years in their campaign for the concrete surface of the A40 between Abergavenny and Raglan to be replaced with modern “whisper tarmac” to reduce noise levels for those living near the busy road. The concrete surface is nearing the end of its life and is one of the few remaining surfaces of its type in Wales.

In December 2013 the then Minister for Natural Resources and Food, Alun Davies AM, wrote to me confirming that the A40 between Abergavenny and Raglan had been listed as a priority area under the new noise action plan and stated in his letter that “The timing of any resurfacing work will however be dependent on budgets available.”

Subsequent correspondence with Edwina Hart AM, as Minister for Economy and Transport implied that the road surface would be replaced once the necessary funding was in place. However, in late 2015 the Minister advised that rather than resurfacing the road it was now proposed to erect fencing to reduce noise levels for local residents.

This latest proposal by the Welsh Government to erect a noise barrier alongside part of the A40 is not considered acceptable by my constituents as it will not offer protection from noise to all properties. Throughout their campaign my constituents have been fighting for modern tarmac to reduce the existing noisy concrete surface. As the concrete surface is nearing the end of its life its replacement will in any event be required before much longer.

I have been in correspondence with the Welsh Government and a succession of Ministers over the last eight years supporting my constituents in their campaign and hope that their views will be given serious consideration and the road surface replaced without further delay.

Nick Ramsay

Nick Ramsay AM Constituency office – 16 Maryport Street, Usk. NP15 1AB

Tel. 01291 674898

Eitem 3.18

P-04-672 – Dod â Defnydd o'r Gymraeg i Ben.

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Chris Neilsen ar ôl casglu 12 Llofnod

Geiriad y ddeiseb

Dod â'r ddarpariaeth orfodol ddrud gan y sector cyhoeddus o ran y Gymraeg i ben a gwario'r miliynau a wastraffwyd ar wasanaethau'r rheng flaen.

Fel y gwyddom, Cymru yw'r wlad dlotaf yng ngorllewin Ewrop, mae datganoli wedi bod yn drychineb i unrhyw un y tu allan i Gaerdydd, mae ein gwasanaethau cyhoeddus yn draed moch ac nid yw Cymru'n gallu fforddio talu am yr iaith wirion hon.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Dwyrain Casnewydd
- Dwyrain De Cymru

Eich cyf/Your ref: P-04-672
Ein cyf/Our ref:FM -/00005/16

William Powell AM
Chair - Petitions Committee
Ty Hywel
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

committeebusiness@Wales.gsi.gov.uk

21 January 2016

Dear William,

I am writing in response to your letter of 6 January seeking my views on a petition presented to the Petitions Committee regarding the use of the Welsh language by the public sector.

The Welsh Government believes that the Welsh language is an integral part of our culture and society. This is reflected, for instance, in the recent Wellbeing of Future Generations Act made by the National Assembly which includes 'A thriving Welsh language' within the seven National Wellbeing Goals. These goals were thoroughly consulted upon with the people of Wales through a 12 month National Conversation on the Wales We Want campaign.

The Welsh Government appreciates the financial pressures on public bodies. The Welsh language standards will shortly replace the Welsh Language Schemes currently operated by most public bodies in Wales that were developed under the 1993 Welsh Language Act. We would expect those who are required to comply with the requirements of the standards to do so with minimal effort, as most standards relate closely to the requirements already found in current Welsh Language Schemes.

The standards include duties to be placed on organisations to offer individuals the opportunity to specify the language (Welsh or English) in which they would wish to communicate with the organisation. This would be documented so that future communication is made in the language of choice, resulting in improved efficiency and ultimately reduce waste.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

English Enquiry Line 0300 0603300
Llinell Ymholiadau Cymraeg 0300 0604400
YP.PrifWeinidog@cymru.gsi.gov.uk • ps.firstminister@wales.gsi.gov.uk

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Tudalen y pecyn 213

The Draft Budget for 2016-17 was published on 8 December and reflects the Welsh Government's focus on the services which mean the most to the people of Wales. This includes nearly £300m extra for the Welsh NHS and £230m new capital investment to support public service infrastructure.

The full draft budget along with a narrative outlining Welsh Government priorities can be found here:

<http://wales.gov.uk/funding/budget/final-budget-2015-16/?lang=en>

Yours sincerely

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Carwyn Jones', written in a cursive style.

CARWYN JONES

P-04-668 – Cefnogi Sgrinio Blynyddol ar gyfer Canser yr Ofari (CA125)

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Margaret Hutcherson ar ôl casglu 104 Llofnod.

Geiriad y ddeiseb

Rydym ni, sydd wedi llofnodi isod, yn galw ar Lywodraeth Cymru i gefnogi sgrinio blynyddol ar gyfer canser yr ofari (Prawf Gwaed CA124)

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Bro Morgannwg
- Canol De Cymru

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon